

Föredragningslista vid årsstämma fredag den 21 april 2023 för Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen

1. Årsstämma öppnas av styrelsens ordförande
2. Val av mötesordförande och mötessekreterare
3. Val av justeringspersoner, tillika rösträknare
4. Fastställande av dagordning
5. Fastställande av röstlängd (bordläggs i avvaktan på eventuell votering)
6. Årsstämmans behöriga utlysande
7. Verksamhetsberättelse med ekonomisk redovisning (handling bifogas)
8. Revisionsberättelse och fastställande av balansräkning (handling bifogas)
9. Fråga om ansvarsfrihet för den avgående styrelsen
10. Fastställande av verksamhetsinriktning för kommande verksamhetsår (handling bifogas)
11. Fastställande av rambudget för kommande verksamhetsår (handling bifogas)
12. Fastställande av årsavgift för kommande verksamhetsår (handling bifogas)
13. Ren regionluft – Program för samordnad kontroll 2024-2028 (handling bifogas senare)
14. Behandling av inkomna motioner och styrelsens förslag
15. Val av ordförande (handling bifogas senare)
16. Val av övriga ledamöter (handling bifogas senare)
17. Val av suppleanter (handling bifogas senare)
18. Val av revisorer (handling bifogas senare)
19. Val av valberedning (handling bifogas)
20. Förslag om ändring av stadgar (handling bifogas)
21. Förslag om ändring av arbetsordning (handling bifogas)
22. Stämman avslutas

Ärende 7- Verksamhetsberättelse med ekonomisk redovisning

Verksamhetsberättelse med årsredovisning för verksamhetsåret 2022 har upprättats.

Vid styrelsemöte den 24 februari går förslag till verksamhetsberättelse med årsredovisning igenom. Styrelsen föreslår att årets resultat förs över i ny räkning till ingående balans.

Förslag till beslut

Årsstämman godkänner verksamhetsberättelsen med årsredovisning för 2022.

Förslag till Verksamhetsberättelse med årsredovisning

Årsberättelse för verksamheten under 2022 med tillhörande bilagor nedan.

Bilaga 1 Förteckning över styrelseledamöter och valberedning

Bilaga 2 Medlemsförteckning

Bilaga 3 Årsredovisning

Verksamhetsberättelse för 2022 för Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen

Styrelsen i Luftvårdsförbundet avger härmed sin verksamhetsberättelse för 2022.

Verksamhet 2022

Verksamheten har sett en återgång i verksamheten efter pandemin, där hälften av styrelsemöten och Luftvårdsförmiddag har hållits fysiskt på plats, medan hälften av styrelsemötena hållits online.

Årsstämman hölls i april med val av styrelse, revisorer och valberedning.

Styrelsen har haft 5 sammanträden under året.

IVL har rapporterat grunddata från mätningarna för hela föregående kalenderår (2022) till Naturvårdsverkets datavärd (SMHI), tillsammans med uppgifter om datakvalitet och metadata.

Under sommaren upphandlades konsulter inför Luftvårdsförbundets VOC-projekt, vilket riktar sig till de medlemsföretag i förbundet som har utsläppshalter av VOC. Under hösten hölls uppstartsmöte med berörda medlemsföretag och mätningar i omgivningsluft påbörjades av upphandlade konsulter. Merparten av projektet är dock planerat att utföras under 2023.

I november hölls en Luftvårdsförmiddag:

- Vi fick en inblick i medlemsföretaget Renova:s arbete med luftvård och framtidsspaning på området.
- Presentation hölls om Klimaträttsutredningens arbete med transportvillkor för företag, en utredning som lämnade bland annat lag- och förordningsförslag för att öka åtgärder och styrmedel inom området transporteffektivt samhälle.
- En presentation av SMHI:s nya modellguide för kommuner hölls.
- Vi fick ta del av föredrag om rapporten *Sänkta kvävedioxidhalter i Göteborg. Analys av ett antal åtgärder och scenarier* och delta i efterföljande paneldiskussion på temat.

Mätningar av kvävedioxid och partiklar skulle ha utförts i Härryda kommun men uteblev.

Den upphandlade mätverksamheten med IVL Svenska Miljöinstitutet förlängdes ett år.

Arbetsprocess med att byta mätinstrument och mätskåp i Mölndal påbörjades och bygglovsansökan skickades in i november.

Alingsås kommun anhöll om utträde ur förbundet vid årsskiftet.

Medlemmar

Medlemmar är nio företag, Göteborgsregionens kommuner, samt Trafikverket Region Väst.
Se bilaga 2.

Styrelse

Styrelsen består av fyra företagsrepresentanter och fyra representanter för medlemskommunerna. Varje styrelserepresentant har en ersättare som aktiveras vid frånfalle. Länsstyrelsen är adjungerad till styrelsen. Se bilaga 1.

Ekonomi

Årets resultat uppgår till 139 823kr.

För Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen, Göteborg den 24 februari 2023

Åsa Hartzell, ordförande i Luftvårdsförbundet

Bilaga 1 Förteckning över styrelseledamöter och valberedning

Ordinarie ledamöter:

Åsa Hartzell (M) Göteborgs Stad, ordförande
Malin Hallin, Preem AB, vice ordförande (vid konstituerande styrelsemöte)
Isabelle Asadian Strandman (S) Partille kommun
Kristina Franzén, miljöenheten Kungälv kommun
Fredrik Berlin, Partille kommun
Jenny Gwes, Göteborgs Hamn AB
Ulrika Roupe, Volvo Cars
Trafikverket, N.N.

Suppleanter:

Mikael Johannison (M) Härryda kommun
Mats Frisell (S) Kungälv kommun
Anna Engström, miljöenheten Lerums kommun
Jennie Hulth, Mölndals Stad
Edvard Molitor, Göteborgs Hamn AB
Magnus Holmgren, Preem AB (avslutade tjänst i aug. 2022. Efterträdes av Sara Brazee 2023)
Annika Fredgren, Volvo Cars
Trafikverket, N.N.

Adjungerade

Elisabeth Lindqvist Tärneld, Länsstyrelsen Västra Götalands län

Valberedning

Anders Sundberg (M), Göteborgs Stad, sammankallande
Mats Arnsmar (S), Göteborg Stad
Vakant
Vakant

Revisorer

Eva Kristensen (S), Partille
Johan Nyberg, Nynas AB
Sven R Andersson (M), Göteborgs Stad, suppleant
Vakant

Bilaga 2 Medlemsförteckning

Medlem	Kommun (i förekommande fall)	Representant
Västtrafik		Hanna Björk
St1 Refinery AB		Henrik Nordenström
Renova		Anna Stöllman
Nynas AB		Johan Nyberg
Mölndal Energi		Linda Levin
Göteborgs Hamn AB		Jenny Gwes
Göteborg Energi		Helena Winsell
Preem AB		Malin Hallin
Volvo Cars		Ulrika Roupe
Trafikverket Region Väst		N.N.
GR	Göteborgs kommun	Åsa Hartzell
	Ale kommun	Jan Murray
	Alingsås kommun	Lady France Mulumba
	Göteborgs kommun	Johannes Hulter
	Göteborgs kommun	Joakim Larsson
	Göteborgs kommun	Veronica Öjeskär
	Göteborgs kommun	Karin Karlsson
	Göteborgs kommun	Ann Catrine Fogelgren
	Härryda kommun	Patrik Linde
	Kungsbacka kommun	Fredrik Hansson
	Kungälv kommun	Jonas Andersson
	Lerums kommun	Arne Molander
	Lilla Edet kommun	Mona Dieng
	Lilla Edet kommun	Andreas Freiholtz
	Mölndals kommun	Merjem Maslo
	Partille kommun	Isabelle Asadian Strandman
	Stenungsunds kommun	Wouter Fortgens
	Tjörns kommun	Bengt-Arne Andersson
Öckerö kommun	Göran Olsson	

Årsredovisning 2022

Luftvårdsförbundet i
Göteborgsregionen

Org. nr 802511-0365

Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen

RESULTATRÄKNING	2022-01-01- 2022-12-31	2021-01-01- 2021-12-31	Årsbudget 2022-01-01- 2022-12-31
<u>Intäkter</u>			
Medlemsintäkter kommuner	660 000	660 000	660 000
Medlemsintäkter företag	278 000	278 000	278 000
Recipientkontroll	362 999	332 237	363 000
Övriga intäkter	1	0	0
	1 301 000	1 270 238	1 301 000
<u>Kostnader</u>			
Konsultarvoden/luftmätning IVL	-650 000	-967 500	-750 000
Konsultarvoden revision	0	0	0
Konsultarvode GR	-468 159	-437 094	-450 000
Resekostnader	0	0	0
Reparation & underhåll av mätstationer	0	0	0
El kostnader	-10 804	-11 297	0
Sammanträden/representation	-17 413	-9 851	0
Datakommunikation	-3 650	-16 938	0
Övriga externa kostnader	-2 017	-1 683	-50 000
Projektkostnader VOC	-7 800	0	-402 500
	-1 159 843	-1 444 363	-1 652 500
<i>Resultat före avskrivningar</i>	<i>141 157</i>	<i>-174 125</i>	<i>-351 500</i>
Avskrivningar inventarier	0	0	-90 000
<i>Resultat efter avskrivningar</i>	<i>141 157</i>	<i>-174 125</i>	<i>-441 500</i>
<u>Finansiella intäkter och kostnader</u>			
Ränteintäkter	0	0	
Räntekostnader	0	0	
Bankkostnader	-1 334	-1 324	0
	-1 334	-1 324	0
Årets skattekostnad	0	0	0
	0	0	0
Årets resultat	139 823	-175 449	-441 500

Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen

BALANSRÄKNING	2022-12-31	2021-12-31
TILLGÅNGAR		
Omsättningstillgångar		
<i>Kortfristiga fordringar</i>		
Kundfordringar	1 963 245	133 460
Kortfristiga fordringar	0	0
Momsfordran	0	2 958
Skattefordran	0	0
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	0	0
	1 963 245	136 418
Likvida medel		
Bank (plusgiro)	993 005	2 576 200
SUMMA TILLGÅNGAR	2 956 250	2 712 618
SKULDER OCH EGET KAPITAL		
Eget kapital		
Balanserat resultat	1 480 775	1 656 224
Årets resultat	139 823	-175 449
	1 620 598	1 480 775
Kortfristiga skulder		
Leverantörsskulder	95 395	571 843
Skatteskulder	0	0
Kortfristiga skulder	8 761	0
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	1 231 496	660 000
	1 335 652	1 231 843
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL	2 956 250	2 712 618

Specifikation av kostnader

SPECIFIKATION AV KOSTNADER FÖR DEN IDEELLA DELEN AV LVF:S VERKSAMHET

	2022	2021
Konsultarvode GR	-475 959	-437 094
Konsultarvoden revision	0	0
Möteskostnader, årsmöte, styrelsemöte	-17 413	-9 851
Resekostnader	0	0
Datakommunikation	-2 500	0
	-495 872	-446 945

SPECIFIKATION AV KOSTNADER FÖR DEN RÖRLIGA DELEN AV LVF:S VERKSAMHET

	2022	2021
Konsultarvoden/luftmätning	-650 000	-967 500
Konsultarvode GR	0	0
Reparation & underhåll av mätstationer	0	0
El	-10 804	-11 297
Datakommunikation	-1 150	-16 938
Bankkostnader	-1 334	-1 324
Övriga externa kostnader	-2 016	-1 683
	-665 304	-998 742

Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen

Göteborg den ____ / ____ 2023

Hartzell Grüner, Åsa
Ordförande

**GÖTEBORGS
REGIONEN**

Detta dokument är elektroniskt signerat och juridiskt bindande.

Signed by: Åsa Kerstin Hartzell Grüner

Date: 2023-03-22 11:58:12

BankID refno: 10a483b7-4d9c-4b3a-a6d0-8c7d787c94d1

Åsa Hartzell

Ärende 8 – Revisionsberättelse

En revisionsberättelse har tagits fram för Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen för år 2022.

Ekonomi sköts av ekonomienheten på Göteborgsregionens kommunalförbund. Luftvårdsförbundets revisor har granskat bokslutet utan anmärkning, se revisionsberättelsen.

Förslag till beslut

Årsstämman fastställer den i årsredovisningen intagna balansräkningen per 2022-12-31 med en omslutning på 2 956 250 kronor.

Årsstämman beviljar styrelseledamöterna ansvarsfrihet för den tid årsredovisningen omfattar.

Ärende 8- Revisionsberättelse för 2022

Undertecknade, utsedda att granska räkenskaper och förvaltning av Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen (org nr: 802511-0365) för år 2022, får efter fullgjort uppdrag avgiva följande

Revisionsberättelse

För fullgörande av uppdraget har vi granskat förbundets räkenskaper samt styrelsens årsredovisning, genomgått protokoll och andra handlingar som lämnar uppgift om förbundet och dess förvaltning samt i övrigt vidtagit de granskningsåtgärder vi ansett erforderliga.

Räkenskaperna har siffergranskats och är i vederbörlig ordning styrkta med allegat.

Vi kan vitsorda att räkenskaperna är ordentligt förda samt att inkomster och utgifter är vederbörligen verifierade.

Beträffande resultat för verksamhetsåret, även som den ekonomiska ställningen per 2022-12-31, hänvisar vi till i styrelsens berättelse intagna vinst- och förlust- samt balansräkningar, vilka är i överensstämmelse med förbundets räkenskaper.

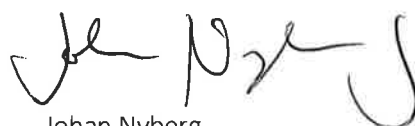
Under revisionen har icke framkommit anledning till anmärkning beträffande de överlämnade redovisningshandlingarna, förbundets bokföring eller eljest beträffande förvaltningen av dess angelägenheter.

Vi tillstyrker därför:

- att den i årsredovisningen intagna balansräkningen per 2022-12-31 med en omslutning på 2 956 250 kr, fastställs.
- att styrelseledamöterna beviljas ansvarsfrihet för den tid årsredovisningen omfattar.

Göteborg 2023-03-13

Eva Kristensen

Johan Nyberg

GÖTEBORGS
REGIONEN

Detta dokument är elektroniskt signerat och juridiskt bindande.

Signed by: EVA KRISTENSEN

Date: 2023-03-22 12:59:01

BankID refno: a9c698c8-b2be-4d46-8754-437a65b4bd01

Eva Kristensen

10-12. Verksamhetsplan och budget för 2023

Ett förslag till verksamhetsplan har tagits fram.

Förslag till beslut

Årsstämman godkänner verksamhetsplan och budget för 2023.

10. Förslag till Verksamhetsplan och budget för 2023

Bakgrund och målsättning

I Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen samarbetar Göteborgsregionens kommuner (med undantag av Alingsås kommun), Trafikverket Region Väst, Länsstyrelsen i Västra Götalands län och företag för att gemensamt kartlägga luftmiljön och verka för en förbättrad luftkvalitet. Undersökningsresultat ska redovisas på ett sådant sätt att de blir ett stöd i påverkans- och planeringsprocesser i regionen. Förbundet ska också bidra till att dela information och erfarenheter, inspirera till forskning, fungera som rådgivande organ samt rekommendera medlemmarna åtgärder i luftvårdsfrågor.

Under 2017 ombildades Luftvårdsprogrammet i Göteborgsregionen från att ha varit en del av Göteborgsregionens kommunalförbund till att från och med 2018 vara en ideell förening, Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen. Ombildningen har inneburit att luftvårdsarbetet separerats från kommunalförbundets verksamhet och blivit en egen juridisk enhet med egen ekonomi, stadgar och möjlighet till ett mer representativt medlemsinflytande. Luftvårdsförbundet finansieras av medlemsavgifter.

Luftvårdsförbundet upphandlar en operatör att genomföra förbundets luftkvalitetsmätningar i Göteborgsregionen.

VERKSAMHETEN 2023

Sammanfattning

Luftvårdsförbundet har två fasta mätstationer för kontinuerliga mätningar som är placerade i Gårda (gatunivå) och Mölndal vid Folkets Hus, samt en väderstation vid Gårda. I gatunivå vid Gårdastationen mäts PM₁₀-partiklar och kvävedioxid (NO₂). Väderstationen mäter vind, temperatur och luftfuktighet. Till mätstationen vid Mölndal Folkets Hus (mottagare) hör två sändare, dvs, det är vid dessa två sändare som mätning sker. Mätdata från de två sändarna skickas till mottagaren vid Folkets Hus. Sändarna sitter vid Göteborgsvägen i gatunivå, samt vid Mölndals Bro, ovan tak. Sändaren vid Göteborgsvägen, i gatunivå, som mätt kvävedioxid (NO₂), är ur funktion och mäter inte sedan 2019. Sändaren vid Mölndals Bro, ovan tak, mäter svaveldioxid (SO₂), kvävedioxid (NO₂) och ozon (O₃).

Förutom de kontinuerliga mätningarna mäts under 2023 luftkvaliteten i Kungsbacka kommun och eventuellt även i Härryda kommun.

Organisation

Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen leds av en styrelse bestående av åtta ledamöter varav hälften utgörs av representanter för medlemskommunerna och hälften av företags- och myndighetsrepresentanter. Länsstyrelsen är adjungerad till styrelsen.

Expertgrupp

Expertgruppen består av specialister inom luftvårdsområdet i regionen och har en stödjande funktion. Gruppens kunskaper och erfarenheter är viktiga för att utveckla luftövervakningen i framtiden.

Basverksamhet

Kontinuerliga mätningar

Luftvårdsförbundet har två mätstationer för kontinuerliga mätningar, en i Gårda och en vid Mölndals Bro, samt en väderstation vid Gårda. Mätningarna i Gårda och i Mölndal fortlöper enligt plan.

Mätstation	Mätinstrument	Mätningar
Gårda Tritongatan gatustation (höjd 3 m, 8 m för väderstationen)	Kemiluminiscens och väderparametrar	NO, NO ₂ , SO ₂ , temp, vindriktning och vindhastighet

Gårda Tritongatan gatustation, (höjd 3 m)	TEOM	PM ₁₀
Mölndals bro takstation (15-20 m) (sträcka 1)	DOAS	NO ₂ , SO ₂ , O ₃
Mölndals bro gatustation (3-4 m) (sträcka 2)	DOAS	NO ₂ , SO ₂

Översyn fasta mätstationer

Antalet fasta mätstationer i samverkansområdet avgörs av föroreningsnivå samt befolkningsmängd. En översyn av antalet fasta mätstationer bör göras med hänsyn till utvecklingen i regionen. EU-kommissionen är nu i slutfasen av sitt arbete med att ta fram ett förslag till ett reviderat luftkvalitetsdirektiv för EU, förslaget skall med stor sannolikhet förhandlas om under 2023. Mycket pekar på att luftkvalitetsdirektivets gräns- och målvärden kan komma att skärpas, för att ligga i linje med Världshälsoorganisationens, WHO:s, nya riktlinjer. En skärpning av gräns- och målvärden på EU nivå kommer påverka svenska miljökvalitetsnormer och i slutändan kraven som åligger Luftvårdsförbundet. Det kan därför vara av värde för Luftvårdsförbundet att från och med 2023 och framledes börja planera inför att fler mätstationer kan komma att krävas för samverkansområdet.

Parallellt utreds hur mätinstrumentet i Mölndal som krånglar ersätts på bästa sätt. Arbetet med att byta mätinstrument, mätskåp samt omlokalisering av dessa fortgår under 2023.

Beräkning och objektiv skattning

Utöver att kontrollera miljökvalitetsnormen genom mätning görs modellberäkning och/eller objektiv skattning. Genom beräkningar kan luftkvaliteten visas för ett geografiskt större område. Inledande kartläggning eller objektiv skattning från respektive medlemskommun är komplement till de mätningar och eventuella beräkningar som genomförs.

Mät- och modelleringsverksamhet 2023

Kontinuerliga mätningar

Mätningar i Gårda och Mölndal fortlöper.

Kampanjvisa mätningar

Under verksamhetsåret kommer förbundet att genomföra kortare indikativ luftkvalitetsmätning med mobil mätning i Kungsbacka kommun enligt reviderad kontrollstrategi för 2023-2027.

Mätplats: Bestäms i samråd med kommunen.

Mätperiod: vår 2023 1 månad, höst 2023 1 månad.

Härryda kommun har efterfrågat om mätning kan ske parallellt i kommunen, då deras mätning uteblev 2022. Beslut fattades av Luftvårdsförbundets styrelse 2022-12-08 att så kan ske, om eventuella kostnadsökningar bekostas av Härryda kommun själva.

Mät- och beräkningskampanjer

Mät- och beräkningskampanjer, inklusive kvartals- och årsrapporter kommer löpande tillgängliggöras för medlemmarna på Luftvårdsförbundets hemsida.

Under 2023 beräknas de pågående VOC-projektet avslutas. Resultatet kommer presenteras för deltagande företag under styrgruppsmöte, samt för medlemmar på Luftvårdsdagen 2024.

Rapportering

Luftvårdsförbundet kommer att rapportera mätdata till datavärden 31 mars, beräkningar och objektiv skattning senast den 15 juni samt preliminära förändringar i sitt program för samordnad kontroll de nästföljande åren (kontrollstrategi) till Naturvårdsverket senast den 31 oktober 2023.

Kommunikation

Förbundets webbsida är i bruk och alla kvartals- och årsrapporter offentliggörs på så sätt via hemsidan.

Luftvårdsdag

Luftvårdsförbundet planerar för en Luftvårdsdag den 28 november 2023 som är kostnadsfri för Luftvårdsförbundets medlemmar.

Samarbete

Luftvårdsförbundet verkar för att samarbeta med andra verksamheter som gör luftmätningar för att få en bild av luftsituationen i Göteborgsregionen.

11. BUDGET 2023

Budget för förbundet 2023 är beräknad utifrån kostnader och intäkter från tidigare verksamhet i Luftvårdsprogrammet.

Budget 2023	Årsbudget 2023-01-01- 2023-12-31	Årsbudget 2022-01-01- 2022-12-31
<u>Intäkter</u>		
Medlemsintäkter kommuner	831 496	660 000
Medlemsintäkter obligatoriska företag	80 000	80 000
Recipientkontroll	377 883	363 000
Medlemsintäkter frivilliga företag	198 000	198 000
Övriga intäkter	400 000	
	1 887 379	1 301 000
<u>Kostnader</u>		
Konsultarvoden/luftmätning IVL	-650 000	-750 000
Konsultarvode GR Kansli *	-565 000	-450 000
El kostnader	-30 000	
Sammanträden/representation	-30 000	
Datakommunikation	-5 000	
Övriga externa kostnader	-5 000	-50 000
Projektkostnader VOC	-970 000	-402 500
Avskrivning Mätskåp	-40 000	-90 000
Leasing Mätinstrument	-25 000	
Övriga kostnader instalering av Mätskåp	-50 000	
Luftvårdsdagen	-10 000	
Oförutsedda kostnader	-97 379	
	-2 477 379	-1 742 500
Balans	-590 000	-441 500

**Under 2023 är moms inberäknad vilket inte var under 2022.*

Det redovisas ingen moms på kanslitjänsten och är därmed en kostnad.

12. Årsavgift

Årsavgiften för verksamhetsåret 2023 följer den konstruktion som framröstades på Luftvårdsförbundets föregående årsstämma år 2022. I denna konstruktion ingår en fast del och en rörlig del för såväl obligatoriska företag som för medlemskommuner.

Den rörliga avgiften, recipientkontroll, skrivs upp för obligatoriska företag enligt SKR:s prisindex för år 2023, med 4,1 %, se budgetförslag ovan. Den fasta avgiften är 10 000 SEK/företag.

För kommunernas räkning beräknas den rörliga delen utifrån invånarantal i kommunerna 2021, med en avgift på 70 öre/inv. Den fasta avgiften är 10 000 SEK/kommun. I Tabellen nedan visas även den preliminära medlemsavgiften för kommunerna för 2024.

Kommun	Avgift 2022	Inv. 2021	Avgift 2023	Inv. 2022	Avgift 2024
Ale	20 039 kr	32148	32 503,60 kr	32 394	32 675,80 kr
Alingsås	26 160 kr	41853	39 297,10 kr	0,00	- kr
Göteborg	366 635 kr	587549	421 284,30 kr	596 841	427 788,70 kr
Härryda	24 050 kr	39006	37 304,20 kr	39 762	37 833,40 kr
Kungsbacka	53 405 kr	85301	69 710,70 kr	85 801	70 060,70 kr
Kungälv	29 586 kr	48271	43 789,70 kr	49 068	44 347,60 kr
Lerum	27 052 kr	43399	40 379,30 kr	43 536	40 475,20 kr
Lilla Edet	8 981 kr	14509	20 156,30 kr	14 428	20 099,60 kr
Mölndal	43 955 kr	69943	58 960,10 kr	70 109	59 076,30 kr
Partille	24 846 kr	39529	37 670,30 kr	39 852	37 896,40 kr
Stenungsund	17 006 kr	27556	29 289,20 kr	27 870	29 509,00 kr
Tjörn	10 153 kr	16312	21 418,40 kr	16 275	21 392,50 kr
Öckerö	8 133 kr	12902	19 031,40 kr	12 800	18 960,00 kr
Totalsumma	660 000 kr	1 058 278,00	870 794,60 kr	1 028 736,00	840 115,20 kr

*Alingsås anhöll om och beviljades utträde ur Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen vid årsskiftet 2022/2023.

Ärende 13 – Ren regionluft- Program för samordnad kontroll

Ett program för samordnad kontroll har tagits fram för att optimera luftövervakningen ur ett regionalt perspektiv. Programmet beskriver dess organisation och hur samverkan organiseras. Vidare innehåller programmet en kontrollstrategi som beskriver luftkvalitetssituationen i Göteborgsregionen och en mät- och modelleringsverksamhet för åren 2024-2028. Till programmet hör tre bilagor, kommunernas objektiva skattningar, kvalitetssäkringsprogram för luftkvalitetsmätningar samt en lista över tidigare utförda mätningar inom Luftvårdsprogrammet och Luftvårdsförbundet. Programmet länkas till den årliga inrapporteringen av data.

Expertgruppen har involverats i arbetet med att revidera programmet. Enligt krav ska kontrollstrategin innehålla minst två kalenderår. Strategin revideras årligen på årsstämman.

Förslag till beslut

Årsstämman godkänner förslag till Ren regionluft- program för samordnad kontroll 2024-2028.

Ren regionluft – Program för samordnad kontroll 2024- 2028

Innehåll

REN REGIONLUFT – PROGRAM FÖR SAMORDNAD KONTROLL 2022-2026	1
PROGRAM FÖR SAMORDNAD KONTROLL.....	2
SYFTE	3
PROGRAM FÖR SAMORDNAD KONTROLL.....	3
<i>Naturvårdsverkets mätföreskrifter om luftkvalitet.....</i>	<i>3</i>
SAMVERKANSOMRÅDETS GEOGRAFISKA OMRÅDE.....	4
SAMVERKANSOMRÅDETS ORGANISATION	4
<i>Administration</i>	<i>4</i>
<i>Finansiering</i>	<i>4</i>
<i>Mätstationer.....</i>	<i>5</i>
KONTROLLSTRATEGI.....	5
LUFTKVALITETSSITUATIONEN I GÖTEBORGSREGIONEN	5
<i>Kvävedioxid.....</i>	<i>5</i>
<i>Partiklar</i>	<i>7</i>
<i>Övriga luftföroreningar.....</i>	<i>10</i>
SAMMANFATTANDE BEDÖMNING AV ÖVERSKRIDANDEN AV MILJÖKVALITETSNORMER SAMT DERAS UTVÄRDERINGSTRÖSKLAR.11	
DOMINERADE UTSLÄPP I SAMVERKANSOMRÅDET	12
<i>Partiklar</i>	<i>12</i>
<i>Övriga Luftföroreningar Svaveldioxid</i>	<i>13</i>
KONTROLLKRAV FÖR SAMVERKANSOMRÅDET	14
MÄTMETODIK.....	14
<i>Kontinuerliga mätningar.....</i>	<i>14</i>
<i>Indikativa mätningar</i>	<i>15</i>
SPRIDNINGSMODELLERING	15
<i>Spridningsmodellering av kvävedioxid.....</i>	<i>15</i>
<i>Spridningsmodellering av Partiklar (PM₁₀)</i>	<i>16</i>
RAPPORTERING	16
LÅNGSIKTIG MÄT- OCH MODELLERINGSVERKSAMHET 2022 - 2026	16
<i>Kontinuerliga mätningar.....</i>	<i>16</i>
<i>Objektiv skattning.....</i>	<i>17</i>
<i>Kampanjvisa mätningar.....</i>	<i>17</i>
<i>Spridningsberäkningar.....</i>	<i>17</i>
<i>Utsläppsdatabas (EDB)</i>	<i>17</i>
<i>Övriga mät- och beräkningskampanjer</i>	<i>17</i>
BILAGOR.....	17

Antagen på årsstämman 2023-04-21.

Program för samordnad kontroll

Syfte

Luften ska vara så ren att människors hälsa, djur, växter och kulturvärden inte skadas. I Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen samverkar kommuner och medlemsföretag. Samverkan ger möjligheter att möta lagkraven i gemensamma kontrollprogram som säkrar kompetens och håller kostnaderna nere. Målsättningen med programmet för samordnad kontroll är att optimera luftövervakningen ur ett regionalt perspektiv. Det innebär att använda befintliga resurser på ett effektivt sätt för att få så bra luftövervakning som möjligt. Strategin beaktar såväl företagsmedlemmarnas som kommunernas behov av luftövervakning.

Genom Luftvårdsförbundet genomförs kontinuerlig luftövervakning vid fasta mätplatser, både egna och i samarbete med andra organisationer. Dessutom genomförs tillfälliga mätkampanjer för enstaka kommuner. Mätningar av det faktiska läget kompletteras också med beräkningar som både ger en överblick över luften i kommunerna och hur medlemsföretagen påverkar luftkvaliteten.

Genom den samordnade kontrollen ansvarar Luftvårdsförbundet för att miljö kvalitetsnormerna (MKN) följs upp i samverkansområdet. Luftövervakningen ger även underlag för bedömning av miljö- och hälsoeffekter, för samhällsplanering samt för bedömning av vilka kontrollkrav för luftkvaliteten som ställs på samverkansområdet. För kommunerna ryms dagens kontrollkrav inom programmets verksamhet och för företagen bidrar programmet till kravet om omgivningskontroll och kunskap enligt miljöbalken. Resultaten görs tillgängliga för medlemmar och allmänhet genom webbplatsen lvfgoteborgsregionen.se.

Program för samordnad kontroll

I de fall kontrollen sker genom samverkan ska enligt 8 § NFS ett program för samordnad kontroll finnas. Programmet ska tas fram i samråd mellan kommunerna och andra aktörer som samverkar. Huvudsyftet med programmet är att följa upp miljö kvalitetsnormerna.

Naturvårdsverkets mätföreskrifter om luftkvalitet

Föreskrifterna (NFS 2019:9) är en del av införlivandet av EU-direktiven och EU-kommissionens rapporteringsbestämmelser. Föreskrifterna anger utförligt kraven för mätning och beräkning vid kontroll av normerna. Här finns regler om kontinuerliga mätningar, indikativa mätningar, mätmetoder och modellberäkningar. Vidare finns regler om referensmetoder, val av mätplats, placering av mätutrustning, antal mätplatser och kvalitetsmål för kontrollen. Även regler för samverkan, underrättelse om risk för överskridande av miljö kvalitetsnormer samt rapportering finns i föreskrifterna.

Följande lagar, föreskrifter och direktiv styr kontrollen av luftkvalitet inom samverkansområdet:

- Miljöbalken SFS 1998:808
- Förordning om tillsyn enligt Miljöbalken SFS 1998:900
- Luftkvalitetsförordningen SFS 2010:447
- Föreskrifter om kontroll av luftkvalitet NFS 2019:9

Samverkansområdets geografiska område

Det geografiska samverkansområdet består av 12 kommuner i Göteborgsregionen: Ale, Göteborg, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn och Öckerö.

Samverkansområdets organisation

I Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen samarbetar 12 av Göteborgsregionens 13 kommuner, Trafikverket Region Väst, Länsstyrelsen i Västra Götalands län och företag för att gemensamt kartlägga luftmiljön och verka för en förbättrad luftkvalitet. Samverkan sker med miljöförvaltningen i Göteborg stad.

Medlemsföretagen är Västtrafik AB, Mölndal Energi AB, Renova AB, Göteborg Energi AB, Nynas AB, Volvo Cars AB, Göteborgs Hamn AB, Preem AB och St 1 Refinery AB.

Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen leds av en styrelse bestående av åtta ledamöter varav hälften utgörs av representanter för medlemskommunerna och hälften av företags- och myndighetsrepresentanter. Länsstyrelsen är adjungerad till styrelsen.

Administration

Luftvårdsförbundet köper kanslitjänst av Göteborgsregionens kommunalförbund.

Finansiering

Luftvårdsförbundet finansieras genom medlemsavgifter från medlemskommunerna och medlemsföretagen i regionen.

Mätstationer

Luftvårdsförbundet äger två fasta mätstationer för kontinuerliga mätningar som är placerade i Gårda (gatunivå) och i Mölndals Bro (ovan tak). Mätstationen i Mölndal kommer att flyttas till gaturummet längs Mölndalsvägen vid Krokslätts torg. Skötsel, insamling och rapportering av mätdata upphandlas. Från och med 2022 är IVL Svenska Miljöinstitutet upphandlade.

Kontrollstrategi

Luftkvalitetssituationen i Göteborgsregionen

Liksom i Sverige generellt har halterna av luftföroeningarna minskat betydande i Göteborg från 1980-talet och fram till början av 2000-talet. Under senare år har den minskande trenden dock varit avtagande.

För Göteborgsregionen har det främst varit miljö kvalitetsnormen för kvävedioxid som man har svårt att klara. Stadens topografi, med höjder och dalar, gör även att det ofta blir inversion vintertid. Då lägger sig luften som ett lock över staden och den bristande luftblandningen leder till att luftföroeningarna byggs upp i marknivå. Under 2022 överskreds dock miljö kvalitetsnormen för partiklar som PM₁₀, men inte kvävedioxid.

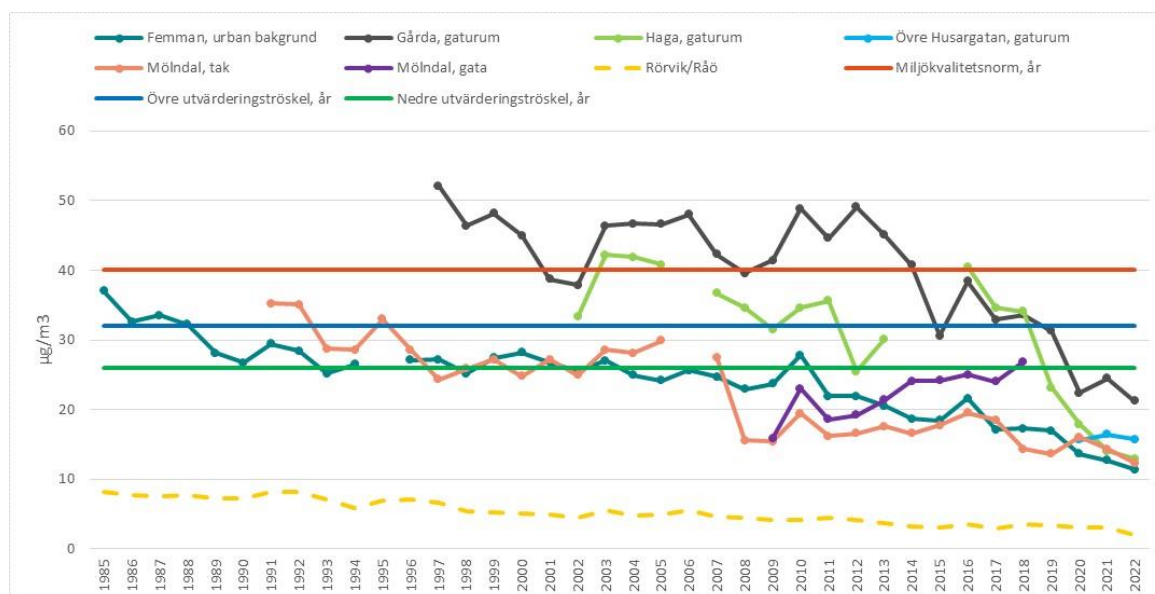
Den ökade trafiken har bromsat upp de förbättringar som tidigare åstadkommits genom minskade utsläpp från bilar vid införandet av katalysatorer och renare bränslen. Det ökade antalet dieslbilar innebär ökade direktutsläpp av kvävedioxid, vilket är en av orsakerna till att kvävedioxidhalterna inte längre sjunker i samma takt som tidigare, och som innebär svårigheter att klara miljö kvalitetsnormerna i Göteborg, men även i några andra kommuner i regionen, främst nära trafiklederna.

Kvävedioxid

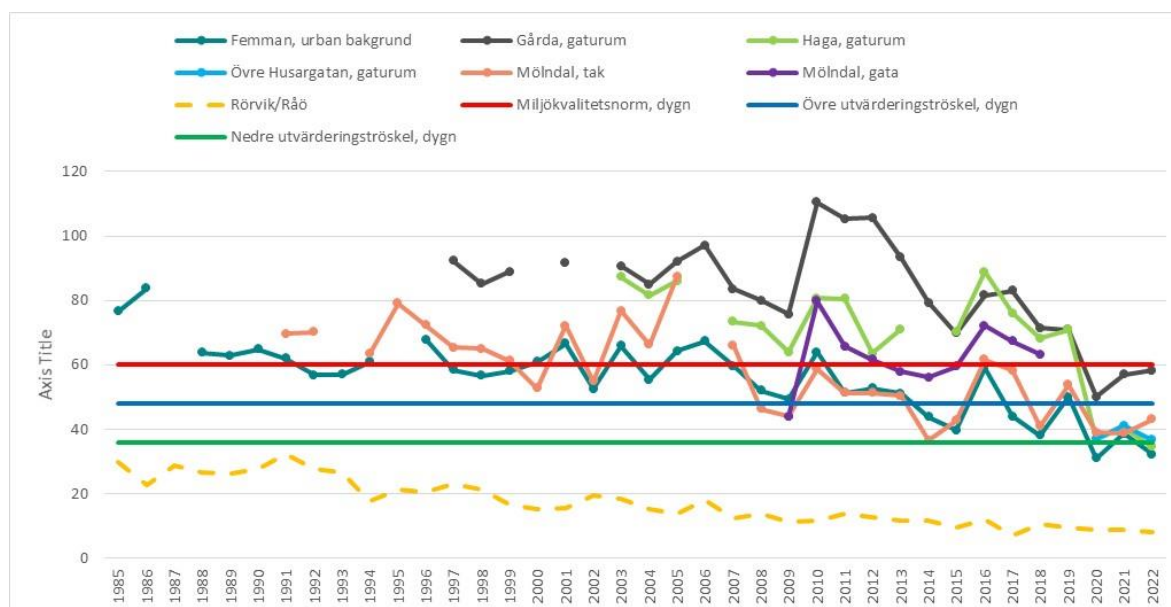
I Figur 1 presenteras årsmedelvärden från 1985 för samtliga stationära mätstationer i Göteborg och Mölndal samt vid den nationella bakgrundsstationen, Råö, i Kungsbacka kommun. Förutom Luftvårdsförbundets mätstationer i gaturum respektive urban bakgrund, Gårda och Mölndal, visas för jämförelse Göteborgs Stads mätstationer Femman, mätning i urban bakgrund, samt Haga och Övre Husargatan, i gaturum. De senaste fem åren, 2018 - 2022, har årsmedelvärdena vid samtliga stationer legat under miljö kvalitetsnormen för NO₂ som årsmedelvärde. Under perioden 2018 – 2022 avseende 98-percentil för dygns- och timmedelvärden så har MKN inte heller överskridits under de senaste tre åren, utan överskreds senast under 2018 och 2019 i gaturummet i Gårda och Haga, se Figur 2 och 3.

Enligt 2017 års beräkningar, baserade på data från 2015, överskrider eller riskerar halterna att överskrida miljö kvalitetsnormen för kvävedioxid (NO₂) i Göteborg, Mölndal, Kungälv, Lerum och Partille. Problemområdena är främst i anslutning till de stora trafiklederna och dåligt ventilerade gaturum. Halterna i övriga regionen ligger generellt mellan den nedre och övre utvärderingströskeln. Mätningar av NO₂ har även utförts i Kungälv, Strandgatan, under åren 2020 – 2022 samt i Partille, Artles torg, under 2022, finansierat av respektive kommun, se Figur 4 för dygnsmedelvärden under 2022. Mätningarna visar att såväl årsmedelvärden som dygns- och timmedelvärden ligger under nedre utvärderingströskeln, undantaget för Kungälv 2020 då nedre utvärderingströskeln precis överskreds för 98 percentilen för dygnmedelvärde.

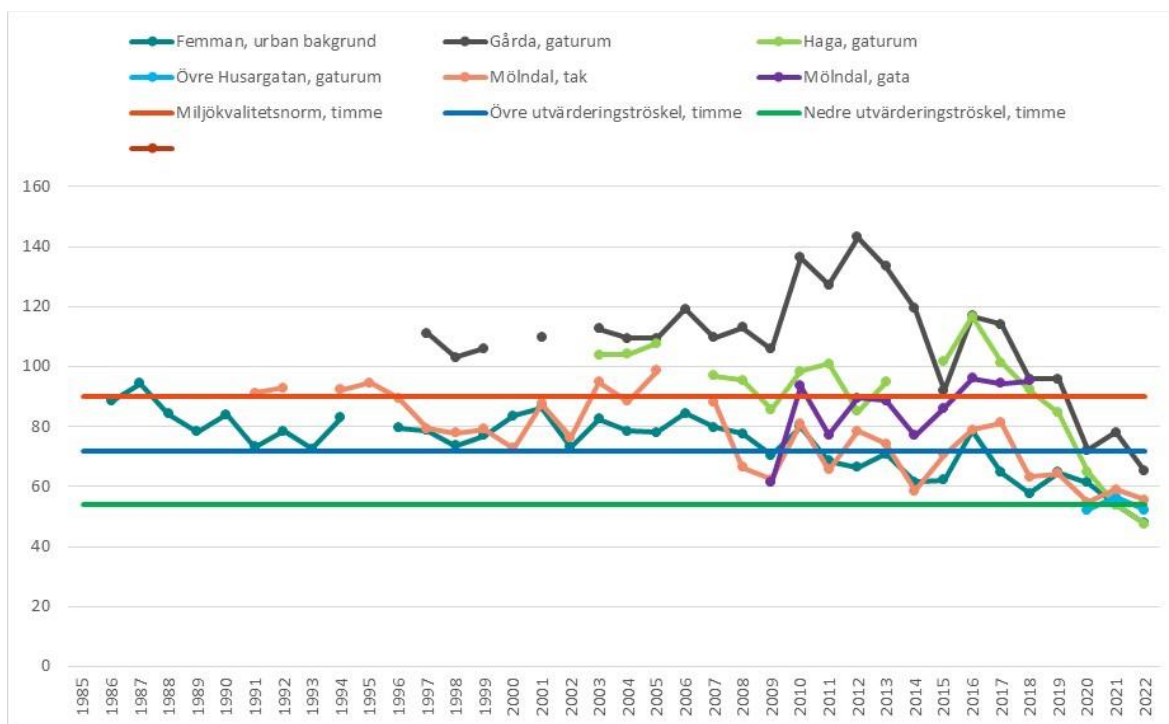
Länsstyrelsen i Västra Götalands län har, tillsammans med Göteborgs stad, Mölndals stad, Västra Götalandsregionen, Göteborgsregionens kommunalförbund, Trafikverket och Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen reviderat åtgärdsprogrammet för kvävedioxid Göteborgsregionen, vilket fastställdes i juni 2018.

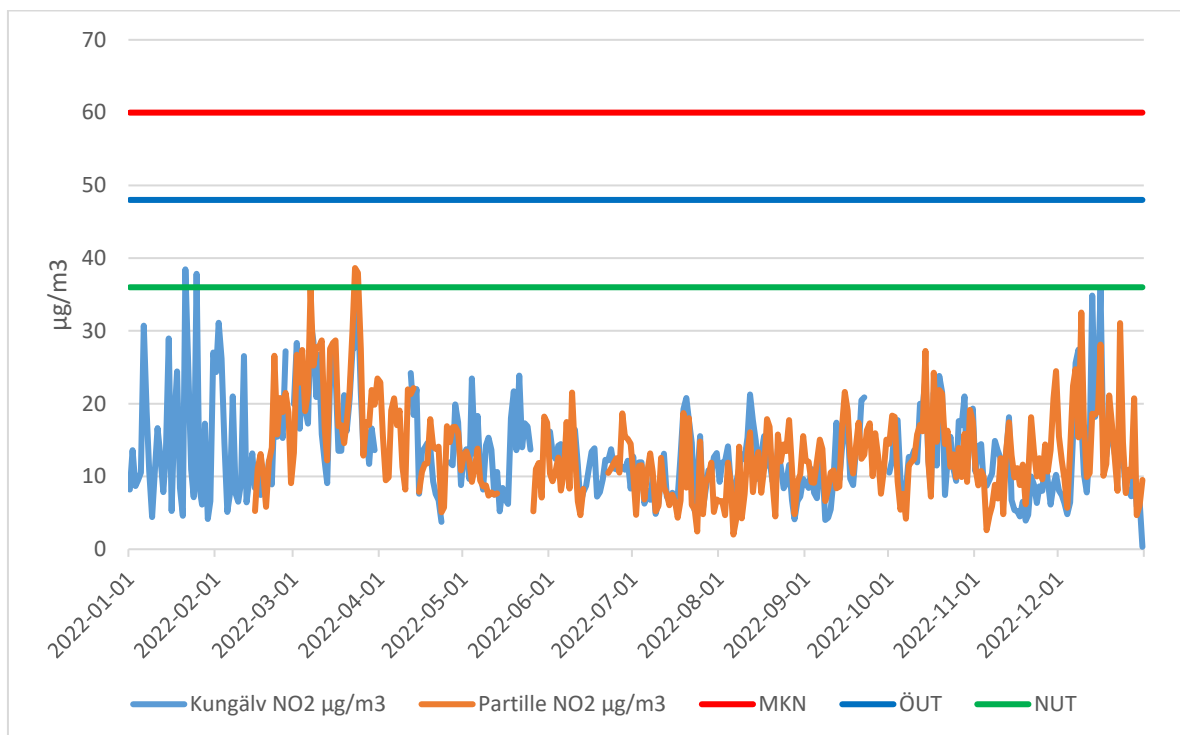
Figur 1. Årsmedelvärden (1985-2022) av kvävedioxidhalter vid de fasta stationerna i Göteborgsområdet samt vid den nationella bakgrundsstationen Råö (Rörvik t.om 2001) utanför Kungälv.

Figur 2. Dygnsmedelvärden av kvävedioxidhalter som 98-percentiler under ett år vid de fasta stationerna i Göteborgsområdet samt vid den nationella bakgrundsstationen Råö (Rörvik t.om 2001) utanför Kungälv.

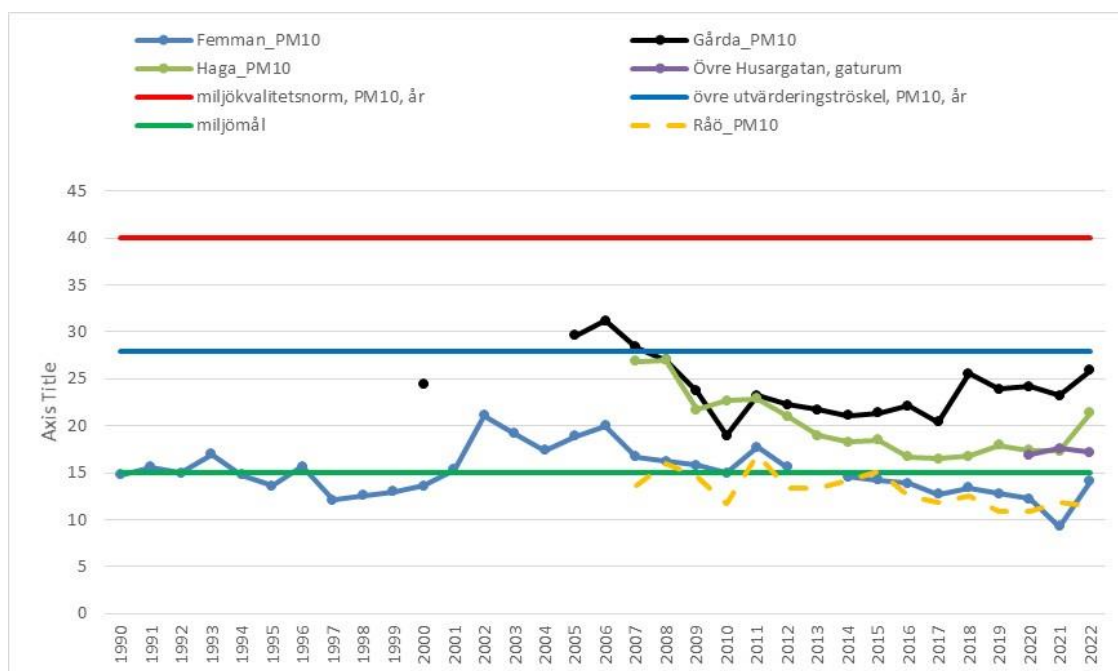
Figur 3 Timmedelvärden av kvävedioxidhalter som 98-percentiler under ett år vid de fasta stationerna i Göteborgsområdet.

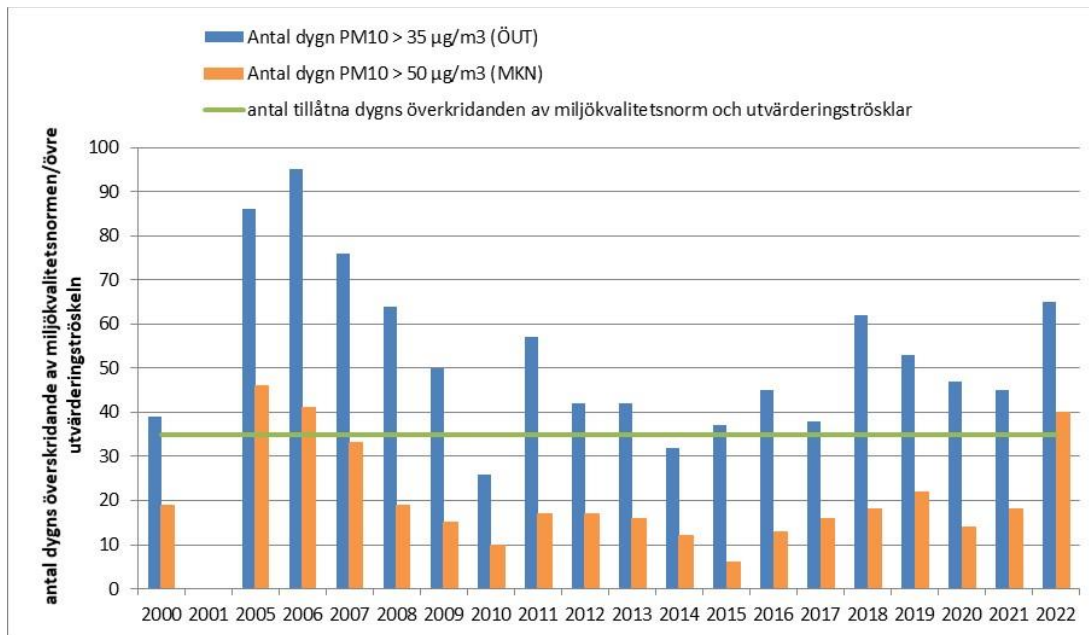
Figur4 Dygnsmedelvärden av kvävedioxidhalter under ett år i gaturum i Kungälv och Partille under 2022.

Partiklar

Den övre utvärderingströskeln för partiklar som PM₁₀ för årsmedelvärde har klarats sedan 2008, vilket har visats genom kontinuerliga helårsmätningar vid Gårda, Haga och Femman, så även under 2022, se Figur 5. En bidragande orsak till detta har troligen varit förbättrad städning av gatorna under de senaste åren, men även dubbdäcksförbud på vissa gator och trängselskatten. Avseende miljö kvalitetsnormen för PM₁₀ som dygnsmedelvärde så överskreds den under 40 dygn 2022 jämfört med tillåtna 35 dygn under ett kalenderår, dvs miljö kvalitetsnormen överträddes för första gången sedan 2006, se Figur 6. 65% av dygnen, med halter över 50 µg/m³, inföll under mars månad 2022. Många andra kommuner i södra Sverige uppvisade även klart förhöjda halter av PM₁₀ under våren 2022, till följd av en tidig och mycket torr väderlek under våren. En underrättelse om *risk för överskridande av miljö kvalitetsnorm* skickades till Naturvårdsverket av Göteborgs Stads miljöförvaltning under november 2022. Naturvårdsverkets bedömning var att ett åtgärdsprogram behöver upprättas för att minska halterna av PM₁₀ i Göteborg samt att mätningarna av PM₁₀ behöver fortgå i Gårda så länge ett år av de senaste tre åren har överskridits (NV, Yttrande 2023-02-06). Naturvårdsverket bedömer vidare att spridningsberäkningar behöver göras för ett större område för att klargöra överskridandets utbredning. Den senaste spridningsberäkningen för PM₁₀ i gaturum utfördes 2012 av SMHI i samtliga medlemskommuner. Resultatet visade då att miljö kvalitetsnormen för både år och dygn klarades vid samtliga gaturum.

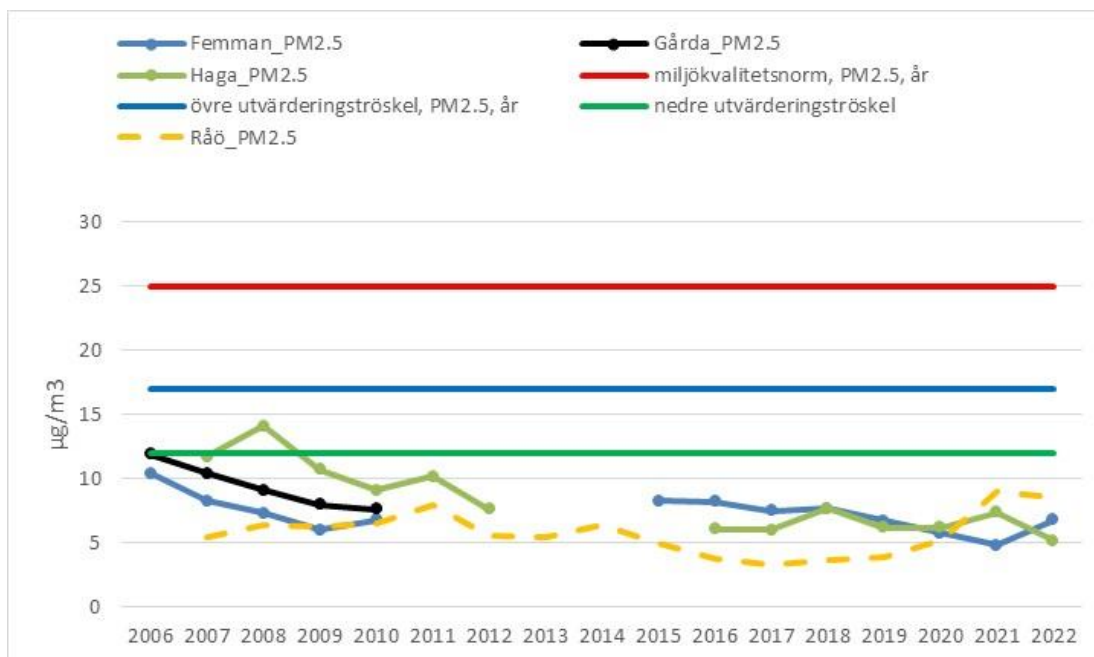

Figur 5. Årsmedelvärden (1990 – 2022) av partiklar (PM₁₀) vid kontinuerliga mätstationer i Göteborg samt vid den nationella bakgrundsstationen Råö (Rörvik t.om 2001) utanför Kungsbacka.

Figur 6. Antal dygns överskridanden av miljökvalitetsnormen och övre utvärderingströskeln för dygnsmedelvärden av PM₁₀. Resultat från mätningar under åren 2000 – 2022 vid mätstationen i Gårda.

Årsmedelvärdet för PM_{2.5} har, under de år som kontinuerliga mätningar har utförts i Göteborg, aldrig överskridit miljökvalitetsnormen, och har sedan 2009 har halterna även legat under den nedre utvärderingströskeln för PM_{2.5} samt i nivå med årsmedelvärdet vid bakgrundsstationen vid Råö, se Figur 7.

Figur 7. Årsmedelvärden av partiklar (PM_{2.5}) vid kontinuerliga mätstationer i Göteborg samt vid den nationella bakgrundsstationen Råö (Rörvik t.om 2001) utanför Kungsbacka.

Det bör tilläggas att i storstadsregioner bidrar kringliggande kommuner till försämrade luftkvalitet genom inpendling till Göteborgsområdet. På så vis kan de också anses förpliktade att medverka i den luftövervakning som sker i storstadsområdet trots att luften i hemkommunen är bra.

Övriga luftföroreningar

Luftvårdsförbundet bedömer att övriga miljö kvalitetsnormer klaras inom regionen, undantaget marknära ozon, men som faller inom ramen för Naturvårdsverkets ansvar. Det går dock inte att utesluta att det kan finnas specifika områden med luftkvalitetsproblem från till exempel vedeldning eller industrin som ännu inte upptäckts.

Svaveldioxid (SO₂)

Källor av svaveldioxid härrör oftast från Central- och Östeuropa. Lokalt kan höga halter förekomma i närheten av fartyg och hamnar i, framför allt, Göteborg. De tuffare svavelkraven som trädde i kraft 2015 har haft stora effekter på halterna i Göteborg. Halterna i Göteborg och Mölndal ligger långt under miljö kvalitetsnormerna. De senaste kontinuerliga mätningarna av SO₂ i Gårda utfördes 2014 och årsmedelvärdet var då 2,4 µg/m³ och vinterhalvårsmedelvärdet 1,7 µg/m³. I urban bakgrund, vid Femman, var årsmedelvärdet av SO₂ 2 µg/m³ under 2017. Därmed underskreds miljö kvalitetsnormen för skydd av växtlighet (20 µg/m³) för års- och vinterhalvårsmedelvärde tillika de övre och nedre utvärderingströsklarna (12 respektive 8 µg/m³) vid såväl Femman som Gårda. Det maximala dygns- och timmedelvärdet var 12 respektive 32 µg/m³ vid Gårda och 3,9 respektive 9,5 vid Femman, dvs långt under de nedre utvärderingströsklarna för dygns- och timmedelvärden (50 respektive 100 µg/m³).

Ozon (O₃)

Ozon har mätts i taknivå i Mölndal sedan 1991. Vid Femman i Göteborg mättes ozon mellan 1985 och 2020. Trenden visar att halterna är ökande. Miljö kvalitetsnormen för ozon, till skydd av människors hälsa, i Sverige är ett målvärde på 120 µg/m³ som ett högsta åttatimmarsmedelvärde under ett dygn. Miljö kvalitetsnormen överskreds inte i Mölndal under 2020 och 2021, men under 2022 överskreds den under 2 dygn.

Polyaromatiska kolväten (PAH) samt metaller

Den senaste mätningen av PAH i länet utfördes i Alingsås 2018 i ett villaområde med vedeldning, Årsmedelvärdet uppgick till 0,07 ng/m³, dvs långt under miljö kvalitetsnormen (1 ng/m³) samt under miljömålet (0,1 ng/m³). Motsvarande mätningar av metallerna arsenik, nickel, kadmium och bly har ej utförts i samverkansområdet. Under 2019 fick IVL i uppdrag av Luft i Väst att analysera PAH och metaller vid Kungsgatan i Borås. Resultaten visade att samtliga parameter låg långt under den nedre utvärderingströskeln. Därmed är det troligt att även kommunerna som ingår i Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen har låga halter av metaller. Kommunernas objektiva skattningar styrker även denna slutsats då ingen större industri med metallutsläpp verkar förekomma, se bilaga 1.

Lättflyktiga organiska föreningar (VOC)

De senaste kontinuerliga mätningarna av bensen utfördes i 2014 vid mätstationerna i Gårda och Haga. Mätningarna utfördes med DOAS. Årsmedelvärdet av bensen var då 2,4 respektive 2,8 µg/m³, vilket var strax över den nedre utvärderingströskeln för bensen som årsmedelvärde (2 µg/m³). Samma år fick IVL i uppdrag att utföra indikativa mätningar av VOC med diffusionsprovtagare på Sprängkullsgatan (gaturum, 20 veckor jämnt fördelat under 2014) och i urban bakgrund i Haga i Göteborg samt i Partille centrum (10 veckor jämnt fördelat under 2014). Årsmedelvärdena av bensen låg mellan 0,6 – 0,8 µg/m³, dvs långt under den nedre utvärderingströskeln för bensen.

Under 2023 pågår ett projekt, på uppdrag av Luftvårdsförbundet, där utsläpp och halter, samt exponering för kolväten studeras i Göteborg genom såväl mätningar som spridningsberäkningar. Syftet är bland annat att studera medlemsindustriernas bidrag till halterna av VOC i Göteborg.

Kolmonoxid (CO)

Kontinuerliga mätningar av CO utfördes i Göteborg senast 2011 i gaturum vid Haga samt 2013 i urban bakgrund (Femman). Det maximala glidande 8-timmarsmedelvärde under ett dygn (1 respektive 0.5 mg/m³) låg långt under den nedre utvärderingströskeln (5 mg/m³ som max 8-timmarsmedelvärde under ett dygn).

Sammanfattande bedömning av överskridanden av miljö kvalitetsnormer samt deras utvärderingströsklar

Vid bedömningen har, enligt 11 § NFS, de senaste fem årens halter beaktas. Överskridande har skett om det inträffat under minst tre separata år av dessa fem föregående år, undantaget i de fall där risk för överskridande av miljö kvalitetsnormer föreligger.

Förorening	Haltområde	Motiv/kommentar
Kvävedioxid	>MKN	2 års överskridande av MKN för dygnsnormen i Gårda och Haga under den senast 5-årsperioden (2018 – 2022) i gaturum i Gårda respektive Haga. 98-percentil för dygn för de senaste tre åren har varit strax under MKN vid Gårda (50, 57 respektive 58 µg/m ³).
Svaveldioxid	<NUT	Utifrån mätningar 2014 i Gårda (2,4 µg/m ³), 2017 vid Femman (2,0 µg/m ³), samt jämfört med andra kommuner i Sverige.
Kolmonoxid	<NUT	Mätningar 2011 i gaturum vid Haga och 2013 i urban bakgrund (Femman) (1 respektive 0,5 mg/m ³ som maximalt 8-timmars mv) samt jämfört med andra kommuner i Sverige.
Bensen	<NUT	Från mätningar 2014 vid Gårda med DOAS (2,4 µg/m ³) och Sprängkullsgatan i Göteborg och i centrala Partille (0,6 resp. 0,8 µg/m ³) samt emissionsutvecklingen.
Partiklar (PM ₁₀)	>MKN	2022 överskreds MKN vid Gårda (40 dygn > 50 µg/m ³), samt 4 år med överskridanden av ÖUT 2018 – 2021.
Partiklar (PM _{2,5})	<NUT	Utifrån mätningar 2009–2022 (11 – 6 µg/m ³) i gaturum vid Haga i Göteborg.
Bens(a)pyren	<NUT	Utifrån mätningar 2018 i vedeldningsområde i Alingsås (0.07 ng/m ³).
Arsenik	<NUT	Utifrån mätningar 2019 i gaturum i Borås samt kommunernas objektiva skattningar.
Kadmium	<NUT	Utifrån mätningar 2019 i gaturum i Borås samt kommunernas objektiva skattningar.
Nickel	<NUT	Utifrån mätningar 2019 i gaturum i Borås samt kommunernas objektiva skattningar.
Bly	<NUT	Utifrån mätningar 2019 i gaturum i Borås samt kommunernas objektiva skattningar.
Ozon	>MKN	Utifrån mätningar mellan 2016 - 2020 vid Femman och 2018 – 2022 i Mölndal. Naturvårdsverket ansvarar för kontroll

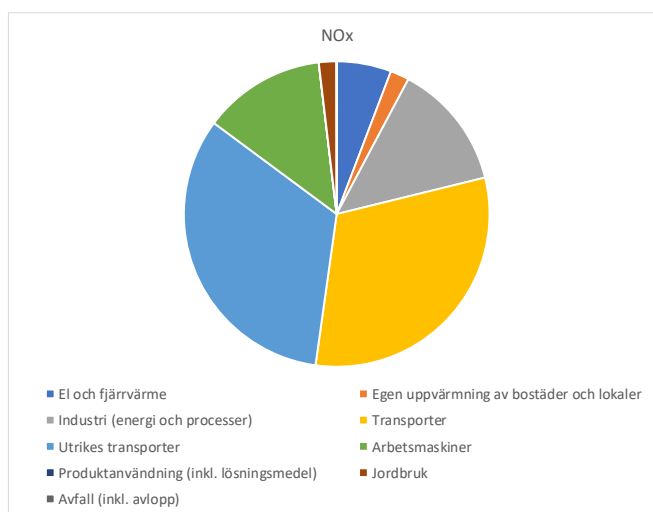
Dominerade utsläpp i samverkansområdet

Samtliga figurer i detta kapitel bygger på utsläppsfigurer från den nationella utsläppsdatan, RUS, 2018. (<http://extra.lansstyrelsen.se/rus/Sv/statistik-och-data/nationell-emissionsdatabas/Pages/default.aspx>)

I det reviderade åtgärdsprogrammet för kvävedioxid i Göteborgsregionen visar Göteborgs Stads miljöförvaltnings beräkningar att de viktigaste källorna att åtgärda för att klara miljökvalitetsnormen är vägtrafiken, speciellt tung trafik, sjöfart, hamnverksamhet och arbetsmaskiner. Stora utsläpp av luftföroreningar sker också från energiproduktion och industri. Även om vägtrafik och arbetsmaskiner är de källor som främst bidrar till försämrad luftkvalitet i tätort där människor vistas så har sjöfarten en tydlig påverkan på halterna i staden, framförallt närmast älven där bostäder finns och planeras.

Kvävedioxid

I Luftvårdsförbundets medlemskommuner står transporter, inklusive utrikestransporter, för drygt 60 procent av utsläppen av kväveoxider (NO_x). Utsläppen av kväveoxider från transporter i länet har dock minskat med cirka 50 procent sedan 1990-talet. Andelen dieslbilar har ökat på senare år, vilket kan förklara att kvävedioxidhalterna (NO₂) inte minskar, trots minskningen av utsläpp av kväveoxider. Eftersom dieselmotorerna har en högre förbränningstemperatur har de generellt högre andel direktutsläpp av kvävedioxid.

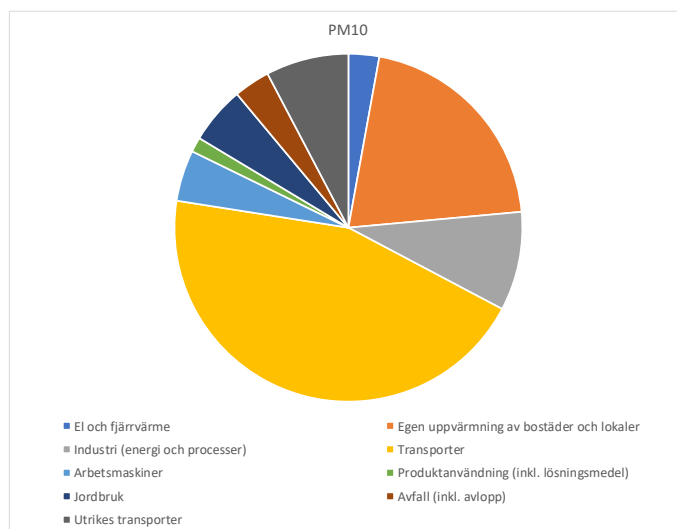

Partiklar

I Luftvårdsförbundets medlemskommuner uppskattas drygt hälften av PM₁₀-utsläppen härstamma från transporter, inklusive utrikestransporter. Dubbdäck ökar slitaget av asfalten avsevärt mer än dubbria alternativ och är en betydande källa av grova partiklar under torra barmarksförhållanden. Nära en fjärdedel av utsläppen kommer från egen uppvärmning, dvs.

bland annat småskalig vedeldning.

Även för Göteborgs kommun motsvaras andelen transporter av drygt hälften, medan egen uppvärmning endast står för cirka 10 % av utsläppen av PM₁₀ i Göteborgs kommun. Industrin står här för 15 procent av utsläppen, jämfört med 9 procent för samtliga kommuner i samverkansområdet.

Övriga Luftföroreningar

Svaveldioxid

Utifrån statistik i den nationella emissionsdatabasen, RUS, beräknas sjöfarten och industrin stå för vardera cirka ungefär 40 procent av svaveldioxidutsläppen i Göteborg.

I övriga regionen härstammar svaveldioxiden främst från energiförsörjning via el- och värmekraftverk och utsläpp från egen förbränning, enligt Nationella emissionsdatabasen. Utsläpp från vägtrafiken står numer endast för några procent.

Ozon

Föroreningen bildas som en biprodukt under dagar med höga kvävedioxidhalter i luften. Tillsammans med närvaron av lättflyktiga organiska föreningar och solljus bidrar kvävedioxiden till en nettoproduktion av ozon i stadsluften.

Polyaromatiska kolväten (PAH)

Enligt Nationella emissionsdatabasen kommer huvuddelen av PAH-utsläppen i Göteborg från el- och värmekraftverk. PAH är en sotrelaterad luftförorening och normalt förekommer därför något högre halter under vinterhalvåret eftersom det eldas mer i både kraftverk och för egen uppvärmning.

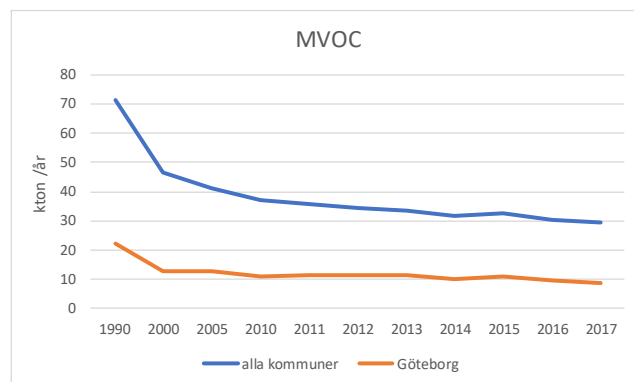
I övriga orter i samverkansområdet står den enskilda vedeldningen för den största källan, eftersom fjärrvärme saknas eller inte är lika utbyggd som i Göteborg.

Enligt databasen står transporter endast för några procent av utsläppen. Inom gruppen transporter är det utsläpp från personbilers förbränning som utgör den störta källan.

Flyktiga organiska kolväten (VOC)

Utsläpp av lättflyktiga kolväten (VOC) är svåra att uppskatta eftersom det ofta gäller diffusa utsläpp som läckage från oljeledningar och liknande.

Enligt Nationella emissionsdatabasen har utsläppen i luftvårdsförbundets medlemskommuner minskat under 1990-talet, men legat på en ganska jämn nivå sedan år 2000. Industrin, främst raffinaderierna och oljehamnen, står för lika stor andel av utsläppen av lättflyktiga kolväten i luftvårdsförbundets medlemskommuner, drygt 30 procent, som lösningsmedelsanvändningen (användningen av färg och lösningsmedel från produkter).

IVL utförde på uppdrag av Luftvårdsprogrammet luftmätningar av VOC på Hisingen i syfte att bland annat undersöka i vilken omfattning raffinaderiernas och oljehamnens utsläpp påverkade VOC-halterna i området. Mätningarna genomfördes i oktober-december 2013 och mätplatsen var placerad vid ett bostadsområde i det som normalt är förhärskande vindriktning från raffinaderierna och oljehamnen. Mätningarna genomfördes dels med kontinuerlig övervakning på timbas, dels med diffusionsprovtagare. Studien visade på en viss förhöjning av halterna för propan, n-butan, n-pentan, isobutan, 2 & 3 metylpentan och bensen vid sydliga och sydvästliga vindar, dvs i vindriktningen från petroleumindustrierna och oljehamnen mot mätplatsen. Under 2022/2023 utför IVL, Fluxsense och COWI en ny studie av utsläpp och spridning av kolväten från medlemsindustrierna på Hisingen, på uppdrag Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen. Studien beräknas vara klar i oktober 2023.

Kontrollkrav för samverkansområdet

Tidigare mätningar visar att miljö kvalitetsnormen för kvävedioxid är svår att klara i Göteborg. För samverkansområdet, med drygt 1 000 000 invånare samt halter över övre utvärderingströskeln, är kraven enligt föreskrifterna fyra mätstationer för kontinuerliga mätningar med avseende på kvävedioxid, och sex mätstationer avseende partiklar, varav en måste vara i Göteborg där miljö kvalitetsnormen överskrids¹. Om halterna i ett samverkansområde överskrider den övre utvärderingströskeln och modellberäkningar eller indikativa mätningar kompletterar de kontinuerliga mätningarna kan antalet mätplatser enligt 17 § NFS minskas med upp till 50 % för ett samverkansområde. Förutsättningarna som gäller för denna mätbatt anses vara uppfyllda för samverkansområdet och därmed gäller att kravet på antal kontinuerliga mätstationer är två för kvävedioxid samt tre för partiklar.

Totalt inom samverkansområdet finns fem mätplatser för kvävedioxid, varav Luftvårdsförbundet ansvarar för två; Mölndal och Gårda. Avseende partiklar (PM₁₀ och PM_{2,5}) finns sex mätplatser (4 för PM₁₀ och 2 för PM_{2,5}) inom samverkansområdet, varav Luftvårdsförbundet ansvarar för den i Gårda. För övriga kommuner i samverkansområdet utförs indikativa mätningar av kvävedioxid och PM₁₀, enligt ett rullande schema, under fyra månader per år.

Mätmetodik

För detaljerad information om mätmetodik se Kvalitetssäkringsprogram i bilaga 2.

Kontinuerliga mätningar

Luftvårdsförbundet har två fasta mätstationer för kontinuerliga mätningar som är placerade i Gårda (gatunivå) och i Mölndals Bro (ovan tak och gatunivå). Stationen i gaturum i Mölndal har dock varit ur funktion sedan 2019. Ovan tak mäts i dagsläget kvävedioxid och ozon. Mätstationen i Mölndal planeras att flyttas under 2023 till ett gaturum längs Mölndalsvägen vid Krokslätt.

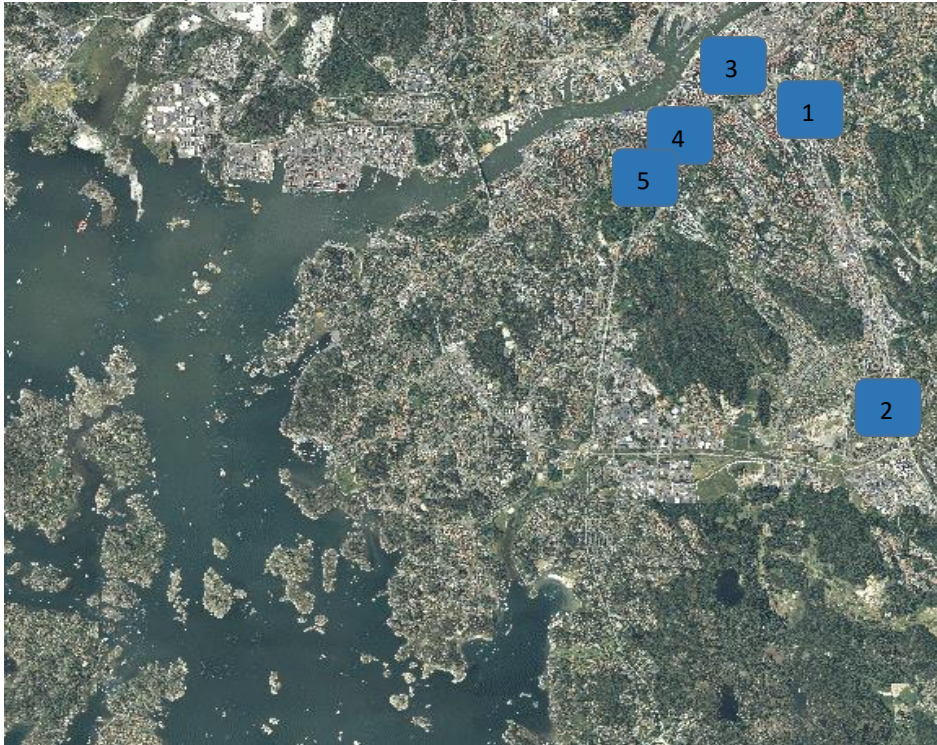
I gatunivå vid Gårdastationen mäts PM₁₀ samt kväveoxider (NO_x=NO, NO₂). Luftvårdsförbundet äger dessutom en väderstation vid Gårda som mäter vind och temperatur.

Fasta mätstationer för kontinuerliga mätningar i samverkansområdet.

Mätstation	Mätinstrument	Mätningar
Luftvårdsförbundets regi		
1. Gårda Tritongatan Gatustation (höjd 2 - 3 m, 8 meter för väderstationen)	TEOM, kemiluminiscens och väderparametrar (8 m)	PM ₁₀ , NO, NO ₂ , temp, vindriktning och vindhastighet
2. Mölndals Bro Takstation (15 - 20 m) (sträcka 1)	DOAS	NO ₂ , O ₃
Göteborgs Stad miljöförvaltnings regi		
3. Femman, Nordstaden, Takstation, (höjd 27 m, 35 meter för väderstationen)	Kemiluminiscens, Ozon-instrument, Teom, väderparametrar	O ₃ , NO, NO ₂ , PM _{2,5} , PM ₁₀ temp, vindriktning, vindhastighet, luftfuktighet, solstrålning, lufttryck
4. Haga, Sprängkullsgatan, gatustation, (höjd 2 - 3 m)	Kemiluminiscens och väderparametrar, Teom	NO, NO ₂ , temp, luftfuktighet PM _{2,5} PM ₁₀
5. Övre Husargatan	Kemiluminiscens, Teom	NO, NO ₂ , PM _{2,5} PM ₁₀

¹ Överskridande skedde även i Mölndals gaturum under 2016. Den mätningen pågår ej för närvarande på grund av instrumentfel. Instrumentet kommer ersättas av ett nytt under 2023.

Karta över mätplatser där kontinuerliga mätningar i samverkansområdet.

Kampanjvisa mätningar

Luftvårdsförbundet finansierar kortare indikativa mätkampanjer runt om i kommunerna i ett rullande schema enligt mätstrategin för att kontrollera miljö kvalitetsnormerna via jämförelser med de kontinuerliga mätningarna. Kvävedioxid och partiklar mäts under fyra månader i samverkan med aktuell kommun. De indikativa mätningarna kan kompletteras med diffusionsprovtagare. Resultaten presenteras i en rapport på Luftvårdsförbundets hemsida. Val av mätplats ska motiveras noga.

Under 2022 utfördes inga kampanjvisa mätningar, men under 2023 kommer mätningar istället utföras i två kommuner; Härryda och Kungsbacka.

Spridningsmodellering

Som komplement till den fasta mätverksamheten görs mät- och modelleringskampanjer. Kampanjerna inriktas på centralt belastade gaturum i regionens tätorter med fokus på partiklar (PM_{10}) och kvävedioxid. Spridningsmodellering utförs för respektive parameter. Luftvårdsprogrammet finansierade även andra typer av mät- och modelleringskampanjer.

Luftvårdsförbundet har en emissionsdatabas tillsammans med miljöförvaltningen, Göteborgs Stad. Denna emissionsdatabas har uppdaterats för Göteborgs Stad, men är sedan 2017 inte uppdaterad för övriga kommuner i samverkansområdet. Diskussion pågår i dagsläget inom Luftvårdsförbundet och med Göteborgs Stad om hur uppdatering av databasen kan fortskrida.

Spridningsmodellering av kvävedioxid

Ren regionluft syftar till att var tredje år ta fram en beräknad nulägesbeskrivning av kvävedioxid (NO_2) för tolv av centralorterna i Göteborgsregionen. Utifrån denna beskrivning görs en bedömning av hur kvävedioxidhalterna i kommunerna förhåller sig till MKN och miljömål. Ren

regionluft ska vara ett användbart kunskapsunderlag att tillgå i arbetet för en bättre luftkvalitet inom Göteborgsregionen.

Spridningsberäkningar av kvävedioxid har genomförts av Göteborgs miljöförvaltning, med programvaran Enviman, för år 2015 på uppdrag av Luftvårdsprogrammet. Resultaten finns presenterade i rapporter på Luftvårdsförbundets hemsida.

Spridningsmodellering av Partiklar (PM₁₀)

Luftvårdsprogrammet utförde beräkningar av partikelhalter (PM₁₀) i luften vid ett femtiotal gatu- och vägavsnitt i 13 kommuner i Göteborgsregionen vart tredje år. Luftvårdsförbundet planerar att göra det samma.

De senaste beräkningarna utfördes av SMHI 2012 för beräkningsår 2010, med modellberäkningssystemet SIMAIR-väg, på uppdrag av Luftvårdsprogrammet.

Rapportering

Luftvårdsförbundet skickar årligen in sitt program för samordnad kontroll till Naturvårdsverket tillsammans med kvalitetssäkringsprogram.

Resultaten från mätningarna rapporteras kontinuerligt under året samt slutligen sammanställs resultaten från ett års mätningar i en årsrapport. Samtliga mät- och beräkningsdata rapporteras årligen till Naturvårdsverkets datavärd.

För de kommuner samt för de luftföroreningar i samverkansområdet där mätningar eller beräkningar inte utförs för ett kalenderår sker rapporteringen genom objektiv skattning. Under 2020 anordnades, i Luftvårdsförbundets och IVL:s regi, tre workshops för medlemskommunerna i luftvårdsförbundet med syftet att vägleda varje kommun att ta fram en objektiv skattning. Under 2021 och 2022 gick kommunerna igenom de objektiva skattningarna för eventuella uppdateringar. De utförda objektiva skattningarna ingår som en bilaga i Kontrollstrategin, se bilaga 1.

De kontinuerliga mätningarna presenteras även i nära realtid på Naturvårdsverkets webbsida. Luftvårdsförbundets webbsida www.lvfgoteborgsregionen.se. Webbsidan är medlemmarnas huvudsakliga informationskanal.

Långsiktig mät- och modelleringsverksamhet 2024-2028

Strategin gäller tillsvidare för fem år och kommer att revideras årligen för att behålla ett femårsperspektiv. Det är viktigt att notera att strategin kan behöva justeras om förutsättningarna ändras. En reviderad strategi redovisas i samband med årlig budgetprocess då verksamhetsplan tas fram.

Kontinuerliga mätningar

Mätningarna i gaturum vid Gårda (NO₂, PM₁₀) och i urban bakgrund i Mölndal (NO₂) fortlöper som tidigare år, med den förändringen att stationen i Mölndal ska flyttas till Krokslätt under 2023.

Objektiv skattning

Utförs för de kommuner där mätningar eller beräkningar ej sker för NO₂ och PM₁₀ samt för de luftföroreningar som ej mäts eller beräknas (bensen, metaller, bens(a)pyren och CO) i samverkansområdet. Samtliga kommuners objektiva skattningar se bilaga 1. Uppdateringar har skett för år 2022 i de objektiva skattningarna för Lilla Edet, Stenungsund, Kungälv, Partille och Mölndal. Övriga kommuner har inte haft några förändringar sedan 2021, som de bedömer påverkar den objektiva skattningen.

Kampanjvisa mätningar

Mätning av kvävedioxid och partiklar som timmedelvärden.

Under 2022 Härryda kommun fick problem med att utföra de tänkta mätningarna i Mölnlycke.

Under 2023 mäts därför i såväl Kungsbacka kommun, enligt plan för 2023, som Härryda kommun.

Mätplats: Bestäms i samråd med kommunen.

Mätperiod: Varierande fyra månader spridda över året.

År 2024: Tjörn

År 2025: Öckerö

År 2026: Mölndal (PM₁₀)

År 2027: Ale

År 2028: Lerum

En sammanställning över tidigare kampanjvisa mätningar kan ses i Bilaga 3.

Spridningsberäkningar

Beräkning av kvävedioxid (NO₂) för regionen och regionens större tätorter.

Utsläppsdata (EDB)

Löpande översyn av gör vilka områden som behöver prioriteras.

Övriga mät- och beräkningskampanjer

En VOC-mätning för medlemsföretagen utförs under 2022 - 2023.

Bilagor

Bilaga 1 Kommunernas objektiva skattningar

Bilaga 2 Kvalitetssäkringsprogram

Bilaga 3 Historiska kampanjvisa mätningar

Bilaga 1

Kommunernas objektiva skattningar 2022

Innehållsförteckning

OBJEKTIV SKATTNING I ALE	21
OBJEKTIV SKATTNING I ALINGSÅS	24
OBJEKTIV SKATTNING I GÖTEBORG	27
OBJEKTIV SKATTNING I HÄRRYDA.....	32
OBJEKTIV SKATTNING I KUNGSBACKA	33
OBJEKTIV SKATTNING I KUNGÄLV.....	37
OBJEKTIV SKATTNING I LERUM.....	43
OBJEKTIV SKATTNING I LILLA EDET	48
OBJEKTIV SKATTNING I MÖLNDAL.....	51
OBJEKTIV SKATTNING I PARTILLE.....	54
OBJEKTIV SKATTNING I STENUNGSUND.....	59
OBJEKTIV SKATTNING I TJÖRN.....	62
OBJEKTIV SKATTNING - ÖCKERÖ KOMMUN.....	63

Inledning

Enligt 27 § Luftkvalitetsförordningen får miljökvalitetsnormerna kontrolleras genom objektiv skattning när halterna av en förorening ligger under nedre utvärderingströskeln. För ett samverkansområde innebär det att om man t.ex. enbart har krav på kontinuerliga mätningar för NO₂ och PM₁₀ i samverkansområdet, ska de andra reglerade luftföroreningarna åtminstone kontrolleras genom objektiv skattning. Även för de kommuner i samverkansområdet där mätningar ej sker ska kontroll ske via objektiv skattning.

Objektiv skattning är en undersökning som ska bekräfta slutsatserna i den inledande kartläggningen respektive föregående års objektiva skattning. Samma process gäller för objektiv skattning som för inledande kartläggning, men den objektiva skattningen kan fokuseras på eventuella förändringar sedan föregående år (Naturvårdsverket, 2019). Även om man inte identifierar några direkt förändringar som kan ha påverkat luftkvaliteten negativt kan det vara lämpligt att med jämna mellanrum (exempelvis vart tredje eller femte år) kartlägga luftkvaliteten med enkla och/eller kortvariga mätningar och/eller modellberäkningar, för att följa trenderna och säkerställa att haltnivåerna är fortsatt låga.

Såväl mätningar som beräkningar och objektiv skattning ska årligen rapporteras till Naturvårdsverket.

På uppdrag av Luftvårdsförbundet höll IVL Svenska Miljöinstitutet tre workshopar hösten 2020 för kommunerna i Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen. Syftet var att introducera kommunerna i upprättandet av en objektiv skattning och användbara verktyg och informationsvägar för detta. Vid den första workshopen deltog även Naturvårdsverket med information kring lagstiftning och övervakningskrav samt var tillgängliga för frågor.

Utifrån en mall, framtagen av IVL, upprättade kommunerna sina objektiva skattningar. De objektiva skattningarna är uppdaterade för 2022 för kommunerna Mölndal, Kungälv, Partille, Göteborg, Stenungsund och Lilla Edet. Resterande kommuner har gått igenom sina objektiva skattningar, men har inte haft anledning att justera något sedan 2021.

Objektiv skattning i Ale

Ale kommun ingår i Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen. Kommunen består av flera tätorter från söder till norr; Surte, Bohus, Nödinge, Nol, Alafors och Älvängen som alla ligger längs med eller nära E45:an och Norge/Vänerbanan.

Utförda mätningar

De mätningar som gjorts de senaste tio åren är mätningar av partiklar (PM₁₀) och kvävedioxid (NO₂), dessa mätningar utfördes under 2014.

Inom Ren regionluft utfördes beräkningar av kvävedioxid 2015. Under 2016 gjordes även en luftutredning, i form av spridningsberäkningar, i Älvängen och Nödinge och under 2020 gjordes återigen en spridningsberäkning för Ale torg och Nödinge.

Tabell B1:1-1 Stationsinformation ÅDT=årsmedeldyngstrafik

Parametrar	Mätplats	Koordinater SWEREF99 TM	Gaturum eller urban bakgrund	Dubbel eller enkelsidig bebyggelse vid mätplats	Antal fordon (ÅDT) som passerar mätplatsen dagligen	Övrigt, t.ex andra källor än trafik i närheten
NO ₂ (2014) PM ₁₀ (2014)	Ale, Bohus centrum.	N: 6414714 E: 151028	Gaturum	Dubbel	720 (2015). 24 000 – 32 000 på E45 (ca 160 meter från mätplatsen). Alkalivägen i Bohus (2016) ÅDT=3675	Nouryon

Val av mätplats

Mätplatsen valdes eftersom det är den plats i kommunen där mest trafik passerar. Mätplatsen vid Bohus centrumbyggnad ligger nära E45 och Jordfallsmotet och är även en plats där många människor rör sig. Intill finns bostadshus. I närheten finns även Jordfallsbron som leder till Kungälv och E6:an. I Bohus finns även Nouryon som är den största industrin i kommunen. Sedan mätningarna utfördes har det inte skett några omfattande förändringar. Den valda mätplatsen är den plats som anses vara den värst utsatta platsen, men de flesta tätorter i kommunen ligger nära E45 som är den dominerande källan till luftföroreningar i kommunen det kan därför platser med sämre luftkvalitet än den valda platsen.

Dominerande utsläppskällor i kommunen

En av de större utsläppskällorna till luftföroreningar i Ale kommun bedöms vara trafiken. Övriga föroreningskällor som bedöms påverka resultaten är de industrier som finns i närheten.

Industrier i kommunen

De största industrierna i kommunen är Nouryon, Axel Christiernsson, Perstorp Oxo. Särskilt Nouryon kan vara en större utsläppskälla.

Övriga utsläppskällor

Fjärrvärmenät finns i alla tätorter i Ale kommun. Det finns ingen kartläggning över förekomsten av vedeldning. Uppfattningen är att förekomsten är spridd och inte mer än vad som kan anses som normalt. Inga kända problemområden. Det har inte förekommit veteranbilsträffar i kommunen.

Haltnivåer och övervakningskrav

De senaste mätningarna som gjorts i Ale kommun utfördes i Bohus mellan den 27 januari till den 15 maj 2014, partiklar (PM₁₀) och kvävedioxid (NO₂) mättes med timvisa instrument. Eftersom miljökvalitetsnormer gäller för ett helt år kan man bara göra en bedömning om hur halterna förhåller sig till gränsvärdena.

Periodmedelvärdet av NO₂ låg vid den senaste mätningen under den nedre utvärderingströskeln (NUT) med avseende på årsmedelvärde. NUT med avseende på timme överskreds under några timmar under mätperioden jämfört med tillåtna 175 timmar under ett kalenderår och med avseende på dygn överskreds NUT under ett dygn jämfört med de tillåtna 7 dyggen under ett kalenderår. Eftersom mätningarna delvis utfördes under de kallare månaderna då halterna är som högst, och att det endast skett få överskridanden är bedömningen är att normerna för NO₂ klarades under 2014.

Periodmedelvärdet av partiklar (PM₁₀) tangerade NUT med avseende på årsmedelvärde. Mätningarna av partiklar skedde dock under den period då halterna normalt är som högst, det är därför troligt att ett årsmedelvärde ligger något lägre. Dock så överskred partikelhalterna NUT med avseende på dygn under 30 dygn jämfört med de tillåtna 35, det går därför inte att utesluta överskridande av NUT med avseende på dygn.

Spridningsberäkningarna som gjordes 2015 visade på att halterna av NO₂ låg under miljökvalitetsnormerna och NUT överskreds endast i få vägavsnitt.

Vid den luftutredningar som gjordes i Nödinge 2016 visade det sig att NO₂ tangerade NUT med avseende på år och timme samt överskred NUT med avseende på dygn. Även halterna av PM₁₀ visade sig överskrida NUT.

Det har inte utförts några mätningar av bensen under de senaste tio åren. Inga stora utsläppskällor har angetts finnas i kommunen, men en tidigare mätning i Göteborg visar att halterna låg långt under NUT och sannolikt gäller det även för Ale kommun.

Det har inte heller skett några mätningar av SO₂ och benso(a)pyren (B(a)P) i Ale. Om vedeldningen i Ale kommun inte är omfattande bedöms risken för överskridande av B(a)P vara låg. Det finns inga större punktkällor med stora utsläpp av SO₂ i Ale, och det bedöms därmed som osannolikt att NUT för SO₂ som tim- (100 µg/m³) - eller dygnsmedelvärde (50 µg/m³) skulle överskridas enligt (Naturvårdsverket och SMHI, 2020).

Det har inte skett några mätningar av CO i Göteborgsregionen men mätningar i svenska städer visar att halterna är generellt låga och långt under NUT. I princip har överskridanden av utvärderingströsklar skett i landet endast i samband med veteranbilsparader eller motsvarande motorträffar (Naturvårdsverket och SMHI, 2020). Inga sådana event har identifierats i Ale.

Rapporterade resultat från kontroll av luftkvalitet visar att halterna av metaller (As, Cd, Ni och Pb) i svenska städer är mycket låga och långt under NUT. Mätningarna nationellt har huvudsakligen utförts i trafikmiljö och i urban bakgrund. En analys genomförd av Naturvårdsverket och SMHI har dock identifierat att det mest intressanta att undersöka när det gäller dessa föroreningar är utsläpp från punktkällor (Naturvårdsverket och SMHI, 2020). Det kan dock föreligga en viss risk för utsläpp av metaller från industrierna i kommunen.

Tabell B1:1-2 Sammanställning av haltnivåer och övervakningskrav i Ale kommun.

Förorening	Halt (år/vh)	Haltområde	Krav på kontroll
Kvävedioxid	16 µg/m ³ (2014)	> NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Svaveldioxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kolmonoxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bensen		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM ₁₀)	20 µg/m ³ (2014)*	> NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM _{2,5})		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bens(a)pyren		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Arsenik		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kadmium		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Nickel		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bly		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning

*Viss risk finns för överskridande av NUT med avseende på partiklar (PM₁₀).

Objektiv skattning i Alingsås

Alingsås kommun har ingått i Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen fram till 2023.

Utförda mätningar

I kommunen har mätningar kvävedioxid (NO₂) och VOC utförts på flera platser de senaste åren. Den senaste mätningen av partiklar (PM₁₀ och PM_{2,5}) utfördes 2015.

Alingsås är även med i Luft i Väst och där har det utförts modellberäkningar av PM₁₀ och NO₂. Inom Ren regionluft utfördes beräkningar av kvävedioxid för året 2015.

Tabell B1:2-1 Stationsinformation ÅDT=årsmedeldyngstrafik

Parametrar/år	Adress	Koordinater SWEREF99 TM	Gaturum eller urban bakgrund	Dubbel eller enkelsidig bebyggelse vid mätplats	Antal fordon (ÅDT) som passerar mätplatsen dagligen
PM ₁₀ , NO ₂ , VOC	Västra Ringgatan	N: 6423705 E: 353701	Gaturum	Dubbel	12100 år 2018
NO ₂ , VOC (Mätningarna avslutades år 2017)	Drottninggatan	N: 6423703 E: 181771	Gaturum	Dubbel	1700 år 2013
NO ₂ , VOC	Gärdesgatan	N: 6422916 E: 181318	Gaturum	Dubbel	21617 Total varav 2478 tung trafik (11,5 %)
NO ₂ , VOC	Kungsgatan	N: 6423612 E: 181641	Urban bakgrund	Dubbel	
NO ₂ , VOC (Mätningarna avslutades år 2017)	N. Strömgatan	N: 6423460 E: 181840	Gaturum	Dubbel	3650 år 2011
NO ₂ , VOC	Väg 180	N: 6423164 E: 182359	Gaturum	Dubbel	17842 totalt Varav 894 tung (5 %)
NO ₂ , VOC	Hemvägen	N: 6423050 E: 182202		Dubbel	4634 år 2019

Val av mätplats

Mätplatserna har valts avseende på relativt hög årsdygnstrafik samt tät byggnation/smala gaturum. Det har inte skett några stora förändringar i kommunen men två gaturumsmätningar ersattes med två nya. Denna förändring skedde 2018.

I övrigt finns det några andra platser som kan ha förhöjda halter av luftföroreningar.

Stadsskogsgatan är en gata/väg som trafiken har ökat på senare tid. Viktoriagatan lär ha fått ökad trafikvolym på senare tid.

Dominerande utsläppskällor i kommunen

Den största utsläppskällan till luftföroreningar i Alingsås bedöms vara trafiken.

Trafikkartläggningar/trafikeräkning för kommunen

Trafikmätningar finns men alla är inte nyligen mätta.

Industrier i kommunen

Det finns inga industrier med betydande luftutsläpp i Alingsås eller i grannkommunerna.

Övriga utsläppskällor

Fjärrvärmenät finns utbyggt i staden. Via sotarregistret finns det en kartläggning över vedeldningen i kommunen. Veteranbilsträffar har förekommit i kommunen. Körning från centrala Alingsås till Gräfsnäs.

Haltnivåer och övervakningskrav

De senaste mätningarna av partiklar som gjorts i Alingsås kommun utfördes under 2015 mellan 26 januari till 22 juni med timvist instrument. Eftersom miljö kvalitetsnormer gäller för ett helt år kan man bara göra en bedömning om hur halterna förhåller sig till gränsvärdena. Halterna av partiklar (PM₁₀) överskred NUT med avseende på årsmedelvärde. Mätningarna av partiklar skedde dock under den period då halterna normalt är som högst, det är därför troligt att ett årsmedelvärde ligger något lägre. Dock så överskred partikelhalterna NUT med avseende på dygn under 49 dygn jämfört med de tillåtna 35, och ÖUT med 30 dygn, det går därför inte att utesluta överskridande av ÖUT med avseende på dygn.

Kvävedioxid mäts årligen på fem platser med diffusionsprovtagare varannan månad. Det går därför inte att jämföra med miljö kvalitetsnormen för dygn och timme, men det ger en bra indikation hur halterna förhåller sig till MKN för årsmedelvärdet. Halterna låg vid den senaste mätningen 2020 mellan 6.0 - 14 µg/m³. Därmed låg halterna under den nedre utvärderingströskeln (NUT) med avseende på årsmedelvärde.

VOC mäts på fyra platser under 8 veckor jämnt fördelat under året. Halterna låg vid de senaste mätningarna långt under NUT för bensen som årsmedelvärde.

Det har inte skett några mätningar av SO₂ i Alingsås. Det finns inga större punktkällor med stora utsläpp av SO₂ i Alingsås, och det bedöms därmed som högst osannolikt att NUT för SO₂ som tim- (100 µg/m³) - eller dygnsmedelvärde (50 µg/m³) skulle överskridas enligt (Naturvårdsverket och SMHI, 2020).

Det har inte skett några mätningar av CO i Göteborgsregionen men mätningar i svenska städer visar att halterna är generellt låga och långt under NUT. I princip har överskridanden av utvärderingströsklar skett i landet endast i samband med veteranbilsparader eller motsvarande motorträffar (Naturvårdsverket och SMHI, 2020). Det förekommer veteranbilsparader i Alingsås då eventuella överskridanden skulle kunna ske men detta är endast vid enstaka tillfällen och endast en liten sträcka i de centrala delarna.

Rapporterade resultat från kontroll av luftkvalitet visar att halterna av metaller (As, Cd, Ni och Pb) i svenska städer är mycket låga och långt under NUT. Mätningarna nationellt har huvudsakligen utförts i trafikmiljö och i urban bakgrund. En analys genomförd av Naturvårdsverket och SMHI har dock identifierat att det mest intressanta att undersöka när det gäller dessa föroreningar är utsläpp från punktkällor (Naturvårdsverket och SMHI, 2020).

Tabell B1:2-2 Sammanställning av haltnivåer och övervakningskrav i Alingsås kommun.

Förorening	Halt (år/vh)	Haltområde	Krav på kontroll
Kvävedioxid	20 µg/m ³ (2019) 14 µg/m ³ (2020)	< NUT (år)	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Svaveldioxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kolmonoxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bensen	0,45 - 0,7 µg/m ³	< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM ₁₀)	24 µg/m ³ (2015)	> NUT*	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM _{2,5})		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bens(a)pyren		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Arsenik		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kadmium		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Nickel		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning

*Det finns viss risk för överskridande av ÖUT för partiklar med avseende på dygn.

Objektiv skattning i Göteborg

Göteborgs kommun ingår i Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen.

Utförda mätningar

I Göteborg sker det årligen vid tre fasta stationer kontinuerliga mätningar av partiklar och kväveoxider (NO, NO₂). Det sker även mätningar vid flera mobila stationer som flyttas runt i staden. Under 2015 utfördes beräkningar av kvävedioxid inom Ren regionluft

Tabell B1:3-1 Stationsinformation ÅDT=årsmedeldyngstrafik

Station/adress	Mätningar	Koordinater (x, Y. RT-90)	Gaturum eller urban bakgrund	Dubbel eller enkelsidig bebyggelse vid mätplats	Antal fordon (ÅDT) som passerar mätplatsen dagligen*	Övrigt, t.ex andra källor än trafik i närheten
Femman	PM _{2,5} , PM ₁₀ , NO, NO ₂ , NO _x , O ₃	X:1271464 Y: 6404686	Urban bakgrund	Takmätning (Femmanhuset)	13 410 (2018) Nils Ericsonsgatan	Byggmaskiner Västlänken Nya Bron mm
Haga	PM _{2,5} , PM ₁₀ , NO, NO ₂ , NO _x	Y: 1 270819 X: 6403658	Gaturum	Enkelsidig	10 530 (2018) Sprängkullsgatan	Byggmaskiner Västlänken
Vasaparken	PM ₁₀ , NO, NO ₂ , NO _x	X: 1271477 Y: 6403468	Urban bakgrund	Park	-	
Marklandsgatan	PM ₁₀ , NO, NO ₂ , NO _x	X: 1269215 Y: 6400686	Gaturum	Enkelsidig	22 320 (2018) Dag Hammar skjöldsleden	
Tångudden	PM ₁₀ , NO, NO ₂ , NO _x	X: 1265458 Y: 6402104	Urban bakgrund	Pir ut i Älven	-	Sjöfart
Korsvägen	PM ₁₀ , NO, NO ₂ , NO _x	X: 1272453 Y: 6403132	Gaturum	Enkelsidig (närhet till flervägs korsning, Cirkulationsplats)	7 830 (2016) Södra Vägen	Byggnation Västlänken
Gibraltargatan	PM ₁₀ , NO, NO ₂ , NO _x	X: 1271830 Y: 6402754	Gaturum	Enkelsidig (Gaturum)	4 860 (2018)	
Gustaf Daléngsgatan	PM ₁₀ , NO, NO ₂ , NO _x	X: 1270069 Y: 6406614	Gaturum	Öppen gräsyta	13 050 (2018)	
Gamlestadstorget	PM ₁₀ , NO, NO ₂ , NO _x	X: 1273812 Y: 6406891	Gaturum	Trafikplats	-	
Bergslagsgatan (Centralstationen)	PM ₁₀ , NO, NO ₂ , NO _x	X:1271649 Y: 6399164	Gaturum	Öppen yta (Parkering)	49 050 (statlig väg) Götatunneln, Mårten Krakowgatan	Byggmaskiner Västlänken Nya Bron mm

Val av mätplats

Fasta mätstationer

Vid de fasta stationerna mäter vi luften kontinuerligt. Resultaten används för kontroll av miljö kvalitetsnormer, för att validera beräkningar och som underlag för stadsplanering.

- **Femman:** mätningar av den urbana bakgrundshalten i staden.
- **Haga:** mätningar som speglar den luftkvalitet som människor exponeras för i marknivå vid en relativt vältrafikerad gata.

Mobila stationer

De mobila stationerna flyttas runt i staden för att kartlägga luftsituationen på platser där kontinuerliga mätningar saknas. Oftast mäts luften på en plats i minst ett år. Resultaten används för att validera beräkningar, samt som underlag för stadsplanering. Ytterligare detaljer ges nedan.

- **Vasaparken:** Mätningar mellan juli 2019 och maj 2020. Syftet med mätningarna var att mäta den urbana bakgrunds-nivån av luftföroreningar i centrala Göteborg. Mätningarna jämfördes med mätningarna vid vår huvudstation Femman, och bekräftade att mätningarna på Femman kan användas som urban bakgrund trots att mätstationen ligger på en så pass högt belägen plats. Validera beräkningar.
- **Marklandsgatan:** Mätningar mellan oktober 2018 och februari 2020. Syftet med mätningarna var att studera hur luftföroreningarna förändrats beroende av fordonsflottans sammansättning. Validera beräkningar.
- **Tångudden:** Mätningar mellan juli 2017 och mars 2019. Syftet med mätningarna var att få en bättre bild av hur luftföroreningshalterna i staden påverkas av sjöfart och hamnverksamhet. Validera beräkningar.
- **Korsvägen:** Mätningar mellan maj 2017 och augusti 2018. Underlag för stadsplanering; förmätningar inför Västlänken. Validera beräkningar.
- **Gibraltargatan:** Mätningar mellan november 2016 och januari 2017. Uppdragsmätning.
- **Gustaf Dalensgatan:** Mätningar mellan april 2016 och april 2017. Underlag för stadsplanering. Validera beräkningar.
- **Gamlestadstorget:** Mätningar mellan februari 2015 och april 2016. Underlag för stadsplanering. Validera beräkningar.
- **Bergslagsgatan** vid centralstationen: Mätningar mellan februari 2015 och april 2016. Underlag för stadsplanering. Validera beräkningar.

De förändringar som skett.

- **Femman:** under de senaste åren har det pågått många arbeten i området kring mätstationen, såsom byggnationen av Västlänken, brobygge, överdäckning med tillhörande bebyggelse. Trafiken i området kan ha förflyttats till andra områden, och då förflyttas också föroreningarna.
- **Haga:** Mätningarna har med största sannolikhet påverkats av de senaste årens bygg- och infrastrukturarbeten. Mängden trafik på vägen där vi mäter kväveoxider har minskat drastiskt, och till följd av detta har även de uppmätta halterna minskat. Längre upp på gatan, där vi mäter partiklar, har trafiken inte minskat, och vi ser inte heller någon minskning i partikelhalter jämfört med tidigare år. Det är också möjligt att byggmaskiner i närheten bidrar med utsläpp av luftföroreningar.

Mäta vid fler platser

- Luftföroreningshalterna i Göteborg är överlag som högst i anslutning till större vägar, nära tunnelmyningar och vid hamnplaner. Människor som befinner sig på gång- och cykelvägar i närheten av dessa platser kan således höga halter.

- Baserat på spridningsberäkningar av kvävedioxidhalter bedömer vi också att luftföroreningshalterna kan vara höga i en triangel med hörn i Bagaregården, Majorna och Johanneberg.

Vi ser området Olskroken och Gårda utmed E6:an som bekymmersamma områden, och likaså området Korsvägen – Berzeliigatan, där gaturummen är trånga och trafiken påtaglig.

Dominerande utsläppskällor

Trafikkartläggningar/trafikeräkning för kommunen

Trafikeräkningar görs kontinuerligt i Göteborg. På Göteborgs Stads hemsida finns en massa data, vissa gator uppdaterades 2018. Se Göteborgs Stads hemsida:

<https://goteborg.se/wps/portal?uri=gbglnk%3agbg.page.9e45336d-a23b-46f5-92e6-e556814192c0>. De trafikeräkningar som är relevanta för våra fasta mätningar listas nedan:

Femman

- Drottningtorget (Nils Ericsonsgatan – Burggrevegatan): 2018 – 16 670 fordon/dygn
- Götaälvbron: 2018 – 14 130 fordon/dygn
- Östra Hamngatan (Köpmansgatan – Spannmålgatan): 2018 – 1 170 fordon/dygn

Haga

- Sprängkullsgatan (Parkgatan – Vasagatan): 2018 – 10 530 fordon/dygn
- Sprängkullsgatan (Vasagatan – Skanstorget): 2018 – 13 590 fordon/dygn
- Nya allén (Viktoriagatan – Sprängkullsgatan): 2018 – 9 360 fordon/dygn
- Nya allén (Sprängkullsgatan – Pusterviksgatan): 2018 – 6 930 fordon/dygn
- Vasagatan (Haga kyrkogata – Sprängkullsgatan): 2018 – 6 480 fordon/dygn

Gårda

- Inga nyligen utförda trafikeräkningar

Industrier i kommunen

- Sjöfart + transporter inom hamnområdet: NOx, PM10, PM2,5, SOx, VOC, CO
- Raffinaderier: NOx, PM10, PM2,5, SOx, VOC, CO, As, Cd, Ni.
- Industrier: NOx, PM10, PM2,5, SOx, VOC, CO
- Värmeverk/kraftvärmeverk: NOx, PM10, PM2,5, SOx, VOC, CO
- Arbetsmaskiner: NOx, PM10, PM2,5, VOC, CO

Mätningar av utsläpp vid hamn, raffinaderier och industrier i Göteborg görs då och då av FluxSense, och detta brukar anges i diverse miljörapporter.

Tabell B1:3-2 Sammanställning av data från RUS (siffror för år 2017):

Utsläppskälla	SOx (ton)	NOx (ton)	VOC (ton)	PM (ton)
Vägtrafik	2	1331	289	324
Övrig transport	0	219	69	9
Industri	244	846	4684	111
Egen uppvärmning	9	62	102	88
El och fjärrvärme	40	496	79	21
Produktanvändning	0	0	3017	14
Jordbruk	0	17	50	4
Arbetsmaskiner	7	691	186	42
Avfall och avlopp	0	1	7	34
Utrikes transporter	128	2506	175	88
Totalt 2017	430	6170	8658	735

Övriga utsläppskällor

Det finns utbyggt fjärrvärmenät.

Det har gjorts en kartläggning för vedeldning.

https://www.smhi.se/polopoly_fs/1.972561/Menu/general/extGroup/attachmentColHold/mainCol1/file/meteorologi_159.pdf.

Det förekommer inga veteranbilsträffar.

Haltnivåer och övervakningskrav

Tabell B1:3-3 Sammanställning av haltnivåer och övervakningskrav i Göteborgs kommun.

Förorening	Halt (år/vh)	Haltområde	Krav på kontroll (exempel på beskrivning1)
Kvävedioxid		>MKN (dygn, timme) >ÖUT (år)	Kontinuerliga mätningar
Svaveldioxid			Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kolmonoxid			Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bensen			
Partiklar (PM ₁₀)		>ÖUT (dygn) > MKN (Gårda 2022) >NUT (år)	Kontinuerliga mätningar
Partiklar (PM _{2,5})			Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bens(a)pyren		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Arsenik		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kadmium		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Nickel		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning

Objektiv skattning i Härryda

Härryda kommun ingår i Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen.

Utförda mätningar

Det har inte utförts några mätningar av NO₂ och PM₁₀ i kommunen.

Beräkningar av kvävedioxid gjordes inom Ren regionluft för 2012.

Beräkningar av partiklar 2010

Val av mätplats

Dominerande utsläppskällor i kommunen

Trafikkartläggningar/trafikräkning för kommunen

Industrier i kommunen

Övriga utsläppskällor

Haltnivåer och övervakningskrav

Beräkningarna av NO₂ visade på att NUT inte överskrids i några beräkningspunkter.

Beräkningarna av partikelhalterna visade på att årsmedelvärdet låg under NUT men att NUT överskreds med avseende på dygnsmedelvärdet.

Det har inte utförts några mätningar av kolmonoxid (CO) i Härryda. I svenska städer är halterna generellt låga och långt under NUT. I princip har överskridanden av utvärderingströsklar skett i landet endast i samband med veteranbilsparader eller motsvarande motorträffar. Inga sådana event har identifierats i Härryda.

Det har inte skett några mätningar av benso(a)pyren i Härryda. Om vedeldningen i Härryda kommun inte är omfattande bedöms risken för överskridande av B(a)P därmed vara låg.

Det har heller inte utförts några mätningar av svaveldioxid (SO₂). Det finns inga större punktkällor med stora utsläpp av SO₂ i Härryda, och det bedöms därmed som högst osannolikt att NUT för SO₂ som tim- (100 µg/m³) - eller dygnsmedelvärde (50 µg/m³) skulle överskridas. (Naturvårdsverket och SMHI, 2020).

Rapporterade resultat från kontroll av luftkvalitet visar att halterna av metaller (As, Cd, Ni och Pb) i svenska städer är mycket låga och långt under NUT. Mätningarna nationellt har huvudsakligen utförts i trafikmiljö och i urban bakgrund. En analys genomförd av Naturvårdsverket och SMHI har dock identifierat att det mest intressanta att undersöka när det gäller dessa föroreningar är utsläpp från punktkällor (Naturvårdsverket och SMHI, 2020).

Objektiv skattning i Kungsbacka

Kungsbacka kommun ingår i Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen.

Utförda mätningar

I kommunen har mätningar av partiklar (PM₁₀ och PM_{2,5}) och kvävedioxid (NO₂) utförts under 2012.

Utöver de beräkningar som görs i samverkansområdet släppte Region Halland 2019 en rapport *Regional kartläggning av befolkningens exponering för luftföroreningar i Halland* som innehåller modellberäkningar för Halland.

Tabell B1:5-1 Stationsinformation ÅDT=årsmedeldyngstrafik

Parametrar/år	Adress	Koordinater SWEREF99 TM	Gaturum eller urban bakgrund	Dubbel eller enkelsidig bebyggelse vid mätplats	Antal fordon (ÅDT) som passerar mätplatsen dagligen
NO ₂ , PM ₁₀	Varlavägen	N: 6375692 m E: 324507 m	Gaturum	Enkel (vid mättillfället)	11820

Val av mätplats

Mätplatsen Varlavägen valdes eftersom det anses vara en genomfartsled och knyter ihop centrala Kungsbacka med E6:ans norra avfart och där med en plats med mycket trafik. Förutom att det ligger en skola nära mätplatsen planeras det även för bostäder i området mellan Varlavägen och Kungsbackaån, vilket gör det extra intressant att undersöka luftkvaliteten i området.

Sedan mätningen ägde rum så har gaturummet förändrats. Det har nyligen byggts en ny cirkulationsplats i den tidigare korsningen mellan Varlavägen och Kungsgatan. Det har även byggts ett nytt parkeringshus i anslutning till Varlavägen. Gaturummet kommer att slutas ytterligare de kommande åren pga. att nya detaljplaner har tagits fram och kommer att tas fram som ett led i att förtäta de centrala delarna av Kungsbacka stad. I dagsläget är bedömningen att det inte finns andra platser med förhöjda halter av luftföroreningar. Men det pågår en förtätning av Kungsbacka stad och i vissa områden så omvandlas vissa stadsdelar från verksamhetsområden till en blandstad vilket kommer medföra högre och tätare bebyggelse i anslutning till större lokalgator.

Dominerande utsläppskällor i kommunen

En av de större utsläppskällorna till luftföroreningar i Kungsbacka bedöms vara trafiken.

Trafikkartläggningar/trafikräkning för kommunen

Tabell B1:5-2 Trafikräkning i Kungsbacka

	Trafikmängd 2010	Trafikmängd 2014*	Trafikmängd 2016*	Andel tung (%)	Gatubredd
Vallgatan (Västergatan- Storgatan)	14000		7900**	8	8
Varlavägen (Kungsgatan- Borgmästaregatan)	22030	11820**		5	12
Kungsgatan (Onsalavägen- Varlavägen)	17870	16000		5	9
E6/E20 Varla (Gröningevägen- Arendalsleden)	39350	39970		13	22
Varbergsvägen (Söderåleden- Hantverksgatan)	18700	14740		6	9

*siffrorna är från 2014, utom Vallgatan som är från 2016. De är dock representativa för 2015.

** stor skillnad mot 2010, troligen felaktig siffra lämnad 2010, trafiken har inte halverats

Industrier i kommunen

Störst utsläpp i Kungsbacka stad sker sannolikt från Statkraft vid Hammargård, fjärrvärmearläggning för biobränsle.

Övriga utsläppskällor

Det finns ingen samlad kartläggning över hur vanligt förekommande vedeldning är men det är sannolikt ganska vanligt med småskalig vedeldning utanför tätorterna.

Veteranbilsträffar sker en gång per år, Tjolöholm Classic Motor, vid Tjolöholms slott ca 10 km söder om Kungsbacka stad.

Haltnivåer och övervakningskrav

De senaste mätningarna som gjorts i Kungsbacka kommun utfördes 2012 mellan den 11 januari till den 22 april, partiklar (PM₁₀) och kvävedioxid (NO₂) mättes med timvisa instrument. Eftersom miljökvalitetsnormer gäller för ett helt år kan man bara göra en bedömning om hur halterna förhåller sig till gränsvärdena.

Halterna av NO₂ låg vid den mätningen under den nedre utvärderingströskeln (NUT) med avseende på årsmedelvärde. NUT med avseende på timme överskreds däremot under flera timmar, 80 timmar jämfört med de tillåtna 175 timmar, under mätperioden och med avseende på dygn överskreds NUT under fyra dygn jämfört med de tillåtna 7 dygnen. Bedömningen är därför att det föreligger risk för överskridande av NUT med avseende på timme och dygn för kvävedioxid utifrån mätningarna 2012.

Halterna av partiklar (PM₁₀) överskred NUT med avseende på årsmedelvärde. Mätningarna av partiklar skedde dock under den period då halterna normalt är som högst, det är därför troligt att ett årsmedelvärde ligger något lägre. Partikelhalterna överskred NUT med avseende på dygn under 23 dygn jämfört med de tillåtna 35, det går därför inte att utesluta överskridande av NUT med avseende på dygn.

Det har inte skett några mätningar av SO₂ och benso(a)pyren i Kungsbacka. Om vedeldningen i Kungsbacka kommun inte är omfattande bedöms risken för överskridande av B(a)P därmed vara låg. Det finns inga större punktkällor med stora utsläpp av SO₂ i Kungsbacka, och det bedöms därmed som högst osannolikt att NUT för SO₂ som tim- (100 µg/m³) - eller dygnsmedelvärde (50 µg/m³) skulle överskridas. (Naturvårdsverket och SMHI, 2020).

Det har inte skett några mätningar av CO i Göteborgsregionen men mätningar i svenska städer visar att halterna är generellt låga och långt under NUT. I princip har överskridanden av utvärderingströsklar skett i landet endast i samband med veteranbilsparader eller motsvarande motorträffar (Naturvårdsverket och SMHI, 2020). Vid Tjolöholms slott ca 10 km söder om Kungsbacka stad sker Tjolöholm Classic Motor en gång per år och då kan halterna av CO ligga högre.

Rapporterade resultat från kontroll av luftkvalitet visar att halterna av metaller (As, Cd, Ni och Pb) i svenska städer är mycket låga och långt under NUT. Mätningarna nationellt har huvudsakligen utförts i trafikmiljö och i urban bakgrund. En analys genomförd av Naturvårdsverket och SMHI har dock identifierat att det mest intressanta att undersöka när det gäller dessa föroreningar är utsläpp från punktkällor (Naturvårdsverket och SMHI, 2020). Det kan dock föreligga en viss risk för utsläpp av metaller från industrierna i kommunen.

Tabell B1:5-3 Sammanställning av haltnivåer och övervakningskrav i Kungsbacka kommun.

Förorening	Halt (år/vh)	Haltområde	Krav på kontroll (exempel på beskrivning ¹)
Kvävedioxid	21 µg/m ³	> NUT*	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Svaveldioxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kolmonoxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bensen		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM ₁₀)	21 µg/m ³	> NUT*	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM _{2,5})		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bens(a)pyren		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Arsenik		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kadmium		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Nickel		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning

*Viss risk finns för överskridande av NUT, timme och dygn med avseende på NO₂, Viss risk finns för överskridande av NUT, timme och dygn med avseende på PM₁₀

Objektiv skattning i Kungälv

Kungälv kommun ingår i Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen.

Utförda mätningar

I centrala Kungälv har kontinuerliga mätningar av NO₂ utförts under 2020–2022 på Strandgatan, och PM₁₀ mättes 2020 på samma plats under ca 6 månader, 21 april – 11 oktober. Detta främst för att bedöma risken för ett överskridande av miljökvalitetsnormen för kvävedioxid inom Kungälv kommun. Mätperioden fastställdes på grund av osäkerheter i förändrade trafikvanor under pandemin och byggprojekt i centrala Kungälv.

I kommunens planarbete under 2020 utfördes mätningar av NO₂ och PM₁₀ i begränsad omfattning inom detaljplanearbete för Entré Ytterby. Mätresultatet för en begränsad period visade låga halter medan övergripande beräkningar visar på värden nära NUT.

Vintern 2015/16 genomförde luftvårdsförbundet mätningar av NO₂ och PM₁₀ vid E6 och Kongahällagatan inför exploatering av närområdet.

Våren 2014 genomfördes en luftutredning med diffusionsprovtagare av kvävedioxid och bensen på tre mätplatser i Kungälv i samband med planarbete för resecentrum i Kungälv. Provtagning utfördes på båda sidor av E6 ungefär i höjd med resecentrum samt mitt i det som numera bebyggs och utgör Kongahälla bostadsområde. Detta är de sista kända mätningarna av bensen i kommunen.

Inom Ren regionluft utfördes beräkningar av kvävedioxid för 2015. Spridningsberäkningar av vägtrafik i Kungälv kommun har även gjorts för 2018. Modellberäkningar avseende kvävedioxid och bensen utfördes även i samband med planarbetet för bland annat nytt resecentrum 2014.

Tabell B1:6-1 Stationsinformation ÅDT=årsmedeldygnstrafik

Station/adress	Mätningar	Koordinater (X, Y) <i>Sweref 99TM</i>	Gaturum eller urban bakgrund	Dubbel eller enkelsidig bebyggelse vid mätplats	Antal fordon (ÅDT) som passerar mätplatsen dagligen*	Övrigt, t.ex andra källor än trafik i närheten
E6/Kongahällagatan (Vinter 2015/16)	NO ₂ , PM ₁₀	57871330 148114	Gaturum	Dubbel	58 000 (NVDB)	Nej
Strandgatan, 2020–2022	NO ₂ , PM ₁₀	57870483 148845	Gaturum	Dubbel	11 250	Nej
Entré Ytterby, 2020 (Inom detaljplanearbete)	NO ₂ , PM ₁₀	57864258 145695	Gaturum	Dubbel	20 300	Nej
Suburban background (Naturvårdsverket) data fram till 2020-01 (O ₃), 2019-05 (NO ₂)	O ₃ , NO ₂	6416051 145340 Nationell stationskod 34655	Urban bakgrund (Suburban)			Nej

Val av mätplats

Strandgatan, centrala Kungälv

Utifrån beräknade resultat både från Ren regionluft – Beräkningar av kvävedioxid: 2015 och Luftmiljöutredning Kungälv kommun: 2018, så fanns det risk för att ÖUT överskreds för NO₂ för tim- och dygnsmedelvärden även i centrala delar av Kungälv. Strandgatan var en av dessa platser.

Där rör sig mycket folk dagligen och platsen bedömdes representativ för de mätningar som precis avslutats vid årsskiftet 2022.

E6/Kongahälla

Mätplatsen 2015/16 bredvid E6 nära korsningen till Kongahällagatan var i ett område där ett resecentrum, bostäder och handel- och serviceverksamheter skulle uppföras. Luftkvalitetsberäkningar i detaljplanearbete hade visat på höga partikelhalter. Mätningar visade dock på relativt låga partikelhalter. Resultatet visade istället på höga NO₂-halter som riskerade att överskrida MKN för timme och överskred avseende dygn. Luftvårdsförbundet mäter kontinuerligt i Gårda (Göteborg) för samma utsläppskälla (E6) men resultatet bör följas upp i området. Ett åtgärdsprogram för NO₂ finns för hela Göteborgsregionen med tillhörande åtgärder.

Detaljplan Entré Ytterby

Inom detaljplanearbete för bostäder och kontor i Ytterby utförs under 2020 en mätning av NO₂ och PM₁₀ längs den vältrafikerade Marstrandsvägen, väg 168. Mätning utfördes kontinuerligt för en sammanhållen tremånadersperiod. Tillhörande beräkning utfördes för 2020 och prognosåret 2045. Passiva diffusionsprovtagare användes för mätning av NO₂ och PM₁₀ mättes instrumentellt.

Urbana bakgrundsmätningar

Naturvårdsverkets står för urbana bakgrundsmätningar av O₃ och NO₂ i Ytterby. Data finns för perioden 2013-05-28 till 2020-01-01 för O₃ och för NO₂ mellan 2013-11-04 och 2019-05-03.

Mäta vid fler platser

Resultatet av NO₂-mätningen vid E6/Kongahällagatan år 2015/16 visade att uppföljning i närliggande miljöer av E6 kan behövas då motorvägen sannolikt i hög grad påverkar närliggande lokalgator där många människor numera vistas och bor. E6 är en statlig väg som Trafikverket ansvarar för. En fast mätstation i Gårda, Göteborg, mäter föroreningar vid E6. Om det är samma utsläppskälla krävs enligt lagstiftning ingen ytterligare fast mätstation vid E6 i Kungälv inom samverkansområdet. Kommunen har små möjligheter att påverka den kvävedioxid som kommer från väg E6. De åtgärder som är möjliga är att på olika sätt gynna kollektivtrafik, cykling och gång. Nytt resecentrum i anslutning till E6 var en sådan åtgärd. Planering och placering av entréer och luftintag är andra möjliga åtgärder. Kommunen har i nuläget svårt att bedöma luftkvaliteten i E6:ans närhet tex i stadsdelen Kongahälla eftersom inga mätningar kontinuerligt utförs i motorvägens närhet i Kungälvs tätort. Kongahälla är fortfarande under uppbyggnad.

Intressanta platser för framtida uppföljning i närheten av E6 är mellan Resecentrum och Kongahälla köpcenter då här rör sig mycket människor, trafiken har ökat liksom andel tung trafik på grund av Resecentrum (se tabell 2 nedan) samt förtätning av gaturummet. Även andra närliggande platser vid Kongahälla bostadsområde eller Thorildskolan kan vara alternativ för kontrollmätningar.

Nytorgstaden i centrala Kungälv kan också ha förhöjda halter vilket beräkningar visat. Gaturummet är inte lika slutet som Strandgatan i dagsläget men kommer att exploateras i framtiden. Resultatet för Strandgatan kommer att vara vägledande för hur området vid Nytorgstaden bedöms klara riktvärden i dagsläget. Kommunen överväger i samband med förtätning av området en mer noggrann simulering av luftkvaliteten.

Dominerande utsläppskällor i kommunen

En av de större utsläppskällorna till luftföroreningar i Kungälv bedöms vara trafiken. Genom Kungälv löper E6 vilket är den största enskilda föroreningskällan i kommunen. Det finns också några större punktutsläpp i kommunen. Skälebräcke kross nordöst om centrum och Munkegårdeverket norr om Kungälvs centrum.

Trafikkartläggningar/trafikeräkning för kommunen

Tabell B1:6-2 E6:an/Kongahällagatan (Trafikverket)

År	Gaturum	Punktläge	Från datum	Till datum	Riktning	Skyltad hastighet	ÅDT	Hastighet (85 %)	Tung trafik (%)
2020	E6	Söder Kongahällagatan/ Norr Galärgatan			Total	80	58 000 (NVDB)		11,4

Tabell B1:6-3. Kongahällagatan/E6:

År	Gaturum	Punktläge	Från datum	Till datum	Riktning	Skyltad hastighet	ÅDT	Hastighet (85 %)	Tung trafik (%)
2022	Kongahällagatan	Väster om Bäckgatan	2020-05-28	2020-06-04	Totalt	50	7929	37,7	10,2
<i>Kommentarer: Coronatid (slutfasen). Byggnation av bostäder vid Kongahälla.</i>									
2022	Kongahällagatan	Väster om Uddevalla-vägen	2022-05-28	2022-06-04	Totalt	50	7665	43,4	7,8
<i>Kommentarer: Coronatid (slutfasen). Byggnation av bostäder vid Kongahälla.</i>									
2020	Kongahällagatan	Väster om Uddevalla-vägen	2020-05-05	2020-05-12	Totalt	50	6612	42	11,1
<i>Kommentarer: Coronatid. Byggnation av bostäder vid Kongahälla.</i>									
2018	Kongahällagatan	Öster Gråbrödragatan	2018-05-25	2018-06-01	Totalt	50	3666	52,6	5,6

Tabell B1:6-4 Strandgatan

År	Gaturum	Punktläge	Från datum	Till datum	Riktning	Skyltad hastighet	ÅDT	Hastighet (85 %)	Tung trafik (%)
2022	Strandgatan	Norr Glasbruksgränd	2022-05-28	2022-06-04	Syd	30	5766	30,3	7,6
<i>Kommentarer: Coronatid (slutfasen) samt byggnation av bostäder vid Klocktornet. Norrgående slang avkörd.</i>									
2021	Strandgatan	Norr Glasbruksgränd	2021-04-13	2021-04-20	Syd	30	5392	31	4,7
2021	Strandgatan	Norr Glasbruksgränd	2021-04-13	2021-04-20	Norr	30	5854	27	6,3
<i>Kommentarer: Coronatid samt byggnation av bostäder vid Klocktornet.</i>									

Industrier i kommunen

Fjärrvärmeverket producerar värme och el genom förbränning av skogsrester såsom grenar, bark och spån samt solenergi. Kungälv Energi har även tre närvärmeanläggningar i Kärna, Kode och Ytterby som producerar fjärrvärme med pelletspanna och stödoljebränning. Enligt RUS motsvarar dock el och fjärrvärme ca 4 % av de totala NO₂-utsläppen i kommunen och övrig industri och processer en försumbar del.

SRIAB i Rollsbo industriområde norr om Kungälv, mäter regelbundet utgående luft, stofthalt och halten totala kolväten. Stoffemissioner uppgick totalt till 0,07 kg/h vid mätningar 2021 vilket klarar utsläppskraven. Nouryon söder om Nordre Älv i Göteborgs kommun, ca 650 m från kommungränsen, släppte ut 12 ton NO_x 2021 (jmf 26 ton NO_x 2019) enligt miljörapporteringsportalen och ligger i storleksordning på 2–3 % jämfört med Kungälvs totala utsläpp. Förhärskande vindriktning i kommunen är sydvästlig riktning vilket innebär att inte Kungälv tätort och centrum i ligger i direkt vindriktning för ovan anläggningar.

Övriga utsläppskällor

Kungälv är inte med bland de kommuner i Sverige som i SMHI:s nationella kartläggning om vedeldning har riskområden där MKN av bens(a)pyren kan överskridas. Enligt RUS har utsläppssiffrorna för bens(a)pyren minskat med över hälften mellan 1990 och 2020. Många bostäder i kommunen använder idag bergvärme och andra liknade uppvärmningsformer istället för oljepannor och småskalig vedeldning. Under 2017 fanns det 649 miljögodkända vedpannor samt pellets- och flispannor samt 402 icke miljögodkända pannor enligt Kungälvssotarna. I utdrag från sotarregistret finns cirka 7700 adresser/fastigheter i kommunen där någon form av trivseldning förekommer och sotning utförs, tex braskamin, öppen spis, kakelugn, vedspis etc.

Det förekommer endast sporadiska klagomål på vedeldning till miljöhänsyn som handlar främst om trivseldning. En ökad användning av elstad för trivseldning på grund av höga elpriser 2022 har gett fler samtal och förekommande klagomål mellan grannar.

En lördag i maj varje år anordnas cruising som går genom centrala Kungälv. Under 2022 noterades markant högre NO₂-halter denna dag i jämförelse med medeltal och andra lördagar.

Haltnivåer och övervakningskrav

I centrala Kungälv utfördes kontinuerliga mätningar 2020 - 2022 på Strandgatan avseende NO₂, partiklar (PM₁₀) mättes på samma plats under delar av 2020. Trots relativt låga halter av NO₂ under 2020, inga överträffande av NUT för dygns- eller timmedelvärde (27 mars – 31 december), bedömde Naturvårdsverket att risken för ett överskridande av miljökvalitetsnormen för kvävedioxid kunde kvarstå inom Kungälvs kommun och betonade vikten av att kontinuerliga mätningar fortsatte även under kommande år. Resultatet för 2022, liksom för 2021, visade att varken MKN eller utvärderingströsklar överskreds, årsmedelvärdet låg på 13 µg/m³ och MKN för dygnsmedelvärde överskreds endast under två dygn jämfört med tillåtna 7 dygn under ett kalenderår.

Partiklar mättes under ca 6 månader, 21 april – 11 oktober 2020. Under den perioden förekom endast ett fåtal överskridanden av NUT för dygnsmedelvärde jämfört med tillåtna 35 dygn under ett kalenderår. Därmed föreligger troligen ingen risk för överträdelse av NUT för PM₁₀.

Det har inte skett några mätningar av SO₂ och benso(a)pyren i Kungälv. Bostäder som använder vedeldning som uppvärmning blir allt färre. Och om vedeldningen i Kungälv kommun inte är mer omfattande bedöms risken för överskridande av B(a)P vara låg. Enligt RUS har utsläppssiffrorna för bens(a)pyren minskat med nästan 60 % mellan 1990 och 2020. Det finns inga större punktkällor

med stora utsläpp av SO₂ i Kungälv och det bedöms därmed som högst osannolikt att NUT för SO₂ som tim- (100 µg/m³) - eller dygnsmedelvärde (50 µg/m³) skulle överskridas. (Naturvårdsverket och SMHI, 2020).

Det har inte skett några mätningar av CO i Göteborgsregionen men svenska städer visar att halterna är generellt låga och långt under NUT. I princip har överskridanden av utvärderingströsklar skett endast i samband med veteranbilsparader eller motsvarande motorträffar (Naturvårdsverket och SMHI, 2020). Cruising genom centrala Kungälv med veteranbilar sker en gång varje år, halterna skulle därför vid detta tillfälle kunna leda till överskridanden. Det rekommenderas därför att en mätning genomförs vid ett sådant evenemang.

Rapporterade resultat från kontroll av luftkvalitet visar att halterna av metaller (As, Cd, Ni och Pb) i svenska städer är mycket låga och långt under NUT. Mätningarna nationellt har huvudsakligen utförts i trafikmiljö och i urban bakgrund. En analys genomförd av Naturvårdsverket och SMHI har dock identifierat att det mest intressanta att undersöka när det gäller dessa föroreningar är utsläpp från punktkällor (Naturvårdsverket och SMHI, 2020).

Tabell B1:6-5 Sammanställning av haltnivåer och övervakningskrav i Kungälv kommun.

Förorening	Halt (år/vh)	Haltområde	Krav på kontroll
Kvävedioxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Svaveldioxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kolmonoxid		< NUT*	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bensen		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM ₁₀)		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM _{2,5})		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bens(a)pyren		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Arsenik		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kadmium		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Nickel		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning

**risk för överskridande av utvärderingströsklarna kan finnas i samband med ett årligt bilevenemang. Mätning rekommenderas för att undersöka detta.*

Objektiv skattning i Lerum

Lerum kommun ingår i Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen.

Utförda mätningar

De mätningar som gjorts under den senaste femårsperioden är mätningar av NO₂ och PM₁₀ under 2018.

Beräkningar av kvävedioxid gjordes inom regionluft för 2015.

Tabell B1:7-1 Stationsinformation ÅDT=årsmedeldyngstrafik

Station/adress	Mätningar	Koordinater (nord, öst, SWEREF99)	Gaturum eller urban bakgrund	Dubbel eller enkelsidig bebyggelse vid mätplats	Antal fordon (ÅDT) som passerar mätplatsen dagligen*	Övrigt, t.ex andra källor än trafik i närheten
Tingshuset, Göteborgsvägen 24	NO ₂ , PM ₁₀	6406397, 337504	Gaturum	Dubbel	6400	

Val av mätplats

Vid en luftkvalitetsmätning som utfördes 2011, januari till mars, användes passiva provtagare under tre veckor för NO₂ på flera platser runt om i Lerum. Då kom man fram till att den mest belastade platsen var vid mätplatsen Centrum, längst med Göteborgsvägen väster om rondellen. Den valda mätplatsen 2018 är också på Göteborgsvägen väster om rondellen men placeringen blev, av praktiska skäl, inte exakt samma som 2011. Mätvagnen placerades intill trevägskorsningen Adelstorp svägen och Göteborgsvägen där det passerar många bussar. Korsningen har även mycket start och stopp. Relativt mycket trafik passerar för att vara en lokalväg samtidigt som den ligger nära E20. Den valda mätplatsen är också en plats mitt i Lerums centrum där många rör sig nära trafikmiljön och bebyggelsen är något tätare och högre än i andra delar av Lerums tätort.

Beräkning av kvävedioxid från 2017 (2015 års halter) visade även en tendens att halterna är högre längs med Göteborgsvägen och Alingsåsvägen, några av de mest trafikerade lokalvägarna i Lerums centrum jämfört med andra lokalvägar i Lerum. Högst är halterna runt E20 som går igenom kommunen.

Vid beräkning av partiklar 2012 så tittade man också på ett stråk i centrala Lerum längs med Göteborgsvägen som indikerade att halter av partiklar överskred miljömålet för årsmedelvärde och överskred nedre utvärderingströskel för dygnsmedelvärde. I anslutning till E20 var då halterna lägre.

En alternativ mätplats hade varit närmare Aspedalen på grund av närheten till fjärrvärmeverket som är beläget nära Aspedalens station. Beräkning av kvävedioxid från 2017 indikerade att halterna av kvävedioxid kunde vara högre och nära miljö kvalitetsnormen för dygn i närheten av Aspedalen och fjärrvärmeverket framförallt i direkt anslutning till E20. På den platsen rör sig inte lika många människor och bebyggelsen är också glesare än i Centrum. Vid mätningen som utfördes 2011 var också halterna lägre vid Aspedalen och vid Lerum Anders väg, en mätplats i ett bostadsområde längs med Göteborgsvägen men närmare Aspedalen jämfört med i Lerums centrum.

Sammantaget bedömdes mätplatsen i Lerums centrum vid Tingshuset vara den mest intressanta för att undersöka halterna av både partiklar och kvävedioxid och för att följa upp mätningen från 2011.

Inga stora förändringar har skett sedan mätningarna utfördes.
Längs Göteborgsvägen närmare Aspedalen närmare både E20 och fjärrvärmeverket finns risk för förhöjda halter. Precis norr om Göteborgsvägen finns ett större bostadsområde vid Lerum Andersvägen med låg bebyggelse.

Det finns andra vältrafikerade lokalvägar i kommunen utanför Lerums centrum men där är det betydligt glesare bebyggt på sidorna om vägarna och bebyggelsen är också mycket lägre. Vi har använt verktygen VOSS för att genomföra några beräkningar på andra platser men det indikerar att nedre utvärderingströsklarna för både NO₂ och PM₁₀ underskrids.

E20 går genom kommunen men det är glest bebyggt längs med E20. I Lerum sammanfaller dock den tätare centrumbebyggelsen med närhet till E20.

Dominerande utsläppskällor i kommunen

Trafiken är den stora utsläppskällan och i trafiken är E20 den största källan. Mellan södra Lerum och Floda är ÅDT 24 000- 32 000 fordon på E 20 genom Lerum.

Trafikkartläggningar/trafikräkning för kommunen

De största lokalvägarna i Lerums centrum:

2015:

Alingsåsvägen 20 m n. Pomonavägen: 10000 (6% tung trafik)

2016:

Göteborgsvägen 35 m norr Haegerströms väg: 6400 (5% tung trafik)

Södra Långvägen väster om Almekärrsvägen (går längs med E20): 8400

2019:

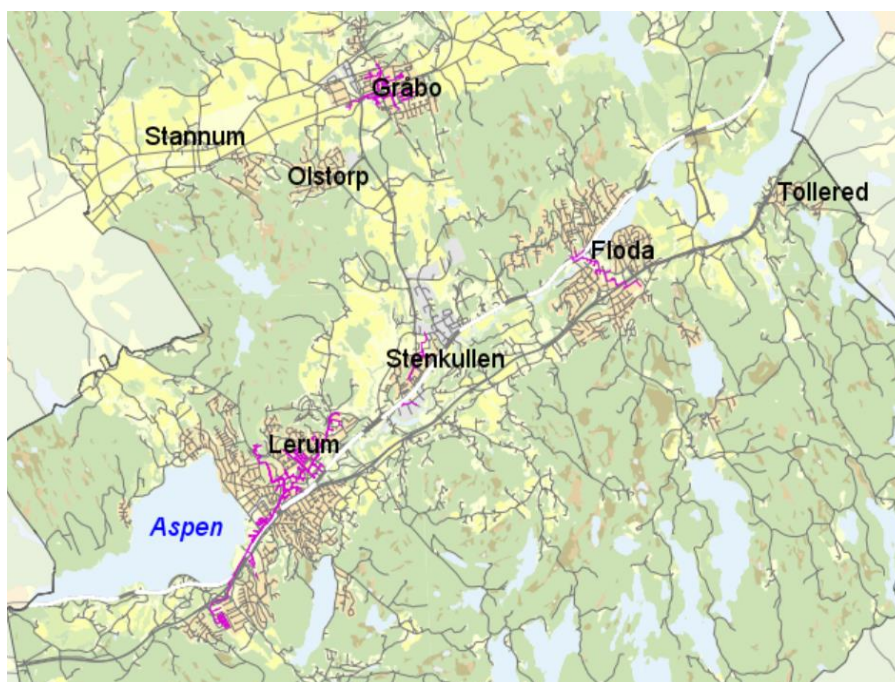
Alingsåsvägen öster om Skogshöjden: 10400 (6% tung trafik)

Industrier i kommunen

Fjärrvärmelanläggningar ger framförallt lokala bidrag enligt nedanstående utsläpp.

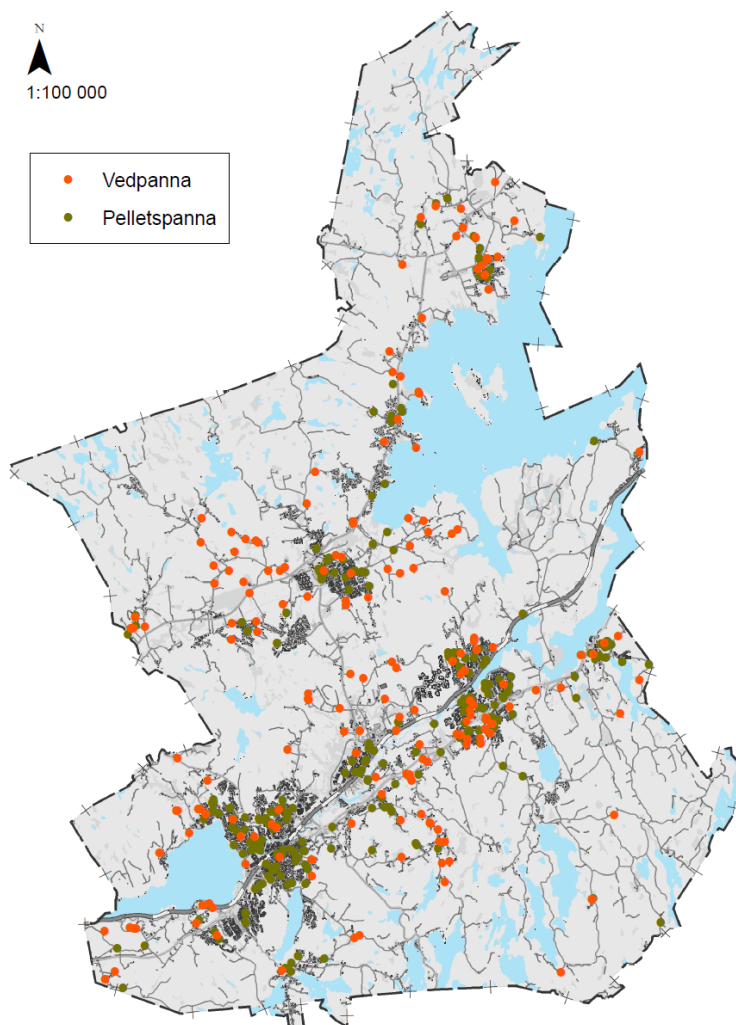
Fjärrvärmelanläggningar	NOx	Stoft	Svavel
Aspedalens Fjärrvärmecentral	8197 kg	3384 kg	982 kg
Fjärrvärmecentral i Gråbo	2030 kg	4851 kg	284 kg
Stenkullens fjärrvärmecentral	851 kg	883 kg	88 kg
Floda värmeverk	2731 kg	1923 kg	319,7 kg

Det finns utbyggt fjärrvärmenät i kommunen enligt de rosa markeringarna i kartan nedan.

2017 tog Gösab, som utför sotning i kommunen, fram uppgifter på beställning av Lerums kommun om det totala antalet bostäder där de utför sotning på grund av vedeldning i braskamin eller panna. Det var 6200 bostäder. Det mesta utgörs av braskaminer för trivseleldning/ stödeldning under den kallare årstiden. Ingen närmare kartläggning har utförts över var eldning sker eller hur frekvent.

Miljöenheten har under hösten 2020 begärt ytterligare uppgifter från Gösab om antalet vedpannor och vart de finns placerade. Totalt finns 195 vedpannor och 274 pelletspannor. De är fördelade ganska jämnt över bebyggelsen i kommunen med större koncentration av pelletspannor i tätorterna. Miljöenheten kommer under våren 2021 göra en inventering av vedpannorna genom utskick till fastighetsägare.

Karta över vedpannor och pelletspannor i Lerums kommun.

Det förekommer inga veteranbilsparader i kommunen. Sommartid hålls emellertid veteranbilsträffar veckovis på en plats i kommunen. Dessa träffar hålls dock i öppen, glest bebyggd miljö.

Haltnivåer och övervakningskrav

De senaste mätningarna som gjorts i Lerums kommun utfördes 2018 (från mitten av mars - mitten av maj, oktober-november, partiklar (PM₁₀) och kvävedioxid (NO₂) mättes med timvisa instrument. Eftersom miljö kvalitetsnormer gäller för ett helt år kan man bara göra en bedömning om hur halterna förhåller sig till gränsvärdena. NO₂ i gaturum i Lerum (14 µg/m³) låg långt under MKN, utvärderingströsklarna och miljömålet för NO₂ som årsmedelvärde. Inte heller för dygns- eller timmedelvärdena förekom överskridanden av MKN eller utvärderingströsklarna i Lerum under mätperioderna.

Även periodmedelvärdet av PM₁₀ (14 µg/m³) i Lerum låg klart under MKN och dess utvärderingströsklar, men endast strax under miljömålet för årsmedelvärde. Inte heller MKN för dygnsmedelvärde samt tillhörande utvärderingströsklar överskreds under mätperioderna 2018 i Lerums gaturum.

Det har inte skett några mätningar av SO₂ i Lerum. Det finns inga större punktkällor med stora utsläpp av SO₂ i Lerum, och det bedöms därmed som högst osannolikt att NUT för SO₂ som tim-

(100 µg/m³) - eller dygnsmedelvärde (50 µg/m³) skulle överskridas. (Naturvårdsverket och SMHI, 2020).

Det har inte skett några mätningar av CO i Göteborgsregionen men svenska städer visar att halterna är generellt låga och långt under NUT. I princip har överskridanden av utvärderingströsklar skett i landet endast i samband med veteranbilsparader eller motsvarande motorträffar (Naturvårdsverket och SMHI, 2020). Det förekommer inga veteranbilsparader i kommunen. Sommartid hålls dock veteranbilsträffar veckovis på en plats i kommunen. Dessa träffar hålls dock i öppen, glest bebyggd miljö.

Rapporterade resultat från kontroll av luftkvalitet visar att halterna av metaller (As, Cd, Ni och Pb) i svenska städer är mycket låga och långt under NUT. Mätningarna nationellt har huvudsakligen utförts i trafikmiljö och i urban bakgrund. En analys genomförd av Naturvårdsverket och SMHI har dock identifierat att det mest intressanta att undersöka när det gäller dessa föroreningar är utsläpp från punktkällor (Naturvårdsverket och SMHI, 2020).

Tabell B1:7-2 Sammanställning av haltnivåer och övervakningskrav i Lerum kommun.

Förorening	Halt (år/vh)	Haltområde	Krav på kontroll (exempel på beskrivning1)
Kvävedioxid	14 µg/m ³	>NUT*	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Svaveldioxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kolmonoxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bensen		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM ₁₀)	14 µg/m ³	> NUT*	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM _{2,5})		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bens(a)pyren		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Arsenik		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kadmium		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Nickel		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bly		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning

*Beräkningar visar på att det finns risk för överskridande.

Objektiv skattning i Lilla Edet

Lilla Edets kommun ingår i Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen.

Utförda mätningar

I kommunen har mätningar av partiklar (PM₁₀ och kvävedioxid (NO₂)) utförts under 2017. Sedan den senaste mätningen 2017 har det inte skett några större förändringar på mätplatsen. Inom Ren regionluft utfördes beräkningar av kvävedioxid för året 2015.

Tabell B1:8-1 Stationsinformation ÅDT=årsmedeldyngstrafik

Parametrar/ år	Adress	Koordinater SWEREF99 TM	Gaturum eller urban bakgrund	Dubbel eller enkelsidig bebyggelse vid mätplats	Antal fordon (ÅDT) som passerar mätplatsen dagligen	Övrigt, t.ex andra källor än trafik i närheten
NO ₂ , PM ₁₀	Central del av Göteborgsvägen	157533 6446599	Gaturum	Dubbel bebyggelse	2805	Vedeldning

Val av mätplats

Mätplatsen valdes eftersom det anses vara den mest frekvent besökta platsen av kommuninnevånare i Lilla Edet. I området finns handel- och serviceverksamhet samt bostäder. Platsen är en genomfartsled med bebyggelse på båda sidorna. Bebyggelsen löper inte kontinuerligt längs med gatan utan bryts upp av parkeringar och tvärgator. Fastigheterna härstammar från olika tidsperioder vilket ger fastigheter med olika karaktärer och höjdskillnader. Den genomsnittliga nivån på fastigheterna är trevåningshus.

Området ringas in av E45:an i öster, väg 167 och älven i väster. De är tre trafikleder med relativ hög belastning. Omkring dessa leder finns inga naturliga lokaler där människor frekvent vistas i samma utsträckning som vid Göteborgsvägen. Längs med E45:an finns bostäder men inte i den omfattningen som efterfrågas i miljö kvalitetsnormen. Väg 167 har fått en ökad belastning av tung trafik på grund av verksamheter i kommunen, dock finns inte några naturliga mötesplatser i nära anslutning i samma utsträckning som vald plats. Väg 167 är ett biflöde till E45:an.

Dominerande utsläppskällor i kommunen

En av de större utsläppskällorna till luftföroreningar i Lilla Edet bedöms vara trafiken. Övriga föroreningskällor som bedöms påverka resultaten är de industrier som finns i närheten.

Trafikkartläggningar/trafikeräkning för kommunen

Den senaste trafikeräkningen genomfördes i Lilla Edets kommun 2017 och för det valda gaturummet var ÅDT 2805 fordon per dygn.

Industrier i kommunen

I kommunen finns industri med utsläpp till luft, Essity Hygiene and Health AB, som producerar pappersartiklar. Verksamheten har tillstånd från Länsstyrelsen i Västra Götalands Län utfärdat 2013, vilket betraktas i sammanhanget som ett relativt nytt miljötillstånd. Det medför att verksamheten bör ha väl dimensionerade skorstenar.

Verksamheten har utsläpp till luft av SO₄ och metaller. I verksamhetens emissionsdeklaration för 2019 framgår att de inte har gått över tröskelvärden för SO₄ eller metaller.

I miljörapporten redovisas halter av utsläpp genom momentana provtagningar med sammanfattningen att de inte har högre utsläpp än lagkravet, förordning SFS 2013:253.

Övriga utsläppskällor

Det finns ett fjärrvärmenät i kommunen, där ett 40-tal fastigheter är anslutna.

Det finns ingen kartläggning om hur omfattande vedeldningen är i kommunen. Men det är känt att det finns många som fortfarande har vedeldning som huvudsaklig uppvärmningskälla.

Enligt SMHI:s nationella kartläggning av utsläpp av B(a)P är inte Lilla Edet upptagen på listan med kommuner med högst påverkan av B(a)P. Dock vet vi att det finns många som fortfarande har vedeldning som huvudsaklig uppvärmningskälla. Enligt uppgifter av det verksamma sotningsföretaget LFTF Search AB finns det:

- Oljepannor över 60 kW	31
- Oljepannor under 60 kW	117
- Fastbränsle konventionella	282
- Fastbränsle keramiska	316
- Pellets pannor	417
- Lokaleldstäder	2803
- Lokal pellets	22

Haltnivåer och övervakningskrav

De senaste mätningarna som gjorts i Lilla Edets kommun utfördes under 2017 mellan den 1 mars till den 30 juni, för kvävedioxid (NO₂) och 1 mars till 1 maj för partiklar (PM₁₀) och mättes med timvisa instrument. Eftersom miljökvalitetsnormer gäller för ett helt år kan man bara göra en bedömning om hur halterna förhåller sig till gränsvärdena.

Halterna av NO₂ låg vid den mätningen under den nedre utvärderingströskeln (NUT) med avseende på årsmedelvärde. NUT med avseende på timme överskreds under några timmar under mätperioden och med avseende på dygn överskreds NUT under ett dygn jämfört med de tillåtna 7 dyggen. Även om mätningarna utfördes under en period då halterna av NO₂ generellt ej är som högst är bedömningen att normerna för kvävedioxid sannolikt klarades under 2017.

Halterna av partiklar (PM₁₀) låg långt under NUT med avseende på årsmedelvärde. Mätningarna av partiklar skedde under den period då halterna normalt är som högst, det är därför troligt att ett

årsmedelvärde ligger något lägre. Partikelhalterna överskred heller inte NUT med avseende på dygn, det är därför inte troligt att överskridande av NUT med avseende på dygn skett under 2017.

Spridningsberäkningarna som gjordes 2015 visade på att halterna av NO₂ och PM₁₀ stämde relativt bra överens med mätningarna 2017 och att de låg långt under miljö kvalitetsnormerna.

Det har inte skett några mätningar av SO₂ och benzo(a)pyren i Lilla Edet. Det finns utsläpp av SO₄ i kommunen, därmed bör det eventuellt utföras mätningar för att undersöka om det kan bidra till höga SO₂ halter. Det bedöms dock vara osannolikt att NUT för SO₂ som tim- (100 µg/m³) - eller dygnsmedelvärde (50 µg/m³) skulle överskridas (Naturvårdsverket och SMHI, 2020).

Det finns många hushåll i Lilla Edet kommun som fortfarande har vedeldning som huvudsaklig uppvärmningskälla. Halterna av B(a)P skulle därför kunna vara förhöjda. Dock så är inte Lilla Edet upptagen på listan med kommuner med högst påverkan av B(a)P enligt SMHI:s nationella kartläggning.

Det har inte skett några mätningar av CO i Göteborgsregionen men svenska städer visar att halterna är generellt låga och långt under NUT. I princip har överskridanden av utvärderingströsklar skett i landet endast i samband med veteranbilsparader eller motsvarande motorträffar (Naturvårdsverket och SMHI, 2020). Inga sådana event har identifierats i Lilla Edet.

Rapporterade resultat från kontroll av luftkvalitet visar att halterna av metaller (As, Cd, Ni och Pb) i svenska städer är mycket låga och långt under NUT. Mätningarna nationellt har huvudsakligen utförts i trafikmiljö och i urban bakgrund. En analys genomförd av Naturvårdsverket och SMHI har identifierat att det mest intressanta att undersöka när det gäller dessa föroreningar är utsläpp från punktkällor (Naturvårdsverket och SMHI, 2020). Det kan därmed föreligga en risk för punktutsläpp av metaller från industrin i kommunen möjligen borde en mätning av detta genomföras för att kartlägga hur halterna förhåller sig till normerna.

Tabell B1:8-2 Sammanställning av haltnivåer och övervakningskrav i Lilla Edets kommun.

Förorening	Halt (år/vh)	Haltområde	Krav på kontroll (exempel på beskrivning ¹)
Kvävedioxid	10 µg/m ³	< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Svaveldioxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kolmonoxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bensen		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM ₁₀)	14 µg/m ³	< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM _{2,5})		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bens(a)pyren		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Arsenik		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bly		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kadmium		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Nickel		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning

Objektiv skattning i Mölndal

Mölndal kommun ingår i Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen.

Utförda mätningar

I Mölndal har det årligen utförts kontinuerliga mätningar av kvävedioxid (NO₂) vid två fasta stationer. Sedan 2019 är dock mätningen vid Göteborgsvägen ur funktion.

Beräkningar av kvävedioxid gjordes inom regionluft för 2015.

Tabell B1:9-1 Stationsinformation ÅDT=årsmedeldyngstrafik

Station/adress	Mätningar	Koordinater (x, Y. RT-90)	Gaturum eller urban bakgrund	Dubbel eller enkelsidig bebyggelse vid mätplats	Antal fordon (ÅDT) som passerar mätplatsen dagligen*	Övrigt, t.ex. andra källor än trafik i närheten
Mölndals Bro, 9346	NO ₂ , ozon		Urban bakgrund		81.500 7.825 (2020)	E6 Göteborgsvägen
Mölndal Göteborgsvägen, 32426	NO ₂		Gaturrum		81.500 7.825 (2020)	E6 Göteborgsvägen

Val av mätplats

Mölndals Bro

Mätplatsen har valts eftersom det finns en lång tidsserie över tak (nr 9346), som 2009 kompletterades med mätningar i gaturum (nr 32426) för att det bättre skulle spegla halter där människor vistas. Gaturumsstationen har inte varit igång sedan 2019. Platsen för mätningar i gaturumsnivå bedömer vi inte vara den där vi kan förvänta oss högst halter och det är heller inte den plats där många människor vistas.

Under oktober/november 2021 har mätningar gjorts på flera platser i Mölndal för att hitta en lämplig plats för en ny mätstation i gaturum. Mätningarna gjordes med diffusionsprovtagare under två veckor vid sex platser, bland annat vid Mölndals bro, Storgatan och flera platser längs med Göteborgsvägen i Mölndal. Mätningarna indikerade att de högsta halterna finns i Mölndal vid Göteborgsvägen. De två platser med högsta halterna var vid Krokslätt's Parkgata och vid Lackarebäcksmotet. En ny permanent mätstation ska försöka placeras längs med Göteborgsvägen. En av provtagarna var placerade vid den tidigare permanenta mätstationen i gaturum och där var halterna lägst av de valda platserna. Den nya mätplatsen bedöms ge en bättre bild av de högsta halterna i Mölndal och kommer placeras nära bostäder och i ett område där många människor rör sig.

Dominerande utsläppskällor i kommunen

En av de större utsläppskällorna till luftföroreningar i Mölndal bedöms vara trafiken. Övriga föroreningsskällor som bedöms påverka resultaten är de industrier som finns i närheten.

Trafikkartläggningar/trafikeräkning för kommunen

Tabell B1:9-2 Trafikeräkning Möldals Bro Nkb

År	Gaturum	Punktläge	Från datum	Till datum	Skyltad hastighet	ÅDT	Tung trafik (%)
2017	Möldals bro	Möldals bro Nkb		24/9	40 km/h	5770	5
2018	Möldals bro	Möldals bro Nkb	29/10	4/11	40 km/h	5810	5
2019	Möldals bro	Möldals bro Nkb	21/10	27/10	40km/h	5810	5

Tabell B1:9-3 Trafikeräkning Möldals Bro skb

År	Gaturum	Punktläge	Från datum	Till datum	Skyltad hastighet	ÅDT	Tung trafik (%)
2017	Möldals bro	Möldals bro Skb	18/9	24/9	40 km/h	6340	5
2018	Möldals bro	Möldals bro Skb	29/10	4/11	40 km/h	6520	5
2019	Möldals bro	Möldals bro Skb	21/10	27/10	40km/h	7110	5

Industrier i kommunen

Möldals energi (KVV Riskullaverket).
Swerock, bergtäkt.

Övriga utsläppskällor

Mölnadal kommun har närhet till Göteborg, hamnen och sjöfart i Göteborg.

Det finns utbygg fjärrvärmenät i kommunen framförallt i de delar där luftkvaliteten är sämst det vill säga i centrala Mölnadal.

Kartläggning över hur vanligt förekommande vedeldning är saknas men miljöförvaltningen får nästan inte in några klagomål på vedeldning.

Det förekommer inga veteranbilsträffar i kommunen.

Under andra halvåret 2021 gjordes en partikelmätning av PM_{2,5} och PM₁₀ vid Södra Kyrkvägen i Källered. Mätningen gjordes av IVL på uppdrag av Swerock för att bestämma Swerocks bidrag till partikelhalter i luft vid närliggande bostäder. Mätningen gjordes i en närliggande trädgård på baksidan av bostadshuset mot Östra Lindomevägen och Swerock och cirka 140 m från E20. Mätningen visade att det fanns viss risk för överskridanden av MKN för PM₁₀ för dygnsmedelvärde men orsaken till de uppmätta halterna är ännu inte fastställd. Det är därmed inte visat att det är Swerock som är orsaken till de uppmätta halterna. Mätningen är inte gjord i enlighet med standardiserad metod för luftövervakning och bedöms därför inte vara representativ för att utvärdera partikelhalterna i Mölnadal. Mölnadals stad undersöker orsaken till mätresultatet och om ytterligare mätningar behöver utföras i området.

Haltnivåer och övervakningskrav

Mätningar av NO₂ i Mölndals kommun utförs med timvisa instrument varje år. De senaste mätningarna som gjorts utfördes således under 2022. Årsmedelvärdet av NO₂ i Mölndal var under 2021 12 µg/m³ vilket var något lägre än 2021 då halten var 14 µg/m³.

För dygnsmedelvärdet så överskreds ÖUT under 2019, för 2020 - 2022 överskreds NUT, för timmedelvärdet så överskreds NUT för både 2019 och 2020 med fler än tillåtna antal under ett kalenderår.

Den passiva provtagaren som visade på högst halter under två veckors mätningen 2021 hade ett medelvärde på 18 µg/m³.

Förutom mätningen vid Södra Kyrkvägen i Källered har det inte utförts några partikelmätningar i Mölndals kommun de senaste åren. Beräkningar visar på att det finns risk för överskridande av NUT med avseende på dygn.

Det har inte skett några mätningar av SO₂ och benso(a)pyren i Mölndal. Vedeldningen i Mölndal kommun bedöms inte vara omfattande och risken för överskridande av B(a)P är därmed låg. Det finns inga större punktkällor med stora utsläpp av SO₂ i Mölndal, och det bedöms därmed som högst osannolikt att NUT för SO₂ som tim- (100 µg/m³) - eller dygnsmedelvärde (50 µg/m³) skulle överskridas. (Naturvårdsverket och SMHI, 2020).

Det har inte skett några mätningar av CO i Göteborgsregionen men svenska städer visar att halterna är generellt låga och långt under NUT. I princip har överskridanden av utvärderingströsklar skett i landet endast i samband med veteranbilsparader eller motsvarande motorträffar (Naturvårdsverket och SMHI, 2020). Inga sådana event har identifierats i Mölndal

Rapporterade resultat från kontroll av luftkvalitet visar att halterna av metaller (As, Cd, Ni och Pb) i svenska städer är mycket låga och långt under NUT. Mätningarna nationellt har huvudsakligen utförts i trafikmiljö och i urban bakgrund. En analys genomförd av Naturvårdsverket och SMHI har dock identifierat att det mest intressanta att undersöka när det gäller dessa föroreningar är utsläpp från punktkällor (Naturvårdsverket och SMHI, 2020).

Tabell B1:9-4 Sammanställning av haltnivåer och övervakningskrav i Mölndals stad.

Förorening	Halt (år/vh)	Haltområde	Krav på kontroll (exempel på beskrivning)
Kvävedioxid	16 µg/m ³ (2020) 14 µg/m ³ (2021) 12 µg/m ³ (2022)	> NUT dygn (2020, 2021, 2022) >ÖUT dygn (2019) > NUT timme (2019, 2020, 2021)	Kontinuerliga mätningar
Svaveldioxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kolmonoxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bensen		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM ₁₀)		> NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM _{2,5})		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bens(a)pyren		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Arsenik		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kadmium		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Nickel		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bly		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning

Objektiv skattning i Partille

Partille kommun ingår i Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen.

Utförda mätningar

Mätning av kvävedioxid (NO₂) pågår, från februari 2022 till april 2023.

Under de senaste fem åren har mätningar av partiklar (PM₁₀) och kvävedioxid (NO₂) även utförts under 2019 i Partille kommun.

Beräkningar av kvävedioxid gjordes inom regionluft för 2015.

Station/adress	Mätningar	Koordinater (x, Y. RT-90) X:	Gaturum eller urban bakgrund	Dubbel eller enkelsidig bebyggelse vid mätplats	Antal fordon (ÅDT) som passerar mätplatsen dagligen*	Övrigt, t.ex andra källor än trafik i närheten
Artles Torg 1	NO _x	N-Koordinat: 6403630,8 E-koordinat: 326922,8	Gaturum	Dubbel	20 000 fordon/dygn, mätt på Utbyvägen (år 2019).	-

Tabell B1. 10:1 Stationsinformation ÅDT=årsmedeldyngstrafik

Station/adress	Mätningar	Koordinater (x, Y. RT-90) X:	Gaturum eller urban bakgrund	Dubbel eller enkelsidig bebyggelse vid mätplats	Antal fordon (ÅDT) som passerar mätplatsen dagligen*	Övrigt, t.ex andra källor än trafik i närheten
Postgången 4	NO _x , PM ₁₀	X: 6401861,63m Y: 155825,55m	Gaturum	Enkelsidig	12637, mätt på Göteborgsvägen 250 meter från mätplatsen 2019-11-18 (7-dagar).	-

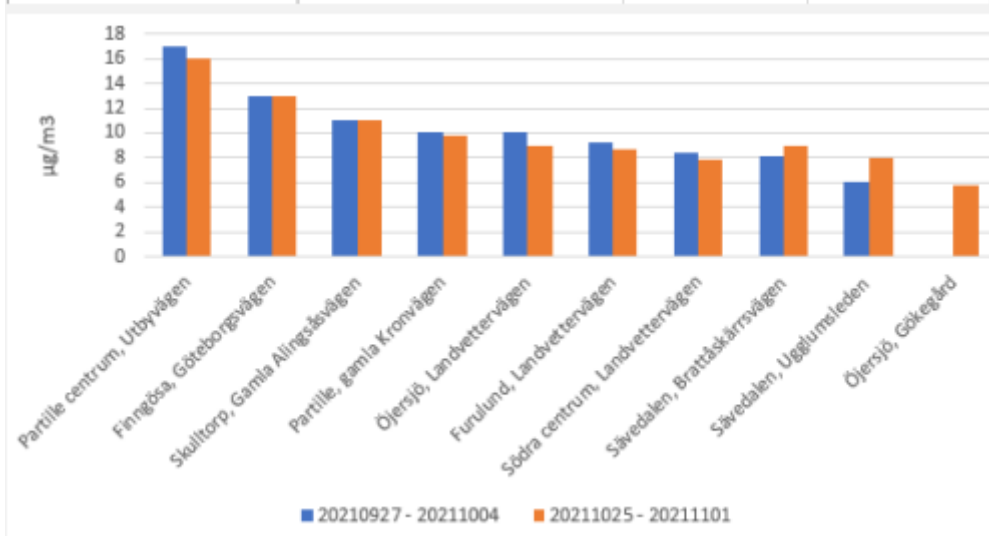
Val av mätplats

Mätning 2022-2023:

Resultatet av beräkningen av kvävedioxid som utfördes 2019 visar att halterna riskerar att överskrida miljö kvalitetsnormen för kvävedioxid i Partille vid Göteborgsvägen och E20. Naturvårdsverket har därför gjort bedömningen att Partille behöver göra kontinuerliga mätningar av kvävedioxid för att kontrollera att MKN inte överskrids.

För att identifiera den mest exponerade platsen där många människor vistas utfördes mätningar av kvävedioxid på 10 olika platser i Partille kommun under år 2021. Det utfördes enbart korttidsmätningar för att jämföra de olika platserna med varandra.

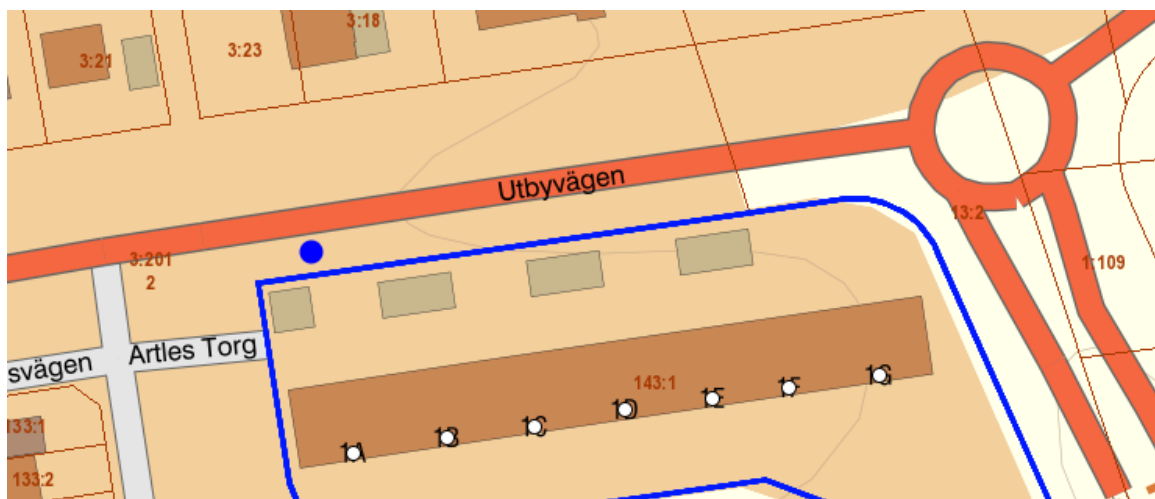
	20210927 - 20211004	20211025 - 20211101	
Partille centrum, Utbyvägen	17	16	NO2 (µg/m3 STP)
Finnbösa, Göteborgsvägen	13	13	NO2 (µg/m3 STP)
Skulltorp, Gamla Alingsåsvägen	11	11	NO2 (µg/m3 STP)
Partille, gamla Kronvägen	10	9,8	NO2 (µg/m3 STP)
Öjersjö, Landvettervägen	10	9	NO2 (µg/m3 STP)
Furulund, Landvettervägen	9,2	8,7	NO2 (µg/m3 STP)
Södra centrum, Landvettervägen	8,4	7,8	NO2 (µg/m3 STP)
Sävedalen, Brattåskärrsvägen	8,1	9	NO2 (µg/m3 STP)
Sävedalen, Ugglumsleden	6,1	8	NO2 (µg/m3 STP)
Öjersjö, Gökegård		5,8	NO2 (µg/m3 STP)

Platserna som valdes låg på högtrafikerade vägsträckor i anslutning till bostadsbebyggelse. Vid flera av punkterna planeras också ny bostadsbebyggelse inom en 10-årsperiod. Trafiksituationen vid punkterna är sådan att köbildning förekommer under rusningstrafik, och/eller att trafiken förväntas öka till följd av bebyggelseplanering.

Den platsen som hade högst kvävedioxidvärde var Utbyvägen. Utbyvägen valdes därför ut för att placera en långtidsmätare som kommer att mäta från februari 2022 till april 2023.

Utbyvägen är ett trafikintensivt område med ca: 20 000 fordon/dygn (år 2019). Köbildning uppstår under högtrafiktid. Det finns bebyggelse på båda sidor om vägen i form av villor och flerbostadshus.

Mätning 2019:

I Partille kommun har vägtrafiken identifierats som den huvudsakliga källan till kvävedioxid och partiklar och högsta haltnivåer har uppmätts i närhet av de stora trafiklederna. Punkten på Postgången ligger nära en högt trafikerad gata, Göteborgsvägen, och intill ett flerbostadshus. E20 ligger i närheten. Även under 2004 och 2008 utfördes en kampanjvis mätning i Partille vid samma plats, så det är en bra jämförelsepunkt.

10 meter norr om mätplatsen löper Göteborgsvägen och cirka 70 meter norr om mätplatsen ligger E20. Cirka 350 meter från mätplatsen ligger köpcentret Allum. Köpcentret har cirka 15 000 besökare dagligen (data från 2008) och de flesta bilburna besökare som kommer västerifrån kör av motorvägen vid Partillemotet och därefter in på Göteborgsvägen, förbi mätplatsen.

Tio meter sydost om mätplatsen finns en av två hyreshuslängder på tre våningar. Sydväst om mätplatsen finns det en bred glugg mellan de två närmaste huslängderna vilket gör att mätplatsen inte är helt avskärmad i söder och att platsen runt mätpunkten kan anses vara ganska väl ventilerad.

Sedan mätningarna år 2019 har vissa förändringar av trafiken skett i kommunen. Den största förändringen som gjorts är på Landvettervägen med cirkulationsplatser vid Furulund och Osbäcksvägen.

Östra centrum kommer att få ännu mer trafik nu och under några år framåt pga. ökat antal verksamheter. Vissa tomter kommer att byggas om och trafiken kommer rimligtvis att öka.

Kommunen har själva inte mätt trafikmängden på kommunens större vägar sedan 2019.

Partille Centrum, med E20 och Landvettervägen nära på ena sidan och gamla Kronvägen på andra sidan. Det rör sig mycket folk i området och flertalet bostäder, mellan Galoppvägen och Arenavägen. Även Skultorpsmotet ligger där med på- och avfarter.

Kring Björndammen. Skola, bostäder och nära Landvettervägen som är tung trafikerad.

Dominerande utsläppskällor i kommunen

En av de större utsläppskällorna till luftföroreningar i Partille bedöms vara trafiken.

Trafikkartläggningar/trafikräkning för kommunen

- Göteborgsvägen, 2019-11-18 (7 dagar). Dygnstrafik: 12 637.
- Utbyvägen, 2019-11-19 (7 dagar). Dygnstrafik 15 345.
- Kung Göstas väg, 2019-11-18 (7 dagar). Dygnstrafik 19857.

Industrier i kommunen

- Inga mätningar har gjorts kring några anläggningar. Information från miljörapporter:
- Björndammens Panncentral, Partille 1:173, Landvettervägen.

Utsläpp till luft:

Svaveldioxid: 2kg

Kväveoxid: 4 kg

Koldioxid (fossilt): 5 ton

Stoft: 0, 1 kg

Fleka produkter AB, Brodalsvägen 1B, LEXBY KLINTEGÅRD 3:11
Utsläpp till luft av styren och aceton. Totalt styrenutsläpp 1,82 ton.
Totalt beräknas utsläpp av VOC till luft till 2,3 ton.

Öjersjö återvinningscentral, Landvettervägen 90. Öjersjö 6:296.
Den största miljöpåverkan från verksamheten är de transporter som sker till och från anläggningen, både av personbilar samt av tyngre transportfordon.

Förhärskande vindriktning: väst till sydvästlig vindriktning.
Så verksamheter från Göteborg kan påverka ex. Sävenäs Kraftvärmeverk på Kvibergs Broväg 5.
Utklipp från Naturvårdsverket, Utsläpp i siffror, Sävenäs Kraftvärmeverk.

Övriga utsläppskällor

Fjärrvärmennät är utbyggt i större delen av kommunen (ej Öjersjö eller Lexbydal).

Kartläggning över hur vanligt förekommande vedeldning är saknas men uppfattningen är att det inte är så vanligt förekommande.

Det förekommer inga veteranbilsträffar i kommunen.

Haltnivåer och övervakningskrav

De senaste mätningarna som gjorts i Partille kommun utfördes under februari 2022 – april 2023, timvisa mätningar av kväveoxider i gaturum vid Artles torg samt 2019, partiklar (PM₁₀) och kvävedioxid (NO₂) mättes med timvisa instrument (NO₂ utfördes mellan 12 april – 10 december och mätningarna av PM₁₀ utfördes mellan 14 augusti – 10 december, eftersom miljö kvalitetsnormer gäller för ett helt år kan man bara göra en bedömning om hur halterna förhåller sig till gränsvärdena).

Periodmedelvärdet av NO₂ vid Artles torg under 2022 (februari – december) var 13 µg/m³, att jämföra med periodmedelvärdet från 2019 (april-december) vid Postgången, 25 µg/m³, vilket innebär att den nedre utvärderingströskeln och miljömålet för NO₂ som årsmedelvärde troligen överskreds för 2019, men inte för 2022. För dygnsmedelvärdet så överskreds ÖUT och för timmedelvärdet så överskreds NUT under 2019 med fler än tillåtna antal under ett kalenderår. Jämförelsen mellan uppmätta halter av NO₂ i Gårda tyder dock på att det finns en sannolikhet att MKN för dygn och ÖUT för timme överskridits i Partille under hela 2019. Under 2022 vid Artles torg överskreds inte NUT för vare sig dygns- eller timmedelvärde mer än vad som är tillåtet.

Periodmedelvärdet av PM₁₀ (9.3 µg/m³) i Partille låg klart under MKN och dess utvärderingströsklar samt miljömålet för årsmedelvärde. Inte heller MKN för dygnsmedelvärde samt tillhörande utvärderingströsklar överskreds under mätperioden 2019 i Partilles gaturum. Troligtvis är halten dock något underskattad då det inte skedde några mätningar under våren men sannolikheten för överskridanden bedöms trots det vara relativt liten.

Det har inte skett några mätningar av SO₂ och benzo(a)pyren i Partille. Vedeldningen i Partille kommun bedöms inte vara omfattande och risken för överskridande av B(a)P är därmed låg. Det finns inga större punktkällor med stora utsläpp av SO₂ i Partille, och det bedöms därmed som högst

osannolikt att NUT för SO₂ som tim- (100 µg/m³) - eller dygnsmedelvärde (50 µg/m³) skulle överskridas. (Naturvårdsverket och SMHI, 2020).

Det har inte skett några mätningar av CO i Göteborgsregionen men svenska städer visar att halterna är generellt låga och långt under NUT. I princip har överskridanden av utvärderingströsklar skett i landet endast i samband med veteranbilsparader eller motsvarande motorträffar (Naturvårdsverket och SMHI, 2020). Inga sådana event har identifierats i Partille

Rapporterade resultat från kontroll av luftkvalitet visar att halterna av metaller (As, Cd, Ni och Pb) i svenska städer är mycket låga och långt under NUT. Mätningarna nationellt har huvudsakligen utförts i trafikmiljö och i urban bakgrund. En analys genomförd av Naturvårdsverket och SMHI har dock identifierat att det mest intressanta att undersöka när det gäller dessa föroreningar är utsläpp från punktkällor (Naturvårdsverket och SMHI, 2020).

Tabell B1. 10:2 Sammanställning av haltnivåer och övervakningskrav i Partille kommun.

Förorening	Halt (år/vh)	Haltområde	Krav på kontroll (exempel på beskrivning)
Kvävedioxid	25 µg/m ³ (2019)	> NUT (år, timme, 2019) > ÖUT (dygn, 2019) < NUT (år, dygn, timme, 2022)	Kontinuerliga mätningar *
Svaveldioxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kolmonoxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bensen		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM ₁₀)	9,3 µg/m ³	< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM _{2,5})		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bens(a)pyren		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Arsenik		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kadmium		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Nickel		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bly		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning

Objektiv skattning i Stenungsund

Stenungsunds kommun ingår i Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen.

Utförda mätningar

Den senaste mätningen av PM10 och NOx (NO2+NO) gjordes under 2021. Innan dess utfördes mätningen av VOC, kolmonoxid (CO), och kvävedioxid (NO₂) utfördes under 2007.

Beräkningar av kvävedioxid gjordes inom Ren regionluft för 2015.

Kemiindustrin har ett påbörjat arbete med luftkontroll initierat av Länsstyrelsen som är tillsynsmyndighet.

Tabell B1:11-1 Stationsinformation ÅDT=årsmedeldyngstrafik

Station/adress	Mätningar	Koordinater (x, Y. RT-90)	Gaturum eller urban bakgrund	Dubbel eller enkelsidig bebyggelse vid mätplats	Antal fordon (ÅDT) som passerar mätplatsen dagligen*	Övrigt, t.ex andra källor än trafik i närheten
Göteborgsvägen i höjd med järnvägsstationen (2021)	NO ₂ , PM ₁₀	(SWEREF99 6441234, 312679)	Stängt gaturum med hög trafikmängd och många passager	Enkelsidig bebyggelse	Cirka 12 000 (ÅDT mätt 2020 och 2022)	Godstransporter till industrin på järnväg, dieseldrivet. Lokalkörbana med busstrafik och personbilstrafik.
Stenungsunds torg	NO ₂ , PM ₁₀		Gaturum med infart till Torget och lokalkörbana	Enkelsidig bebyggelse	16 000 (Varav 7 000 passager som inte kör in till torget)	Godstransporter till industrin på järnväg, dieseldrivet. Lokalkörbana med busstrafik och personbilstrafik.

Val av mätplats

Mätningar utfördes 2021 med avseende på PM10 och NOx (NO2+NO), i gaturum i centrala Stenungsund vid Göteborgsvägen, mer specifikt i höjd med järnvägsstationen.

Platsen har motiverats utifrån att det är ett stängt gaturum där också mycket människor rör sig och att det i princip är samma trafikflöde där som också passerar centrum (2021). Mätningarna utföres inte under ett helt år utan för NO₂ pågick mätningar under perioderna 13 april – 3 juni samt 25 oktober – 31 december 2021 medan PM₁₀-mätningarna pågick mellan 13 april – 30 maj samt 23 november – 31 december 2021.

Halterna av NO₂ låg över NUT med avseende på dygns- och timmedelvärde.

Den tidigare mätningen 2007 vid Stenungsunds Torg är ett köpcentrum där många människor vistas och passerar dagligen. Här finns en parkeringsplats med många fordonspassager samt en lokal gata med busstrafik. Utanför Torget går Göteborgsvägen som är in- och utfartsled för personbilstrafik till och från kemiindustrin. Intill Göteborgsvägen finns järnväg som utöver personbilstrafik transporterar gods till industrin med diesellok. Mätplatsen valdes utifrån att det är

hög trafikbelastning och många personer som kan exponeras. Vid ny mätning vore det bra att diskutera och se över mätvagnens placering i förhållande till kvarteret Jullen.

Inga stora förändringar har skett sedan mätningarna mer än att antalet fordonspassager troligen har ökat sedan senaste mätningen utfördes.

Ytterligare möjlig plats med förhöjda halter kan eventuellt finnas i gaturummet vid Göteborgsvägen mellan Kyrkvägen och Strandvägen. Där finns byggnader på västra sidan om Göteborgsvägen och platsen ligger nära skola och förskola. Industrin kan vid vissa väderförhållanden eventuellt ha en viss påverkan.

Väg 160 har en hög belastning med köer till och från Stenungsön/Tjörn vilket även belastar Göteborgsvägen i centrum. Köerna är eftermiddagstrafik och morgontrafik. Sommartid är också hög belastning då antalet sommarboende som arbetspendlar ökar. Sommartid kan det eventuellt påverka boende närmast bron och badande vid Nösnebadet som också ligger nära bron.

En ny detaljplan är på väg att antas som möjliggör plats för ett nytt Resecentrum med målet att underlätta resandet med kollektivtrafiken och förbättra flödet för personbilstrafiken. Detta kommer att påverka trafiksituationen och förmodligen även luftkvaliteten under byggtiden.

Vi har börjat införa vår hastighetsplan i Stenungsunds tätort, vilken har målet att sänka hastigheten på våra villagator samt Högenorumsvägen, Doterödsvägen, Inre Ringleden, Uppegårdvägen och Nytorpshöjdsvägen. Villagatorna får 30 km/h (tidigare 50 km/h, svårt komma upp i det på en del) och de stora nämnda 40 km/h (tidigare 50 km/h). En hastighetssänkning som denna, utan egentliga fysiska åtgärder på gatans utformning mer än skyltning, brukar innebära en verklig hastighetsförändring om 2 km/h per varje 10 km/h skyltad ändring. Lite lugnare körning brukar vara bra för utsläppen också

Dominerande utsläppskällor i kommunen

En av de större utsläppskällorna till luftföroreningar i Stenungsund bedöms vara trafiken.

Trafikkartläggningar/trafikeräkning för kommunen

Trafikmätning på bl.a Göteborgsvägen 2022 se Tabell B1. 9:1.

Industrier i kommunen

Kemiindustrin är en stor utsläppskälla, liksom hamnverksamheten knuten till industrin. Det finns en farled med fartygstrafik med anlop till hamnarna vid kemiindustrin som ligger norr om Stenungsund. Godstransporter med tung lastbilstrafik går på Industrivägen mellan E6 och kemiindustrin. Godstransporterna på järnvägen passerar centrala Stenungsund och är omnämnd även under punkt 1 och i tabellen. Intill Stenungs Torg, mellan bron över till Stenungsön och utmed centrala Stenungsund upp till hamnkontoret finn småbåtshamn och kaj för Lotsbåtarna.

Övriga utsläppskällor

Fjärrvärmenät är utbyggt i kommunen. Det finns ingen kartläggning om hur vanlig förekommande vedeldning är men det finns få klagomål.

Inga veteranbilsträffar förekommer i kommunen.

Haltnivåer och övervakningskrav

Vid den senaste mätningen som utfördes i Stenungsund uppvisades inga överträdelser av MKN eller utvärderingströsklarna för varken NO₂ eller PM₁₀ för perioderna för mätningarna (april-maj, oktober-december 2021) Jämförelse med helårsmätningar vid andra liknande mätstationen visade dock att NUT för dygns- och timmedelvärde avseende NO₂ troligen överträts under 2021, däremot låg halterna sannolikt under NUT för PM₁₀.

De spridningsberäkningarna som gjordes 2015 visade dock på att halterna av NO₂ låg under NUT med avseende på år, dygn och timme.

Mätningarna som utfördes under 2007 gjordes då av VOC under hela året, under 2 månader gjordes även mätningar av kväveoxider (NO, NO₂), och kolmonoxid.

Mätningarna visade att bensen inte överskred varken MKN eller miljömålet. Men i Stenungsund är Kemiindustrin en stor utsläppskälla och det går inte att utesluta att överskridande av att bensen skulle kunna ske.

Mätningen av kolmonoxid (CO) i Stenungsund 2007 visade på halterna låg långt under normerna. I svenska städer är halterna generellt låga och långt under NUT. I princip har överskridanden av utvärderingströsklar skett i landet endast i samband med veteranbilsparader eller motsvarande motorträffar. Inga sådana event har identifierats i Stenungsund.

Det har inte skett några mätningar av benso(a)pyren i Stenungsund. Om vedeldningen i Stenungsunds kommun inte är omfattande bedöms risken för överskridande av B(a)P därmed vara låg.

Det har heller inte utförts några mätningar av svaveldioxid (SO₂). Eftersom en farled med fartygstrafik med anlop till hamnarna vid kemiindustrin som ligger norr om Stenungsund kan det finnas vissa punktkällor med utsläpp av SO₂. Men sannolikheten för överskridande av NUT för SO₂ som tim- (100 µg/m³) - eller dygnsmedelvärde (50 µg/m³) bedöms ändå vara liten.

Tabell B1:11-2 Sammanställning av haltnivåer och övervakningskrav i Stenungsunds kommun.

Förorening	Halt (år/vh)	Haltområde	Krav på kontroll (exempel på beskrivning1)
Kvävedioxid	15 µg/m ³ (2021) 15 dygn > 36 µg/m ³ 197 timmar > 69 µg/m ³	> NUT utifrån jämförelse med helårsmätning vid andra stationer	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Svaveldioxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kolmonoxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bensen		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM ₁₀)	9,1 µg/m ³ (2021) 2 dygn > 25 µg/m ³	< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM _{2,5})		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bens(a)pyren		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Arsenik		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kadmium		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Nickel		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bly		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning

Objektiv skattning i Tjörn

Tjörn kommun ingår i Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen.

Utförda mätningar

Det har inte utförts några mätningar av NO₂ och PM₁₀ i kommunen.

Under 2007 utfördes mätningar av VOC.

Beräkningar av kvävedioxid gjordes inom Ren regionluft för 2012.

Beräkningar av partiklar 2010

Tabell B1:12-1 Stationsinformation ÅDT=årsmedeldyngstrafik

Station/adress	Mätningar	Koordinater (x, Y, RT-90)	Gaturum eller urban bakgrund	Dubbel eller enkelsidig bebyggelse vid mätplats	Antal fordon som passerar mätplatsen dagligen*	Övrigt, t.ex andra källor än trafik i närheten
Skärhamn, Rönnäng						

Val av mätplats

Skärhamn kan fortsatt vara aktuellt som centralort på Tjörn men annars är det vid hållplatsen

Myggenäs korsväg det känns mest aktuellt för framtida mätningar. Det är just nedanför Tjörnbron och där är allra mest trafik.

Dominerande utsläppskällor i kommunen

Trafikkartläggningar/trafikeräkning för kommunen

ÅDT i Myggenäs korsväg är ca 21000 f/d (uppräknat till år 2019).

Industrier i kommunen

Övriga utsläppskällor

Haltnivåer och övervakningskrav

Beräkningarna av NO₂ visade på att NUT inte överskrids i några beräkningspunkter.

Beräkningarna av partikelhalterna visade på att de låg under NUT.

Det har inte utförts några mätningar av kolmonoxid (CO) i på Tjörn. I svenska städer är halterna generellt låga och långt under NUT. I princip har överskridanden av utvärderingströsklar skett i landet endast i samband med veteranbilsparader eller motsvarande motorträffar. Inga sådana event har identifierats på Tjörn.

Det har inte skett några mätningar av benso(a)pyren på Tjörn. Om vedeldningen på Tjörns kommun inte är omfattande bedöms risken för överskridande av B(a)P därmed vara låg.

Det har heller inte utförts några mätningar av svaveldioxid (SO₂). Det finns inga större punktkällor med stora utsläpp av SO₂ i Tjörn, och det bedöms därmed som högst osannolikt att NUT för SO₂ som tim- (100 µg/m³) - eller dygnsmedelvärde (50 µg/m³) skulle överskridas. (Naturvårdsverket och SMHI, 2020).

Objektiv skattning - Öckerö kommun

Öckerö kommun ingår i Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen.

Senast utförda mätningar

Inga mätningar gällande luftkvalitet är gjorda inom kommunen.

Utförda beräkningar de senaste fem åren

Ren regionluft - Beräkningar av kvävedioxid: 2015

Mätplats

Miljöer som ni bedömer kan ha förhöjda halter av luftföroreningar som människor vanligen exponeras för (avgörande är främst trafikmängd och gatutformning (gatubredd och byggnadshöjder)? Eventuellt längs väg 155 när det bli köer till färjan, särskilt kallare dagar (eller mycket varma dagar) när bilarna kanske inte håller på 1-minuts tomgångskörning.

Dominerande utsläppskällor i kommunen

Utförda trafikkartläggningar/trafikräkning för kommunen:

- Öckerövägen i höjd med Hasselvägen 4, ÅDT: 6294, 13,9 0% tunga fordon
 - o vid nr 15 (Hemköp – Golfen) ÅDT: 3833, 3,7% tunga fordon
 - o mellan Hemköp och Västra vägen, ÅDT: 2569, 3,25% tunga fordon
 - o vid Rönnvägen, ÅDT: 7844, 4,83% tunga fordon
- Skarviksvägen 60, ÅDT: 1117, 5,53% tunga fordon
- Hälsövägen 17, ÅDT: 3159, 7,06% tunga fordon
- Hälsövägen i höjd med Udden, ÅDT: 3467, 7,13% tunga fordon
- Tjolvägen vid badplatsen, ÅDT 1624, 9,10% tunga fordon samt annan sträcka ÅDT: 1092, 22,71 tunga fordon
- Bustadsvägen, vid nr 28, ÅDT 2 126, 6,08 tunga fordon
- Hasselvägen, vid nr 5, ÅDT: 153, 3,93% tunga fordon
- Kaptensvägen, vid nr 16, ÅDT: 260, 1,49% tunga fordon

Tabell B1:13-1 Sammanställning av haltnivåer och antagna övervakningskrav i Öckerö kommun.

Förorening	Halt (år/vh)	Haltområde	Krav på kontroll (exempel på beskrivning1)
Kvävedioxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Svaveldioxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kolmonoxid		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bensen		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM ₁₀)		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Partiklar (PM _{2,5})		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bens(a)pyren		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Arsenik		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Kadmium		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Nickel		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning
Bly		< NUT	Objektiv skattning, indikativa mätningar eller modellberäkning

BILAGA 2

Klicka här för att
ange namn

April 2023

Kvalitetssäkringsprogram för luftkvalitetsmätningar

Henrik Fallgren, Karin Söderlund

Inledning

IVL Svenska Miljöinstitutet erbjuder luftkvalitetsmätningar till kommuner och samverkansområden t ex luftvårdsförbund (gemensamt benämnda "Uppdragsgivare") vilkas rapportering till datavärden sker i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter. Detta dokument beskriver den övergripande kvalitetssäkringen av IVL:s mät- och analysmetoder, mätningar och resultat. Tillägg till detta program kan behövas i enskilda fall om modifierade metoder eller annan ansvarsfördelning tillämpas.

Kvalitetssäkringsprogrammet för Göteborgs luftvårdsförbunds mätningar omfattar rutiner för:

- timvis kontinuerlig mätning av kväveoxider (NO_x ; NO , NO_2) enligt referensmetoden
- timvis kontinuerlig mätning av kvävedioxid (NO_2) med likvärdig metod
- timvis kontinuerlig mätning av partiklar (PM_{10})
- hantering av mätdata - datakontroll och rapportering

Ansvarsfördelning

Helhetsansvaret för kvalitetssäkringen i de uppdrag som utförs bärs av IVL. Installation av mätstationer sker av IVL-personal med utbildning i aktuella provtagningsmetoder, undantaget diffusiv (passiv) provtagning som får sättas upp av Uppdragsgivaren enligt IVL:s instruktioner. Om inte annat överenskommit ansvarar Uppdragsgivaren för periodisk (vanligen veckovis) skötsel, kontroll och provbyten efter utbildning av IVL-personal och enligt tillhandahållna instruktioner.

Ansvaret för val av mätstation ligger på Uppdragsgivaren, vilket innebär att tillhandahålla en mätplats som är representativ för sitt syfte och har nödvändig infrastruktur för driften. IVL bistår med rådgivning för lämpliga mätplatser.

Mätstationer

Placering av stationer och utrustning

IVL:s uppdrag omfattar mätningar på två fasta mätstationer samt periodvis en mobil mätstation. De fasta mätstationerna finns vid E6 i Gårda, Göteborg och vid Göteborgsvägen i centrum av Mölndal.

Den mobila mätstationen är placerad i samverkansområdets övriga kommuner enligt ett rullande schema i enlighet med luftvårdsförbundets kontrollstrategi.

På två av de mätstationerna är instrumenten placerade i temperaturreglerat inomhusklimat då byggnaden i Gårda och mätskåp (för den flyttbara mätstationen samt för PM_{10} i Gårda) är klimatiserade. Mätstationen i Mölndal är placerad i ett vindsutrymme med optiska delar av DOAS²-instrumentet utomhus, vilket de är byggda för. Denna utrustning är därmed i princip okänslig för temperaturvariationer.

Mätutrustningens placering på de fasta mätstationerna är oförändrad sedan innan IVL:s övertagande av driften år 2018. I korthet innebär det att kraven i *NFS 2019:9 Bilaga 4 – Placering av Mätutrustning* är uppfyllda i Gårda. Placeringen i Mölndal är i "takhöjd" (ett vid äldre installationer relativt vanligt sätt att mäta halter av bl.a. NO_2 på) dvs väsentligt högre än de 8 meter över mark som NFS 2019:9 föreskriver, och som inte stämmer överens med definitionen för gaturum. Den mobila mätstationen har placerats i gaturum så långt som det har varit möjligt att följa NFS 2019:9 Bilaga 4, givet de lokala förutsättningarna.

² Differential Optical Absorption Spectroscopy

Ansvarsfördelning

- Mätutrustningen på de två fasta mätstationerna vid Gårda och i Mölndal (här med tillhörande datakommunikation kopplad till tillverkaren Opsis) är i Göteborgsregionens ägo.
- Utrustningen sköts och övervakas av IVL med stöd av tillverkarnas serviceavtal.
- Datakommunikationsutrustningen i Gårda är IVL:s egendom.
- Hyreskontrakt och el-försörjning för de fasta mätstationerna ligger inom Göteborgsregionens ansvarsområde.
- Mätutrustning och infrastruktur (skåp med A/C och datakommunikation) på den mobila mätstationen är IVL:s egendom.
- Tillgång till uppställningsplats samt el-försörjning för den mobila mätstationen är Göteborgsregionens ansvar, vilket övertas av respektive kommun där mätstationen placeras.

Kontinuerlig mätning av kväveoxider (referensmetod)

För timvisa mätningar av NO_x (NO₂, NO) på mätstationen Gårda och den mobila mätstationen används kemiluminiscensinstrument av typ Thermo Fisher Scientific 42i som överensstämmer med referensmetoden SS-EN 14211:2012 enligt EU-direktivet för luftkvalitet 2008/50/EG. Instrumenten är uppkopplade för att möjliggöra övervakning och publicering av preliminära mätresultat i realtid.

Vid mätstationerna används en max 8 meter lång 1/4" teflonslang (PTFE) hela vägen från luftintaget direkt till instrumentet. Det sitter ett partikelfilter till skydd av instrumentet före dess provlufטיםång. Som regnskydd för luftintaget används en tratt med öppningen rakt nedåt. Teflonslangen byts ut minst vart annat år eller vid behov, t.ex. vid skada.

Mätmetoden ingår i IVL:s ackreditering (Swedac, SS-EN 17025) med följande metadata för NO₂:

- Referensmetod SS-EN 14211:2012 mod.
- Undre detektionsgräns (LOD): 1 ppb motsvarande 1.9 µg/m³
- Kvalitetsmål för utvidgad mätosäkerhet 15% - se kvalitetsmanual för senast beräknad mätosäkerhet (10% år 2020)
- Mätområde kalibrerat upp till 500 ppb motsvarande 950 µg/m³
- Spårbarhet genom kalibrering med referensgas NO med ackrediterat certifikat
- Spårbarhet gäller även NO₂ efter kontroll av instrumentets NO₂-converter

Rutiner för kontroll och kalibrering definieras i metodbeskrivning (bilaga i IVL:s kvalitetsmanual).

De rutiner som är relevanta för instrumenteringen på mätstationen vid Gårda och den mobila mätstationen kan sammanfattas som följer:

- Kalibrering och test av repeterbarhet görs var 3:e månad enligt referensmetodens avsnitt 9.6.1 varvid nollgas (Nitrogen N50) och referensgas (NO ca 500 ppb) används. Efter denna första kalibrering byts alltid partikelfiltret ut. Behovspåkallad service såsom justering av instrumentets parametrar görs även nu.
- Därefter görs en andra kalibrering med noll- och referensgas.
- Mellanliggande kontroller (span and zero check) utförs månatligen.
- Utökad kontroll sker genom att IVL dagligen bevakar timmedelvärdena från alla instrument, med veckovis granskning av haltutvecklingen.
- Årlig kontroll omfattar test av instrumentets converter, linjäritetstest samt tekniska kontroll- och serviceåtgärder enligt tillverkarens föreskrifter.

Kontinuerlig mätning av NO₂ med likvärdig metod

För timvisa mätningar av NO₂ på mätstationen Mölndal används ett DOAS-instrument, typ AR500 som installerades av Opsis i början av 1990-talet. Instrumentet mäter NO₂ över två sträckor. Sträcka 1 löper över 285 meter på ca 20 m höjd över mark från en sändare på hustak tvärs över motorvägen E6/E20, järnvägsområdet och Mölndalsvägen till mottagare på mätstationen i Folkets Hus. Sträcka 2 löper över 140 meter längs med Mölndalsvägen på en sträcka som till största delen är öppen (platsen framför Mölndals stadshus).

Övervakning online (kontroll att rimliga mätresultat inkommer) sker minst 3 gånger varje vecka. För service och underhåll har IVL ett tecknat serviceavtal med Opsis. I serviceavtalet ingår service av instrumentet på plats 2 gånger per år samt att instrumentet vid ett tillfälle per år skickas till Opsis i Lund för kalibrering, i enlighet med Naturvårdsverkets krav på DOAS som likvärdigt instrument.

Mätresultaten rapporteras med följande metadata för NO₂:

- Likvärdig metod enligt Naturvårdsverkets godkännande
- Undre detektionsgräns (LOD): 1,0 µg/m³ för mätsträcka 1
- Undre detektionsgräns (LOD): 2,1 µg/m³ för mätsträcka 2
- Utvidgad mätosäkerhet 2,8 µg/m³ för mätsträcka 1
- Utvidgad mätosäkerhet 2,8 µg/m³ för mätsträcka 2
- Mätområde kalibrerat upp till 75 µg/m³ (vid senaste kalibrering)
- Spårbarhet genom kalibrering med referensgas, Air Liquide ackreditering D-K-14641-01-00

Kontinuerlig mätning av partiklar

Mätning med optisk partikelräknare

På den mobila mätstationen används en likvärdig metod enligt Naturvårdsverkets godkännande för mätning av partikelhalter (PM₁₀). Med instrumentet Grimm EDM-180 samt Palas Fidas 200S analyseras kontinuerligt antalet partiklar och deras storleksfördelning vilket räknas om till masskoncentration av PM₁₀.

Övervakning online (kontroll att rimliga mätresultat inkommer) sker minst 3 gånger varje vecka. Service och underhåll utförs enligt tillverkarens föreskrifter: Årligen sänds instrumentet till Grimm i Tyskland för kalibrering och underhåll. Insugsröret med torkfunktion rengörs av IVL vart annat år. Dessutom inspekteras inloppet skick vid månatliga besök på mätstationen.

Följande metadata gäller för mätningen:

- Undre detektionsgräns (LOD): 0.1 µg/m³
- Utvidgad mätosäkerhet 25 %
- Mätområde testat upp till 10 000 µg/m³
- Kalibrering årligen, utförs av tillverkaren
- Spårbarhet enligt tillverkarens certifikat

Mätning med TEOM

På mätstation Gårda används instrumentet Thermo Fisher Scientific TEOM 1400ab timvisa mätningar av PM₁₀ som en likvärdig metod enligt referenslaboratoriets typgodkännande.

Instrumentet är i Göteborgsregionens ägo. Följande metadata gäller för mätningen:

- Undre detektionsgräns (LOD): 3 µg/m³
- Utvidgad mätosäkerhet 20 %
- Mätområde testat upp till 500 µg/m³
- Kalibrering vid årlig service
- Spårbarhet enligt tillverkarens certifikat

För service och underhåll av TEOM1400ab i Gårda har IVL ett serviceavtal med Acoem AB. I serviceavtalet ingår årsservice av instrumentet på plats, då pump och filter byts, i enlighet med Naturvårdsverkets krav på TEOM1400ab som likvärdigt instrument.

Vid IVL:s månatliga stationsbesök kontrolleras dessutom inloppet. Rengöring av inloppet samt filterbyte görs efter behov. Filtrets beläggning, vilket avgör behovet av byte, kontrolleras online. Uppmätta resultat korrigeras för förluster av lättflyktiga partiklar enligt VCM ("Volatile Correction Method"). Detta sker dock först vid slutlig validering av årets mätdata, då faktorer för VCM-korrigerings, vilka köps in från Malmö Stad, finns tillgängliga. Hantering av mätdata
All mätdata förs per automatik över till IVL:s datasystem. I Mölndals fall sker detta via tillverkaren Opsis. Som del av IVL:s SWEDAC-ackreditering (SS-EN 17025, ackrediterat laboratorium nr. 1213) granskas periodiskt att rutinerna för att säkerställa insamling av data samt säkerhetskopiera data hålls uppdaterade och följs.

Kvalitetsmål

Kvalitetsmålen för tidstäckning och datafångst riktar sig efter NFS 2019:9 Bilaga 1 – Kvalitetsmål för data. Ovan beskrivna mätningar är kontinuerliga, alltså gäller att lägsta godtagbara tidstäckning för NO₂ och PM₁₀ är 100%. Detta innebär att instrumenten är inställda att mäta utan uppehåll, varvid pauser för service och kalibrering inte räknas. Lägsta godtagbara datafångst enligt kvalitetsmålen är 90%, dvs maximalt 10% av ett kalenderårs data kan falla bort, undantaget normal kalibrering och service, av t.ex. tekniska orsaker.

Kvalitetsmålet för mätosäkerhet är 15%.

Kvalitetskontroll av mätdata

IVL har en detaljerad instruktion för daglig och veckovis kontroll av all insamlad online-mätdata från mätningar över hela Sverige. Mätdata i detta projekt kontrolleras varje vecka på följande punkter:

- Hur varierar mätvärden under senaste veckan/månaden?
- Driver värdena över tid?
- Ser vi förväntade dygns- vecko- och årstidsvariationer?
- Ser vi några orealistiskt höga toppar?

Vid misstänkt avvikelse undersöks data mellan olika mätstationer i Göteborgsregionen och vid behov även mot andra stationer i södra Sverige. Hänsyn tas till väderförutsättningar och kända större händelser som påverkar trafiken.

Preliminära mätdata utvärderas månadsvis. Godkända värden från IVL:s labdatasystem förs över månadsvis till projektledaren. Efter projektledarens månatliga genomgång går projektledare och mätansvarig igenom eventuella frågetecken i mätdata.

Efter mätperiodens slut, vanligen kalenderår, görs den slutliga valideringen. Datatillgänglighet, medelvärden, percentiler, max- och minvärden tas fram. Samtliga statistiska mått jämförs med tidigare års mätningar på samma plats. Halterna plottas även med tidigare år som jämförelse för att studera säsongsvariationer och trender. Eventuellt föreskrivna efterkorrigeringar utförs och dokumenteras (se avsnitt om mätning med TEOM).

Kommuner har skyldighet att rapportera luftkvalitetsdata till Naturvårdsverkets datavårdskap för luft. IVL rapporterar mätdata samt objektiva skattningar till Naturvårdsverkets datavård på uppdrag av Luftvårdsförbundet för Göteborgsregionen.

Referenser

NFS 2019:9, Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av luftkvalitet
Harmonisering QA/QC för luftkvalitetsmätningar i Sverige, Version 2.0, utgiven av Stockholms Universitet, Referenslaboratoriet för tätortsluft – mätningar
ISO/IEC 17025:2017:2005 "Allmänna kompetenskrav för provnings- och kalibreringslaboratorier"

SS-EN 14211:2012 "Utomhusluft – Standardmetod för mätning av koncentrationen av kvävedioxid och kvävemonoxid med kemiluminescens"

Bilaga 3

År	Namn på rapport (Projekt)	Kommun	Mätplats	Luftföroreningar	Period
2021	Luftkvalitetsmätning i Stenungsund	Stenungsund kommun		NO, NO2, PM10	vår-höst 2021
2020	Luftkvalitetsmätning i Kungälv	Kungälv kommun		NO, NO2, PM10	26 mars- 31 december
2019	Luftkvalitetsmätning i Partille kommun	Partille Kommun	Gaturum i centrala Partille	NO, NO2, PM10	14 augusti -10 december
2018	Luftkvalitetsmätning i Lerum	Lerums Kommun	Centrala Lerum vid Tingshuset, Göteborgsvägen 24	NO2, PM10	mars-maj, okt-nov 2018
2017	Luftkvalitetsmätning i Lilla Edets kommun	Lilla Edets Kommun	Central del av Göteborgsvägen, Lilla Edet	NO2, PM10	mars 2017 - juni 2017
2016	Luftkvalitetsmätning Kungälv kommun	Kungälv Kommun	korsningen mellan Kungälvleden (E6) och Kongahällagatan	NO2, PM10	november 2015 - april 2016
2015	Luftkvalitetsmätning Alingsås kommun	Alingsås Kommun	Västra Ringgatan	NO2, PM10	februari 2015- juni 2015
2015	Mätningar av lättflyktiga kolväten i Göteborg och Partille 2014	Göteborg, Partille Kommun	Sprängkullsgatan och i Partille centrum	VOC	2014 10 veckor
2014	Luftkvalitetsmätning Ale kommun	Ale Kommun	Bohus centrum	NO2, PM10	27 januari- 15 maj
2013	Industrins påverkan på luftkvaliteten med avseende på kolväten på Hisingen	Göteborgs Kommun	bostadsområdet vid Blidvädersgatan	VOC	22 oktober- 2 december 2013
2011	Analys av PM10 -filter från gaturumsmätningar i Alingsås	Alingsås Kommun	Alingsås		
2011	Luftkvalitetsmätning i Lerums kommun i Hulanområdet	Lerums Kommun	Lerum		
2010	Luftkvalitetsmätning i Kungsbacka centrum 2010	Kungsbacka Kommun	Kungsbacka	NO2	11 januari- 22 april 2012
2009	Mätningar av lättflyktiga kolväten i Göteborgsregionen 2008/09	Göteborgs Kommun	Göteborg		

År	Namn på rapport (Projekt)	Kommun	Mätplats	Luftföroreningar	Period
2009-2010	Luftmätning Härryda	Härryda Kommun	Biblioteksgatan, Mölnycke	NO2, PM10	2009-12-23--2010-03-30
2008-2009	Luftmätning Partille	Partille Kommun	Postgången	NO2, PM10	2008-09-15--2009-01-05
2008	Bensenmätning Göteborg & Partille	Göteborg och Partille Kommun	Sprängkullsgatan, Haga och Allum	Bensen	Hela året
2007	Luftmätning Tjörn m fl	Tjörn Kommun	Skärhamn, Rönnäng	Bensen	2007-06-xx--2007-08-xx
2007	Luftmätning Stenungsund	Stenungsunds Kommun	Stenungsunds torg	NO2, PM10	2007-04-xx--2007-05-xx
2006-2007	Luftmätning Kungälv	Kungälv Kommun	Uddevallavägen	NO2, PM10	2006-11-06--2007-03-27
2006	Luftkvalitetssmätningar i Kungsbacka vårvintern 2005	Kungsbacka Kommun	Kungsbacka		
2006	Luftmätning Mölndal	Mölndals Kommun	Mölndals bro	NO2, PM10	2006-01-26--2006-06-05
2004-2005	Gaturumsmätningar av VOC vid Sprängkullsgatan i Göteborg	Göteborgs Kommun	Göteborg/Sprängkullsgatan	VOC (bl.a. bensen)	2004-10-xx--2005-04-xx
2005	Luftmätning Kungsbacka	Kungsbacka Kommun	Kungsbacka/Vallgatan	NO2, PM10, bensen	2005-03-xx--2005-06-xx
2005	Luftmätning Alingsås	Alingsås Kommun	Alingsås/Norra Strömgatan	NO2, PM10	2005-02-xx--2005-04-xx
2004	Luftutredning Partille	Partille Kommun	Partille/Postgången	NO2, PM10	040225-040630
2003-2004	Gaturumsmätningar av VOC vid Sprängkullsgatan i Göteborg	Göteborgs Kommun	Göteborg/Sprängkullsgatan	VOC (bl.a. bensen)	2003-10-xx--2004-04-xx
2003-2004	Partikel- och bensen-situationen i Göteborgsregionen	Ale, Alingsås, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn, Öckerö, Göteborg Kommun	Analys med tilläggs-mätningar i Alingsås/Tegelbruket, Öckerö/Hönö och Mölndal/Källered, IKEA. Stenungsund, Partille, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla edet	PM10, bensen	Alingsås: 030130-030403 Öckerö: 2003-06 Källered: 030610-031020

År	Namn på rapport (Projekt)	Kommun	Mätplats	Luftföroreningar	Period
2003	Kolväten i Göteborgsluften, Hisingen	Göteborgs Kommun	Göteborg/Hisingen	VOC (bl.a. bensen)	031107-031222
2002-2003	Gaturumsmätningar av VOC vid Sprängkullsgatan i Göteborg	Göteborgs Kommun	Göteborg/Sprängkullsgatan	VOC (bl.a. bensen)	0211-0304
2002	Luftföroreningar i sydöstra korridoren	Härryda Kommun	Härryda/Landvetter	NO2, PM10, CO	020909-021216
2001-2002	Gaturumsmätningar av VOC vid Sprängkullsgatan i Göteborg	Göteborgs Kommun	Göteborg/Sprängkullsgatan	VOC (bl.a. bensen)	0110-0204
2001-2002	Omgivningskontroll Stenungsund	Stenungsunds Kommun	Stenungsund/mobila mätvagnen var placerad vid Västanvindsgatan, Stenungs Torg	Org ämnen, bensen, CO, NO2, PM10, PM2,5	0106-0205 varav mobila mätvagnen 0202-0203
2001-2002	Nordöstra korridoren	Lilla Edets Kommun	Lilla Edet, Ale/Bohus station	NO2, PM10, CO	011004-020118
2001	Luftföroreningar på Hisingen	Göteborgs Kommun	Göteborg/Biskopsgården	NO2, VOC (bl.a. bensen)	010319-010402
2000-2001	Gaturumsmätningar av VOC vid Sprängkullsgatan i Göteborg	Göteborgs Kommun	Göteborg/Sprängkullsgatan	VOC (bl.a. bensen)	2000-10-xx--2001-03-xx
2000-2001	Luftföroreningar i norra korridoren	Kungälv, stenungsund, Göteborg	Kungälv, Stenungsund, Gbg/Tingstad/Ringömotet	NO2	20001016-20010124
1999-2000	Luftföroreningar i södra korridoren	Mölndals Kommun, Kungsbacka kommun	Mölndal/Mölndals centrum (Brogatan-Göteborgsvägen), Kungsbacka	NO2	1999-10-xx--1999-11-xx
1999-2000	Gaturumsmätningar av VOC vid Sprängkullsgatan i Göteborg	Göteborgs Kommun	Göteborg/Sprängkullsgatan	VOC (bl.a. bensen)	1999-10-xx--2000-03-xx
1998-1999	Gaturumsmätningar av VOC vid Sprängkullsgatan i Göteborg	Göteborgs Kommun	Göteborg/Sprängkullsgatan	VOC (bl.a. bensen)	1998-10-xx--1999-03-xx
1998-1999	Mätningar av kväveoxider i den östra korridoren	Partille, Lerum Alingsås	Partille/Galoppvägen, Lerum, Alingsås	NO2	1999-01-xx--1999-06-xx

År	Namn på rapport (Projekt)	Kommun	Mätplats	Luftföroreningar	Period
1998	VOC-mätningar i Göteborgsregionen, vinterhalvåret 1996/97 och 1997/98	Kungälv Kommun	Kungälv		
1997-1998	Gaturumsmätningar av VOC vid Sprängkullsgatan i Göteborg	Göteborgs Kommun	Göteborg/Sprängkullsgatan	VOC (bl.a. bensen)	1997-10-xx--1998-03-xx
1998	Ozonmätningar i Göteborgsregionen	Alingsås, Göteborg, Öckerö, Tjörn, Stenungsund, Partille, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla edet	Alingsås, Göteborg, Öckerö, Tjörn, Stenungsund, Partille, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lilla Edet, Mölndal		Sommaren 1997
1997	Mätningar av luftföroreningar i Lilla Edet	Lilla Edets Kommun	Lilla Edet/Lilla Edet centrum	NO2	970311-970424
1995-1996	Luftföroreningsmätningar i Partille	Partille Kommun	Partille/Galoppvägen	NO2	1995-12-xx--1996-01-xx
1995-1996	Rapportering av VOC-mätningar i Kungälv	Kungälv Kommun		VOC (bl a bensen)	Vinterhalvåret
1996	Mätningar av bensen och toluen i gatumiljö	Göteborgs Kommun			
1996	Luftföroreningar i Ale	Ale Kommun			
1995	Luftföroreningar i centrala Källered	Mölndals Kommun	Mölndal/centrala Källered	NO2, SO2	951017-951201
1994-1995	Mätning av luftföroreningar i Kungälv	Kungälv Kommun			1994-10-xx--1995-01-xx

Ärende 15, 16, 17 och 18 - Val av styrelse och revisorer

Val av styrelse jämte suppleanter och revisorer för 2023. Valberedningen har tagit fram ett förslag till styrelsesammansättning och förslag på revisorer.

Förslag till beslut

Årsstämman godkänner valberedningens förslag till styrelsesammansättning.

Årsstämman godkänner valberedningens förslag på revisorer.

Valberedningens förslag

Valberedningens förslag till styrelsesammansättning

Val av ordförande:

Joakim Larsson (MP), Göteborg Stad nyval

Val av Vice Ordförande:

Malin Hallin , Preem AB omval

Val av övriga ledamöter:

Åsa Hartzell (M), Göteborgs Stad nyval

Kristina Franzén, miljöenheten, Kungälv kommun omval

Fredrik Berlin, Partille kommun omval

Jenny Gwes, Göteborgs Hamn AB omval

Caroline Karlsson, Trafikverket nyval

Ulrika Roupe, Volvo Cars nyval

Val av suppleanter:

Patrik Linde (S), Härryda kommun nyval

Grim Pedersen (M), Härryda kommun nyval

Anna Engström, miljöenheten Lerums kommun omval

Jennie Hulth, Mölndals Stad omval

Edvard Molitor, Göteborgs Hamn AB omval

N.N., Trafikverket -

Sara Brazee, Preem AB nyval

Annika Fredgren, Volvo Cars omval

Valberedningens förslag till revisorer

Val av revisorer:

Eva Kristensen, Partille omval

Johan Nyberg, Nynas AB omval

Sven R Andersson, Göteborgs Stad (suppleant) omval

vakant -

Handlingar
Årsstämma
2023-04-21

Valberedningen för Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen 2023-04-12

Ärende 19 – Val av valberedning

Val av valberedning om fyra personer, varav en sammankallande.

I Luftvårdsförbundets valberedning ingår två representanter från medlemskommunerna, sammankallande och vice sammankallande från valberedning i Göteborgsregionens kommunalförbund (GR), samt representanter från två av medlemsföretagen.

Förslag till valberedning:

Val av valberedning

Camilla Widman (S), Göteborgs Stad, sammankallande	nyval
Anders Sundberg (M), Göteborg Stad	omval
Vakant, företagsrepresentant	vakant
Vakant, företagsrepresentant	vakant

Förslag till beslut

Årsstämman godkänner val av valberedning för kommunrepresentanterna.

Årsstämman väljer två företagsrepresentanter till valberedningen.

20. Förslag om ändring av stadgar

Under 2017 ombildades Luftvårdsprogrammet i Göteborgsregionen från att ha varit en del av Göteborgsregionens kommunalförbund till att från och med 2018 vara en ideell förening, Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen. Ombildningen har inneburit att luftvårdsarbetet separerats från kommunalförbundets verksamhet och blivit en egen juridisk enhet med egen ekonomi, stadgar och möjlighet till ett mer representativt medlemsinflytande.

Vid ombildandet till Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen 2017 antogs förbundets stadgar (se nedan "20. Bilaga 1: Nuvarande stadgar"). Stadgarna kan enligt paragraf **§ 12** enbart ändras på ordinarie årsstämma. För antagande av ändring erfordras att minst två tredjedelar av angivet röstetal är ense om beslutet samt att ärendet varit angivet i kallelsen.

I stadgarna under **Årsstämma § 6** framgår att "*Årsstämmans sammansättning utgörs av politiska representanter från förbundets medlemskommuner, tillika GR:s styrgrupp för miljö och samhällsbyggnad, samt representanter från företag och myndigheter*".

Då målet med ombildningen till en ideell förening var att få ett mer representativt inflytande, föreslås nu att "*tillika GR:s styrgrupp för miljö och samhällsbyggnad*" stryks ur stadgarna och att medlemskommunerna själva får möjlighet att utse sina representanter inför ordinarie årsstämma, likt det förfarande som förs i vattenvårdsförbunden. I vattenvårdsförbunden kontaktas respektive medlemskommun inför varje års årsstämma med förfrågan om att de skall utse en politisk representant. Denna typ av förfarande kräver mer administration men kan leda till att årsstämmans beslut ligger medlemskommunerna närmare till hands.

Förslag 1

Stadgarna ändras under **paragraf §6** till: "*Årsstämmans sammansättning utgörs av politiska representanter från förbundets medlemskommuner, samt representanter från företag och myndigheter*".

Om förslag 1 ovan genomröstas kan det innebära att oklarhet uppstår om hur röstetal skall regleras till nästkommande årsstämma, då formuleringen av rösträtt i stadgarna riktas enbart mot styrelsen. Dessutom framgår det inte i stadgarna idag hur valberedningen sammansätts, eller hur ordförandeposten tillsätts. Nedan läggs förslag 2,3 och 4 om ett flertal ändringar och tillägg i stadgarna, samtliga rödmarkerade i texten. Bifogat återfinns ett förslag på reviderade stadgar i sin helhet.

En princip i Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen, som dock ej varit reglerad i stadgarna, har varit att en medlem äger en röst. Ett tilläggsförslag är därför att göra ytterligare en ändring i Luftvårdsförbundets stadgar, vilket ämnar reglera medlemmarnas röstetal enligt nämnda princip. Därutöver stryks **§9 Rösträtt** och tillhörande beskrivning av styrelsens rösträtt förs över till **§8 Styrelse**. Tilläggsförslag till stadgarna enligt följande föreslås:

Förslag 2

§9 Rösträtt stryks och tillhörande textstycke förs över till **§8 Styrelse**.

En paragraf läggs till före **Årsstämma** om:

Röstetal

§6 Medlem i förbundet erhåller vid inträdet ett röstetal. Grund för bestämning av röstetal är principen om att 1 medlem erhåller 1 röst. Kommuner samt företag och myndigheter erhåller därmed 1 röst per organisation.

Rörande förbundets valberednings sammansättning föreslås följande tilläggsförslag till stadgarna:

Förslag 3

Valberedning

§10 Förbundets valberedning utgörs av två representanter från Göteborgsregionens kommunalförbunds valberedning, samt två representanter från medlemsföretagen.

Rörande tillsättning av ordförandeposten i förbundet föreslås följande:

Förslag 4

Ett tillägg görs i §9 Styrelse enligt följande:

Styrelse

§9 Förbundet leds av en styrelse bestående av 8–10 ledamöter och 8–10 ersättare. Styrelsens sammansättning skall vara representativ på ett sätt som avspeglar de fullbetalande medlemsföretagen/medlemsorganisationerna. Ordförandeposten innehas av Göteborg Stad. Länsstyrelsen och andra associerade medlemmar kan adjungeras in i styrelsen. Representanter utses vid varje årsstämma.

Förslag till beslut

Årsstämman ändrar stadgarna enligt förslag 1, 2, 3 och 4.

Årsstämman ändrar stadgar under **paragraf §6** till: Årsstämmans sammansättning utgörs av politiska representanter från förbundets medlemskommuner, samt representanter från företag och myndigheter.

Årsstämman stryker §9 Rösträtt och för över tillhörande stycke till §8 Styrelse, samt lägger till en paragraf före Årsstämma om:

§6 Medlem i förbundet erhåller vid inträdet ett röstetal. Grund för bestämning av röstetal är principen om att 1 medlem erhåller 1 röst. Kommuner samt företag och myndigheter erhåller därmed 1 röst per organisation.

Årsstämman lägger till en paragraf före räkenskapsår om:

Valberedning

§10 Förbundets valberedning utgörs av två representanter från Göteborgsregionens kommunalförbunds valberedning, samt två representanter från medlemsföretagen.

Årsstämman lägger till ett stycke i §9 Styrelse enligt följande:

Ordförandeposten innehas av Göteborg Stad.

Årsstämman beslutar att stadgarna uppdateras enligt förslag.

20. Förslag om reviderade Stadgar för Luftvårdsförbundet

Fastställda på konstituerande årsstämma 2017-06-27.

Revid. 2023-04-21

Föreningens namn

§1 Föreningens namn är Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen.

Ändamål och verksamhet

§2 Luftvårdsförbundets ändamål är att:

- Bidra till att kartlägga luftkvaliteten i Göteborgsregionen.
- Redovisa undersökningsresultaten på ett sådant sätt att de blir ett stöd i påverkans- och planeringsprocesser i regionen.
- Bidra till att dela information och erfarenheter samt inspirera till forskning.
- Fungera som rådgivande organ samt rekommendera medlemmarna åtgärder i luftvårdsfrågor.

Föreningens säte

§3 Föreningens styrelse har sitt säte i Göteborgs stad.

Medlemskap

§4 Ansökan om medlemskap i förbundet görs hos förbundets styrelse som prövar och avgör om medlemskap skall beviljas.

Medlem kan hos styrelsen anmäla utträde ur förbundet. Utträde sker vid räkenskapsårets slut.

Medlem kan uteslutas om medlem ej erlägger årsavgift eller agerar på ett sätt som motverkar förbundets ändamål. Beslut om uteslutning kan endast fattas av årsstämman.

Avgifter

§5 Förbundets verksamhet finansieras genom avgifter som fastställs av ordinarie årsstämma för kommande räkenskapsår.

Röstetal

§6 Medlem i förbundet erhåller vid inträdet ett röstetal. Grund för bestämning av röstetal är principen om att 1 medlem erhåller 1 röst. Kommuner samt företag och myndigheter erhåller därmed 1 röst per organisation.

Årsstämma

§7 Ordinarie årsstämma skall årligen hållas före juni månads utgång. Frågor som önskas behandlas på årsstämman skall vara styrelsen tillhanda senast en månad före ordinarie årsstämma. Årsstämmans sammansättning utgörs av politiska representanter från förbundets medlemskommuner, samt representanter från företag och myndigheter.

Extra årsstämma hålls då styrelsen finner anledning därtill eller då minst en tredjedel av antalet medlemmar så begär.

Vid ordinarie årsstämma skall följande ärenden behandlas:

1. Årsstämman öppnas av styrelsens ordförande eller vice ordförande
2. Val av mötesordförande och mötessekreterare
3. Val av justeringspersoner, tillika rösträknare
4. Fastställande av dagordning
5. Fastställande av röstlängd
6. Årsstämmans behöriga utlysande
7. Verksamhetsberättelse med ekonomisk redovisning
8. Revisionsberättelse och fastställande av balansräkning
9. Fråga om ansvarsfrihet för den avgående styrelsen
10. Fastställande av verksamhetsinriktning för kommande verksamhetsår
11. Fastställande av rambudget för kommande verksamhetsår
12. Fastställande av årsavgift för kommande verksamhetsår
13. Behandling av inkomna motioner och styrelsens förslag
14. Val av ordförande
15. Val av övriga ledamöter
16. Val av suppleanter
17. Val av revisorer
18. Val av valberedning

19. stämman avslutas

Kallelse

§8 Kallelse till årsstämman skall med fullständig föredragningslista tillställas medlemmarna digitalt senast 14 dagar före stämman.

Styrelse

§9 Förbundet leds av en styrelse bestående av 8–10 ledamöter och 8–10 ersättare. Styrelsens sammansättning skall vara representativ på ett sätt som avspeglar de fullbetalande medlemsföretagen/medlemsorganisationerna. Ordförandeposten innehas av Göteborg Stad. Länsstyrelsen och andra associerade medlemmar kan adjungeras in i styrelsen. Representanter utses vid varje årsstämma.

Ersättarna aktiveras vid frånfälle. Politiker ersätter politiker och tjänstemän ersätter tjänstemän.

Styrelsen skall förvalta förbundets angelägenheter och sörja för att förbundets ändamål på bästa sätt främjas. Styrelsen bereder frågor inför årsstämman samt ansvarar över att fatta beslut om detaljbudget och löpande verksamhetsfrågor. På uppdrag från årsstämman och med utgångspunkt i verksamhetsinriktning tar styrelsen fram en verksamhetsplan för kommande verksamhetsår.

Styrelsen har en särskild arbetsordning som fastställs av årsstämman. Förändringar av arbetsordningen beslutas av årsstämman, i övrigt tas arbetsordningen ej upp för beslut vid årsstämman.

Styrelsen bestämmer tid och plats för sina sammanträden. Styrelsen sammanträder minst två gånger och max fyra gånger årligen efter styrelsens kallelse. Kallelse skall ske digitalt och minst 10 dagar före sammanträde.

Styrelsen är beslutsför när minst hälften av ledamöterna är närvarande. Styrelsens beslut fattas med enkel majoritet. Vid lika röstetal äger ordförande utslagsröst.

Utseende av firmatecknare och övriga funktioner vilka inte beslutas av föreningsstämman regleras i styrelsens arbetsordning.

Valberedning

§10 Förbundets valberedning utgörs av två representanter från Göteborgsregionens kommunalförbunds valberedning, samt två representanter från medlemsföretagen.

Räkenskapsår

§11 Förbundets räkenskapsår skall omfatta kalenderåret.

Revision

§12 För granskning av styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper utses årligen på ordinarie årsstämma för tiden intill dess nästa ordinarie stämma hålls, två revisorer med lika många suppleanter.

Ändring av stadgar

§13 För ändring av förbundets stadgar krävs beslut av ordinarie årsstämma. För antagande av ändring erfordras att minst två tredjedelar av angivet röstetal är ense om beslutet samt att ärendet varit angivet i kallelsen.

Upplösning

§14 Beslut om förbundets upplösning skall fattas av två på varandra följande förbundsstämmor av vilka minst en skall vara ordinarie förbundsstämma. Vid förbundets upplösning skall inestående tillgångar fördelas mellan medlemmarna i proportion till medlemmarnas årliga avgifter

20. Bilaga 1: Nuvarande stadgar

Stadgar för Luftvårdsförbundet

Fastställda på konstituerande årsstämma 2017-06-27.

Föreningens namn

§1 Föreningen namn är Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen.

Ändamål och verksamhet

§2 Luftvårdsförbundets ändamål är att:

- Bidra till att kartlägga luftkvaliteten i Göteborgsregionen.
- Redovisa undersökningsresultaten på ett sådant sätt att de blir ett stöd i påverkans- och planeringsprocesser i regionen.
- Bidra till att dela information och erfarenheter samt inspirera till forskning.
- Fungera som rådgivande organ samt rekommendera medlemmarna åtgärder i luftvårdsfrågor.

Föreningens säte

§3 Föreningens styrelse har sitt säte i Göteborgs stad.

Medlemskap

§4 Ansökan om medlemskap i förbundet görs hos förbundets styrelse som prövar och avgör om medlemskap skall beviljas.

Medlem kan hos styrelsen anmäla utträde ur förbundet. Utträde sker vid räkenskapsårets slut.

Medlem kan uteslutas om medlem ej erlägger årsavgift eller agerar på ett sätt som motverkar förbundets ändamål. Beslut om uteslutning kan endast fattas av årsstämman.

Avgifter

§5 Förbundets verksamhet finansieras genom avgifter som fastställs av ordinarie årsstämma för kommande räkenskapsår.

Årsstämma

§6 Ordinarie årsstämma skall årligen hållas före juni månads utgång. Frågor som önskas behandlas på årsstämman skall vara styrelsen tillhanda senast en månad före ordinarie årsstämma. Årsstämmans sammansättning utgörs av politiska representanter från förbundets medlemskommuner, tillika GR:s styrgrupp för miljö och samhällsbyggnad, samt representanter från företag och myndigheter.

Extra årsstämma hålls då styrelsen finner anledning därtill eller då minst en tredjedel av antalet medlemmar så begär.

Vid ordinarie årsstämma skall följande ärenden behandlas:

1. Årsstämman öppnas av styrelsens ordförande eller vice ordförande
2. Val av mötesordförande och mötessekreterare
3. Val av justeringspersoner, tillika rösträknare
4. Fastställande av dagordning
5. Fastställande av röstlängd
6. Årsstämmans behöriga utlysande
7. Verksamhetsberättelse med ekonomisk redovisning
8. Revisionsberättelse och fastställande av balansräkning
9. Fråga om ansvarsfrihet för den avgående styrelsen
10. Fastställande av verksamhetsinriktning för kommande verksamhetsår
11. Fastställande av rambudget för kommande verksamhetsår
12. Fastställande av årsavgift för kommande verksamhetsår
13. Behandling av inkomna motioner och styrelsens förslag
14. Val av ordförande
15. Val av övriga ledamöter
16. Val av suppleanter
17. Val av revisorer
18. Val av valberedning
19. stämman avslutas

Kallelse

§7 Kallelse till årsstämman skall med fullständig föredragningslista tillställas medlemmarna digitalt senast 14 dagar före stämman.

Styrelse

§8 Förbundet leds av en styrelse bestående av 8–10 ledamöter och 8–10 ersättare. Styrelsens sammansättning skall vara representativ på ett sätt som avspeglar de fullbetalande medlemsföretagen/medlemsorganisationerna. Länsstyrelsen och andra associerade medlemmar kan adjungeras in i styrelsen. Representanter utses vid varje

årsstämma.

Ersättarna aktiveras vid frånfalle. Politiker ersätter politiker och tjänstemän ersätter tjänstemän.

Styrelsen skall förvalta förbundets angelägenheter och sörja för att förbundets ändamål på bästa sätt främjas. Styrelsen bereder frågor inför årsstämman samt ansvarar över att fatta beslut om detaljbudget och löpande verksamhetsfrågor. På uppdrag från årsstämman och med utgångspunkt i verksamhetsinriktning tar styrelsen fram en verksamhetsplan för kommande verksamhetsår.

Styrelsen har en särskild arbetsordning som fastställs av årsstämman. Förändringar av arbetsordningen beslutas av årsstämman, i övrigt tas arbetsordningen ej upp för beslut vid årsstämman.

Styrelsen bestämmer tid och plats för sina sammanträden. Styrelsen sammanträder minst två gånger och max fyra gånger årligen efter styrelsens kallelse. Kallelse skall ske digitalt och minst 10 dagar före sammanträde.

Utseende av firmatecknare och övriga funktioner vilka inte beslutas av föreningsstämman regleras i styrelsens arbetsordning.

Rösträtt

§9 Styrelsen är beslutsför när minst hälften av ledamöterna är närvarande. Styrelsens beslut fattas med enkel majoritet. Vid lika röstetal äger ordförande utslagsröst.

Räkenskapsår

§10 Förbundets räkenskapsår skall omfatta kalenderåret.

Revision

§11 För granskning av styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper utses årligen på ordinarie årsstämma för tiden intill dess nästa ordinarie stämma hålls, två revisorer med lika många suppleanter.

Ändring av stadgar

§12 För ändring av förbundets stadgar krävs beslut av ordinarie årsstämma. För antagande av ändring erfordras att minst två tredjedelar av angivet röstetal är ense om beslutet samt att ärendet varit angivet i kallelsen.

Upplösning

§13 Beslut om förbundets upplösning skall fattas av två på varandra följande

förbundsstämmor av vilka minst en skall vara ordinarie förbundsstämma. Vid förbundets upplösning skall inestående tillgångar fördelas mellan medlemmarna i proportion till medlemmarnas årliga avgifter.

21. Förslag om ändring av arbetsordning och delegation

Styrelsens arbetsordning och delegation godkändes på extra årsstämma den 12 november 2019 (se 21. Bilaga: nuvarande arbetsordning och delegation). Enligt den ansvarar respektive medlem för arvodering av styrelseledamot, och revisorsuppgiften arvodas med ett fast arvode på 2000 kr, exklusive sociala avgifter, medan valberedningens uppgift inte arvodas. I Luftvårdsförbundets stadgar, paragraf § 12, framgår att för ändring av förbundets stadgar krävs beslut av ordinarie årsstämma.

I arbetsordning och delegation görs ett tillägg för arvodering av valberedning.

Tillägget lyder - Valberedare arvodas med ett fast arvode på 2 000 kr exklusive sociala avgifter för genomfört valberedningsarbete.

Förslag till beslut

Valberedare arvodas med ett fast arvode på 2 000 kr exklusive sociala avgifter för genomfört revisorsarbete.

Arbetsordning och delegation uppdateras enligt förslaget.

21. Styrelsens arbetsordning och delegation

Fastställda på extra årsstämma: 2019-11-12.

Revid. På ord. Årsstämma 2023-04-21.

Kallelse

Kallelse till styrelsemöte sker digitalt minst 10 dagar före sammanträde. Beslutsunderlag eller annat som ska diskuteras på styrelsemötet bifogas dagordningen. Styrelseledamot ska anmäla ärenden till ordförande med kopia till sekreterare i god tid, men sent uppkomna frågor kan läggas till dagordningen vid styrelsemötet och behandlas på mötet.

Styrelsesammanträde

Styrelsen har två till fyra ordinarie sammanträden per år. Datum för styrelsemöte beslutas för ett halvår i taget.

Styrelseledamot som får förhinder ska snarast meddela ordförande med kopia till sekreterare. Ordinarie ledamöter är kallade. Ordinarie ledamot ansvarar för att meddela ersättare då ordinarie ledamot inte kan delta.

Delegationsbeslut

Alla beslut tas av styrelsen gemensamt, men styrelsen kan besluta om att styrelseledamot har delegation att utföra vissa arbetsuppgifter. Delegationen ska vara tydligt beskriven när det gäller arbetsuppgift samt vara protokollförd.

Alla inköp eller upphandlingar sker enligt LOU.

Firmatecknare

Firmatecknare för Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen är ordförande samt vice ordförande.

Attesträtt och attestinstruktion

Styrelsen upprättar och underhåller en attestinstruktion för förbundet.

Attesträtt på två nivåer

Avdelningschef för miljö och samhällsbyggnad, GR¹ < 500 000 kr.
Ordförande för Luftvårdsförbundet > 500 000 kr.

Styrelsens ansvar

Styrelsen ansvarar för förbundets organisation och förvaltningen av förbundets angelägenheter.

Styrelsen skall se till att förbundets organisation är ändamålsenlig och att bokföringen, medelsförvaltningen och förbundets övriga ekonomiska förhållanden sköts på ett betryggande sätt.

Arvodering av styrelsen

Respektive medlem ansvarar för arvodering av styrelseledamot.

Arvodering av revisorer

Revisor arvoderas med ett fast arvode på 2 000 kr exklusive sociala avgifter för genomfört revisorsarbete.

Arvodering av valberedare

Valberedare arvoderas med ett fast arvode på 2 000 kr exklusive sociala avgifter för genomfört valarbete.

¹ Luftvårdsförbundet köper kanslitjänst av Göteborgsregionens kommunalförbund (GR).

21. Bilaga: nuvarande arbetsordning och delegation.

Antagen på extra årsstämma: 2019-11-12

Kallelse

Kallelse till styrelsemöte sker digitalt minst 10 dagar före sammanträde. Beslutsunderlag eller annat som ska diskuteras på styrelsemötet bifogas dagordningen. Styrelseledamot ska anmäla ärenden till ordförande med kopia till sekreterare i god tid, men sent uppkomna frågor kan läggas till dagordningen vid styrelsemötet och behandlas på mötet.

Styrelsesammanträde

Styrelsen har två till fyra ordinarie sammanträden per år. Datum för styrelsemöte beslutas för ett halvår i taget.

Styrelseledamot som får förhinder ska snarast meddela ordförande med kopia till sekreterare. Ordinarie ledamöter är kallade. Ordinarie ledamot ansvarar för att meddela ersättare då ordinarie ledamot inte kan delta.

Delegationsbeslut

Alla beslut tas av styrelsen gemensamt, men styrelsen kan besluta om att styrelseledamot har delegation att utföra vissa arbetsuppgifter. Delegationen ska vara tydligt beskriven när det gäller arbetsuppgift samt vara protokollförd.

Alla inköp eller upphandlingar sker enligt LOU.

Firmatecknare

Firmatecknare för Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen är ordförande samt vice ordförande.

Attesträtt och attestinstruktion

Styrelsen upprättar och underhåller en attestinstruktion för förbundet.

Attesträtt på två nivåer

Avdelningschef för miljö och samhällsbyggnad, GR² < 500 000 kr.

Ordförande för Luftvårdsförbundet > 500 000 kr.

Styrelsens ansvar

Styrelsen ansvarar för förbundets organisation och förvaltningen av förbundets angelägenheter.

Styrelsen skall se till att förbundets organisation är ändamålsenlig och att bokföringen, medelsförvaltningen och förbundets övriga ekonomiska förhållanden sköts på ett betryggande sätt.

Arvodering av styrelsen

Respektive medlem ansvarar för arvodering av styrelseledamot.

Arvodering av revisorer

Revisor arvoderas med ett fast arvode på 2 000 kr exklusive sociala avgifter för genomfört revisorsarbete.

² Luftvårdsförbundet köper kanslitjänst av Göteborgsregionens kommunalförbund (GR).